Godenverhalen uit de Edda

naverteld door Dan Lindholm

Uitgeverij Christofoor, Rotterdam

De vertalingen in versvorm, waaronder het gehele hoofdstuk 'Hoe Thor zijn hamer terugwon', konden worden overgenomen uit de vertaling door dr. Jan de Vries van de Edda, die voor de zesde druk, in 1978 verschenen bij de uitgeverij Ankh-Hermes te Deventer, werd herzien door mevrouw Aleid Boon-de Vries en prof. dr. J. A. Huisman. De erven van dr. Jan de Vries zijn wij zeer erkentelijk voor de door hen verleende toestemming.
De strofen op bladzijde 28 en 95 zijn niet aan de vertaling van dr. Jan de Vries ontleend, maar naar de Duitse tekst bewerkt.

Vertaling: J.C. Ebbinge Wubben
Omslag: Herbert Holzing; illustraties: Jan Verheyen
Nederlandse rechten uitgeverij Christofoor, Rotterdam 1981
ISBN 90 6238 097 2
© Verlag Freies Geistesleben, Stuttgart 1977.
Oorspronkelijke titel: Götterschicksal – Menschenwerden

Inhoud

Ten geleide
Over de oorsprong van de Edda 9
Over de reus Ymir en de koe Audhumla 14
Over de es Ygdrasil 17
De goden en hun werken 19
De Asen en de Wanen 23
Suttungs mede 33
De kleinodiën der goden 37
De muur om Asgaard 41
Het einde van het gouden tijdperk 43
De kinderen van Loki 46
Freyr dingt naar de hand van de dochter van een reus 48
(De tocht van Skirnir — 'Skĭrnismál')
Iduns appels en Thjazi's dood 52
Thor haalt Hymirs ketel 55
(Het lied van Hymir — 'Hymiskvida')
Hoe Thor zijn hamer terugwon 60
(Het lied van Thrym — 'Thrymskvidá')
Thor bij Utgaard-Loki 64
Thors strijd met Hrungnir 70
Heimdall roept de standen in het leven 73
(Het lied van Rig — 'Rĭgspula')
De dood van Balder 78
(Inleiding: De droom van Balder — 'Baldrs draumar')
Loki's schimprede 87
('Lokasenna')
Loki's straf 86
De ondergang der goden 88

Na Ragnarok 91
Lotsbestemming der goden – wording der mensen 95
Verklarende lijst van namen 99

Ten geleide

De inhoud van deze verhalen berust op de poëtische Edda, ook wel oude Edda genoemd, en de proza- of jonge Edda, op de liederen en de sagen. Slechts een enkele maal werden andere bronnen, die overigens schaars zijn, gebruikt. Ook zal men hier en daar zinnen aantreffen die niet direct teruggaan op de hier genoemde bronnen. Hun functie is uitsluitend ervoor te zorgen dat betekenis en samenhang niet teloorgaan op die plaatsen, waar deze anders voor het huidige begrip duister zouden blijven. Want de Edda is immers niet volledig bewaard gebleven. Zij plaatst zowel de onderzoeker als wie haar wil navertellen voor de grootst denkbare problemen.

De gezichtspunten van de hier volgende bewerking kwamen voort uit een jarenlang zich verdiepen in deze materie evenals in de geesteswetenschap van Rudolf Steiner. Hiermee is ook aangegeven in welk opzicht deze weergave van de Edda zich onderscheidt van de meeste reeds bestaande. Want de antroposofische geesteswetenschap wees de weg om veel dieper in de geest en het wezen van deze mythe door te dringen dan anders mogelijk zou zijn geweest. Vooral moeten hier de voordrachten worden genoemd die Rudolf Steiner in 1910 te Oslo (het toenmalige Christiana) hield en die werden uitgegeven onder de titel 'De volkszielen. De opdracht van de verschillende volkeren in relatie tot de Germaanse mythologie'.

Ook aan het mooie boek van Ernst Uehli 'Nordisch-germanische Mythologie als Mysteriegeschichte' heb ik vele belangrijke inzichten te danken.

Dan Lindholm

Over de oorsprong van de Edda

In voorhistorische tijden maakten de mensen niet altijd een onderscheid tussen het leven op deze aarde en in het hiernamaals: hier de wereld van de zichtbare dingen, daar een wereld van bovenzinnelijke machten. Wel was deze splitsing bezig te ontstaan. Nog waren echter goden en mensen niet geheel uit elkaar gegaan. De scheiding kwam later.
Tegenwoordig wordt de mens zich zelf gewaar als staande op de hoogste trede van de schepping: onder zich heeft hij het rijk van de dieren, dat van de planten en van de gesteenten. Toen had hij het gevoel zich direct op de onderste trede van de scheppende wezens te bevinden. Boven zich zag hij de rijken der goden. Deze goden behoorden echter bij hem, zoals hij bij hen behoorde. En wanneer hij naar de natuur om zich heen keek trof hij overal een wereld aan die hem aan Ymir herinnerde, de onmetelijk grote reus, uit wie alles is ontstaan.
Hij herinnerde zich dit echter half als in een droom. Niet altijd onderscheidde hij scherp tussen de helderheid van het tegenwoordige en de droom van de herinnering.
Zo was het in den beginne. Steeds sporadischer echter deed zich de gave van het schouwen en zich herinneren voor. Ten slotte waren het nog slechts zeer bijzondere mensen die op bepaalde momenten als het ware in vervoering geraakten. Dan hadden zij hun visioenen en door hun mond openbaarde zich een oeroude, heilige mare, 'Het lied van de stammoeder'. Het zijn juist meest vrouwen geweest die deze gave hebben bezeten. Liederen van deze oorsprong zijn slechts in de oude, poëtische Edda bewaard gebleven. Reeds het woord Edda geeft deze oorsprong aan, want het betekent zoveel als stammoeder of overgrootmoeder.
Woorden en betekenis van de liederen van de Edda zijn niet altijd gemakkelijk te verklaren. De beelden flitsen plotseling als uit een donkere oergrond op, vaak met grote afstanden ertussenin.
Vrouwen die de gave van dit schouwen bezaten, stonden bij de mensen in het Noorden in hoog aanzien. Een dergelijke vrouw werd ook Wala of in het Oudnoors Wolwa (zieneres) genoemd.

Bij de liederen van de oude Edda voegen zich de sagen van de jonge. Deze

vullen tal van leemten op en maken het mogelijk een verband te zien.
Ook de jonge Edda gaat terug op een schouwen, beter gezegd wellicht: op een inwijding. Want als eerste wordt daarin de sage van koning Gylfe verhaald. Deze luidt als volgt:

In Switjod – zo noemde men het oude Zweden – leefde een man. Zijn naam was Gylfe en hij was een machtige koning. Tot hem kwam eens een zieneres. Zij heette Gefjon. Koning Gylfe schepte een zodanig behagen in zijn gesprekken met haar, dat hij haar als beloning zoveel land beloofde, als zij in één dag zou kunnen omploegen. Gefjon spande haar vier zonen, die zij in de gedaante van stieren met een reus had verwekt, voor de ploeg. Op hun voorhoofd droegen de stieren sterren, dat waren hun ogen. Zij trokken zo hard dat de damp van hen afsloeg. Op deze wijze ploegde Gefjon een groot stuk land uit Switjod los en wentelde het in zee. Daar werd het een eiland dat tegenwoordig bij Denemarken hoort en Seeland heet. Waar Seeland had gelegen ontstond een meer van dezelfde grootte, het Vänermeer. Dit verklaart waarom inhammen in het Vänermeer en schiereilanden op Seeland altijd ineenpassen.
Gylfe moest erkennen dat Gefjon hem te slim af was geweest. Daarom besloot hij die goden op te gaan zoeken, die van oudsher de Asen worden genoemd, om van hen te weten te komen wat hem nog aan wijsheid ontbrak. Want hij verwonderde zich er zeer over dat de Asen altijd in staat zijn alles te leiden zoals zij dit wensen en willen.
De koning verkleedde zich als een arme bedelaar en aanvaardde zijn lange tocht. De goden lieten zich echter niet door zijn vermomming op een dwaalspoor brengen. Zij zagen de voetreiziger van verre aankomen en troffen toebereidselen om hem met wonderlijke visioenen te ontvangen. Voordat Gylfe het zich recht bewust was geloofde hij voor een burcht te staan, groter en prachtiger dan hij ooit in zijn leven gezien had. Het dak was geheel met gouden schilden bedekt en de muren waren zo hoog dat ze tot in de hemel reikten. Voor de poort kwam een man Gylfe tegemoet, die zonder ophouden met zeven zwaarden speelde; beurtelings wierp hij ze in de lucht en nooit verloor hij er een. De man vroeg Gylfe hoe hij heette, en Gylfe noemde zich Gangleri, – ook Odin wordt altijd zo genoemd wanneer hij een tocht onderneemt. Gangleri – dat wil zeggen: hij, die op weg gegaan is, de 'Wandelaar' – vroeg toen, wie de koning van deze burcht was. De man met de zwaarden antwoordde: 'ik zal u bij onze koning brengen.' Gangleri overschreed de drempel, de poort ging als vanzelf open en viel ook als vanzelf achter zijn hielen dicht.
Toen Gangleri de hal betrad zag hij veel mensen op vele verdiepingen, want

het ging er zeer levendig toe. Sommigen speelden, anderen zaten te drinken en weer anderen bestookten elkaar met wapenen. Toen sprak Gangleri:

Alle deuren,
éér men ingaat,
moet men beschouwen,
moet men bespieden,
want nooit weet gij,
of soms niet wacht
uw vijand daar op de vloer.

Deze woorden komen voor in een lied in de oude Edda, de 'Spreuken van de Hoge' ('Hávamál') genaamd. Hier, nu een mens de hal van de Hoge betrad, scheen het een wachtwoord en richtsnoer te zijn. Want opeens zag Gangleri zich geplaatst voor een drievoudige hoge zetel, waarvan de zitplaatsen zich boven elkaar verhieven. Op ieder ervan was een grote man gezeten. Gangleri vroeg aan zijn begeleider de namen van deze drie mannen. Deze gaf ten antwoord dat hij, die onderaan zat, hun koning was. Zijn naam echter verzweeg hij. 'Wij noemen hem de Hoge', zei hij, 'de tweede noemen wij de Evenhoge, en hij, die bovenaan zit, de Derde.'
Nu begon de Hoge te spreken. Hij vroeg wat Gangleri wenste en tot de poortwachter sprak hij: 'Bied hem spijs en drank aan, zoals aan iedereen die onze hal betreedt.' Gangleri wilde echter niets gebruiken. Want hij was niet gekomen terwille van spijs en drank maar om uit te vorsen of hij op deze plaats iemand zou ontmoeten die kennis bezat, een ingewijde. Toen antwoordde de Hoge: 'Niemand komt hier levend vandaan, die niet zelf één ding weet, dat aan ons verborgen bleef. Blijft gij nu staan, daar gij de vragen stelt. Wie antwoordt, mag blijven zitten.'
Gangleri vroeg: 'Wie is de oudste van alle goden?'
De Hoge antwoordde: 'Hij heeft vele namen. Hier noemen wij hem de Alvader. Hij leeft door de tijdenronden heen en heerst over zijn rijk. Ook kent hij alle dingen, de grote zowel als de kleine.'
De Evenhoge antwoordde: 'Hij schiep hemel en aarde, de lucht en het water.'
De Derde sprak: 'Zijn grootste daad is dat hij de mens schiep en hem een geest gaf, die niet te gronde gaat, ook al vergaat het lichaam.'
Gangleri vroeg: 'Wat deed hij, voordat hemel en aarde er waren?' De Hoge antwoordde: 'Toen was hij bij de Thursen.'
Gangleri bleef doorvragen naar alle bijzonderheden en de drie gaven beurtelings antwoord, eerst de Hoge, dan de Evenhoge en ten slotte de Derde. Vaak sprak alleen de Hoge.

Het gesprek duurde zeer lang en liep van de eerste tot de laatste dingen. Toen het ten einde liep weerklonk in Gangleri's oren een geweldige donderslag. Snel wierp hij een blik opzij. Maar toen hij zijn oog weer op de drie mannen wilde richten was de burcht verdwenen en stond hij midden op een wijde vlakte. Zover als hij om zich heen kon zien werd hij slechts verlatenheid gewaar.
Blijkbaar had Gylfe toch één ding geweten, dat aan deze goden onbekend was, want hij heeft het er levend afgebracht.
Toen begaf hij zich op weg naar huis en kwam in zijn eigen rijk terug. De sagen, die Gylfe in de hal van de Hoge had gehoord, vertelde hij aan zijn kinderen en dienaren. Latere geslachten verhaalden elkaar, het ene geslacht aan het andere, steeds weer opnieuw, wat Gylfe in de burcht had vernomen. En op deze wijze is de mare ervan tot in onze dagen bewaard gebleven.

Over de reus Ymir en de koe Audhumla

In den beginne bestond de aarde niet en evenmin de hemel, er was geen gras en geen akkergrond. Ook de zee bestond niet, noch haar zilte golven. Er was niets anders dan de gapende afgrond, Ginnungagap genaamd.
Toen stroomden vanuit het Noorden, uit Niflheim, het land der nevelen, ijzig koude rivieren omlaag, twaalf in getal. Zij ontsprongen aan de bron Hvergelmir, 'Bruisketel'. De rivieren vormden een met ijs bedekte zee, Elivagar.
Uit het Zuiden, uit het roodgloeiende Muspelheim, spatte vuur hoog op. Iets van het ijs smolt weg. Toen begon, door de macht van het vuur, in de rijp iets levends te ontkiemen. De reus ging groeien, de geweldig grote, die Ymir wordt genoemd. Ook de koe Audhumla ontstond. Uit haar uier stroomden vier beken met melk, waaruit Ymir dronk.
Audhumla lekte de zilte rijp; ander voedsel kende zij niet. Terwijl zij nu des daags likte, kwamen 's avonds de haren van een man te voorschijn. Op de tweede avond stak zijn hoofd boven de rijplaag uit en op de derde werd zijn gehele gestalte zichtbaar. Dat was Buri, de 'Verwekker', groot en schoon om te zien. Buri kreeg een zoon, Bor. Deze had drie zonen: Odin, Wili, 'Wil', en Wé, 'Heiligdom'.
Terwijl Ymir sliep en in zijn slaap zweette, ontsproten aan zijn lichaam reusachtige wezens. Onder zijn linkerarm kwamen een man en een vrouw te voorschijn. Ook verwekten zijn voeten met elkaar een groot en woest geslacht: de ene reus na de andere, steeds maar door.
Toen gingen de afstammelingen van Buri — Odin, Wili en Wé aan het werk en doodden Ymir, opdat de wereld uit hem zou kunnen ontstaan. En in het wegstromende bloed verdronk dat eerste geslacht van reuzen, op één na, Bergelmir, die zich met zijn vrouw in een trog wist te redden. Van hen beiden stamt het latere geslacht van de Joten af, de reuzen van de vorst en de Thursen, de reuzen van de rijm of de rijp.
Het lichaam van Ymir wierpen de zonen van Bor midden in de Ginnungagap. Het bloed lieten zij als beken en rivieren tot in zee stromen. Uit zijn vlees schiepen zij de aarde. Zijn gebeente stapelden ze tot bergen op. Zijn tanden werden stenen terwijl de gebroken botten verspreid liggen op de berghellingen met rolstenen. Vervolgens namen de goden de schedel en welfden hem over de

op deze wijze geschapen wereld, opdat de hemel de ruimte boven zou omsluiten. Op elke hoek van de wereld plaatsten zij een dwerg om het gewelf te dragen.
Ymirs hersenen wierpen Bors zonen in de lucht, waar ze wolken werden. Vonken van Muspelheim, die nog in 't rond vlogen, hechtten zij als sterren aan de hemel vast. Ook wezen zij zon en maan hun blijvende woonstee aan. Uit Ymirs haar ontstonden gras en kruid, struweel en bos, alle gewassen die uit de aarde ontspruiten.

De zon bescheen
de stenen in het zuiden
de grond werd begroeid
met groene look.

Over de es Ygdrasil

Werelden gingen aan de wereld vooraf. De zieneres weet te verhalen van negen reuzen uit de oertijd die haar lang geleden hadden grootgebracht.
De wereld, die uit Ymir ontstond, werd door een machtige boom gedragen – de es Ygdrasil. Zijn takken spreidden zich in alle windrichtingen ver over de zichtbare hemel uit.
Drie wortels heeft Ygdrasil. De eerste reikt tot aan Hvergelmir, de bron midden in Niflheim. Om deze wortel kronkelt zich een woest kruipend ongedierte, Nidhog, wiens tanden onophoudelijk aan het leven van de boom knagen.
Een tweede wortel reikt neerwaarts tot aan de bron van Mimir, de oeroude wijze, die zich alles herinnert wat ooit in de wereld geschiedde. Op de bodem van deze bron ligt een van Odins ogen, dat hij eens als zijn grootste offer had afgestaan.
De derde wortel reikt opwaarts tot aan de bron van de Nornen, die over ieders lot beschikken: Urd, Werdandi en Skuld – Verleden, Heden en Toekomst. Deze wortel heeft het goed. Want dag in dag uit putten de Nornen melkwit water uit hun heilige bron en gieten dit uit over de wortel.
Ook zwemt er een paar zwanen op het water.

Een es weet ik staan,
Ygdrasil heet hij,
hoog en met helder
heilvocht begoten,
vandaar komt de dauw
in de dalen vallen;
aan de bron van Urd
staat hij eeuwig groen.

De dauw die van Ygdrasil neervalt brengt ieder wezen dat ontstaat het levenswater, dat de drager is van de levenskracht. Zo ook aan de mensen. Daarom hebben alle geslachten veel aan de boom te danken; slechts weinigen echter bedenken dit.
Het lijden van de es kan niemand bevroeden. Vier herten weiden in zijn takken en vreten voortdurend het jonge loof van de levensboom af. Van hun

gewei stroomt een regenvloed naar beneden naar de bron Hvergelmir. Dit is de oorzaak, waarom Hvergelmir nooit uitdroogt.
Oud wordt de schors, vermolmd het hout. Hoog in de kruin nestelt een adelaar. Die laat zijn blik tot op verre afstand spiedend over de wereld gaan en weet zeer veel. Tussen zijn ogen zit een kleine havik. Een eekhoorntje loopt langs de stam op en neer en brengt met zijn praatjes vijandschap teweeg tussen de adelaar en het serpent.

Diep verborgen in Ygdrasil, de boom van de zon, rusten de kiemen van de toekomst. Want eens werd de vraag gesteld, wie de wereldondergang zou overleven. 'Lif en Lifthrasir, 'Leven en Levensdrang' zijn', zo luidde het antwoord, 'de namen van een mensenpaar, dat in Hodmimirs hout wacht. Tot voedsel dient hun de morgendauw van de boom.'
Nog zijn Lif en Lifthrasir ongeboren kinderen gelijk. Maar hun is voorbehouden, eens het begin van een nieuw geslacht te worden.
'Hodmimirs hout' is een geheime benaming voor Ygdrasil. Want niet aan een ieder moet plotseling al wat geheim is worden geopenbaard.

De goden en hun werken

Groot is het getal der goden, groot zijn ook hun werken. Zij hebben gebouwd, gesmeed en gewrocht in de wereld.
Burcht en woning schiepen zij zich. Aan goud en bezittingen ontbrak het hun niet.
Maar wat de goden schiepen was niet alleen hun werk. Alle wezens en machten hebben het hunne bijgedragen: de in de voortijden geboren reuzen, evenals de in der tijden loop ontstane alven en elfen, dwergen, kobolten en kabouters. Er bestaat geen enkel ding dat niet uit de schoot van een of andere macht is voortgekomen.

Een zwarte reus heette Nör. Zijn dochter was somber en donker en werd Nott, Nacht genoemd. De goden huwden haar uit aan een man uit hun eigen geslacht. Zijn naam was Delling – 'Dageraad'. Toen baarde Nacht een zoon, Dagur, de Dag, licht en heerlijk als zijn geslacht van vaderszijde.
Hun beiden, Nacht en Dag, gaf de Alvader twee paarden en droeg hun op langs het hemelgewelf om de wereld heen te rijden. Het paard van de nacht heet Hrimfaxi, dit betekent: met berijpte manen; dat van de dag Skinfaxi: met de glinsterende manen. Nacht rijdt voorop en iedere morgen bedauwt haar paard de aarde met het schuim van zijn bit. Dag rijdt achter haar aan. Waar zijn paard langs de hemel gaat wordt de wereld verlicht door de glans van zijn manen.
Omdat Nacht ouder is dan Dag, hebben onze voorvaderen de tijd steeds in nachten berekend, niet zoals wij in dagen.
Nog voor zij aan Delling werd uitgehuwelijkt was Nacht met een man verbonden die Annar heette. De dochter van Nacht en Annar was Jord of Aarde. Jord op haar beurt werd de moeder van de jongste en sterkste der goden, Thor.
Een man uit een onbekend geslacht heette Mundilfari. Hij was de vader van twee kinderen, een zoon en een dochter. De zoon noemde hij Mani, Maan, de dochter Sol, Zon. Over deze vermetelheid werden de goden toornig en zij verbanden hen naar het uitspansel om de wagens van de zon en de maan te besturen. Daar kunnen zij geen moment dralen, want achter hen aan rennen

twee wolven, Skol en Hati, de 'Valse' en de 'Hatende'. Die zijn het gebroed van een vrouw uit het geslacht der Joten, die thuis hoort in het Ertswoud. Haar zonen waren allen reuzen, maar in de gedaante van wolven. Onder deze wolven is er een, die Managarm, Maanhond, heet. Hij stilt zijn honger met het vlees der overledenen.
Uiteindelijk zullen de wolven Zon en Maan inhalen en verslinden. De hemel zal met bloed worden bespat, vuur zal uit de aarde oplaaien. Maar dit alles ligt nog in een verre toekomst verborgen. Slechts een voorgevoel hiervan is aanwezig. Want telkens wanneer zich een maans- of zonsverduistering voordoet, komt dit steeds doordat een van deze beide wolven zijn muil openspert om het licht te verslinden.

Het eerste gouden tijdperk brachten de goden door met velerlei prachtige scheppingen. En alles lukte hun als het ware spelenderwijs. Dagelijks troffen zij elkaar op de Idavlakte, waar zij heel wat uren doorbrachten aan de gouden speelborden. Een in zonlicht badende rust vervulde de wereld.
Toen viel opeens een schaduw over hun vreugdevol bezig zijn. Drie geheimzinnige vrouwengestalten, komend uit grijze voortijden, uit Jotunheim – waren het de Nornen? – lieten een machtig woord door de wereld weerklinken, een groot gebeuren verkondend . . .
Nu gingen de goden met elkaar te rade, elk gezeten op zijn rechterstoel. Toen werden zij gewaar hoe in het vlees van Ymir iets ging bewegen, menigten kleine maden. Wat zou uit dit gewemel kunnen ontstaan? Opnieuw gingen de goden daarop aan het werk en riepen de schare der dwergen in het leven, en gaven hun verstand en gestalte, zodat zij op mensen zouden gelijken. De voornaamste heette Modsognir, daarna kwamen Durin, Dvalin en alle anderen, een onafzienbare menigte. Sommigen zouden in de grond gaan huizen, anderen in rotsen of achter bergwanden. De laatsten drijven op allerlei manieren de spot met de mensen en kaatsen elk woord dat zij zeggen terug.
Drie van de verheven, heilige goden liepen eens over het strand langs de zee. Toen vonden zij op het droge twee bomen, een es en een olm. Krachteloos waren zij en zonder lotsbestemming. Uit deze bomen schiepen de goden twee mensen, man en vrouw. Odin, de eerste van deze goden, schonk hun adem en ziel. Hönir, de tweede, verleende hun verstand en riep daarmee ook verlokkende gedachtenbeelden bij hen wakker. De derde, Lodur, gaf hun bloed, lichaamsgestalte en kleur.
De man noemden zij Ask, 'Es', de vrouw Embla, 'Olm'. Met hen beiden begon het mensengeslacht.
Wie waren nu Hönir en Lodur? Zijn het Wili en Wé, die samen met Odin

gedrieën de wereld uit Ymir lieten ontstaan? Dit raadsel blijft voorlopig nog onopgelost. Goden veranderen wanneer zij scheppend werkzaam zijn en treden, al naar gelang hun verbondenheid met de hoogste machten, onder andere namen op.
Om de mensen te beschermen namen de goden de wenkbrauwen van Ymir en maakten daarvan een muur, waarachter de erfgenamen van de vorige wereld – Joten, Thursen, alven en elfen, dwergen en hun nakomelingen – verborgen bleven. Dat is de onderste wereld geworden. De middelste wereld, Midgaard, was bestemd het vaderland van de mensen te worden. Hun eigen woonstee vestigden de goden in de hoogste takken van de wereldboom. Dat is Asgaard. Vandaar zenden de fonkelende sterren vanaf de toppen van de takken hun stralen naar beneden in de ogen van de mensen. Daar wonen de goden en godinnen. Tussen boven en beneden sloegen zij een lichtgevende brug. Dat is de regenboog. Die noemden de Ouden ook Bifrost, dat wil zeggen 'Bevende Vlonder'.
Wanneer de goden zich naar hun gerechtsplaats begeven bij de bron der Nornen, rijden ze over Bifrost. Alleen Thor niet; die komt, wadend door de rivieren.

De Asen en de Wanen

De zonen en broeders van Odin vormen een jonger geslacht der goden, de stam van de Asen. Een ouder geslacht is dat van de Wanen.
De Asen bekommeren zich vooral om de ziel van de mensen – toetsend, versterkend, beschermend. De Wanen zijn werkzaam in alles wat groeit en leeft. Zij bepalen de richting van de wind, al ontvangt deze zijn kracht van een reus, Hraesvelg genaamd. Die zit in de gedaante van een adelaar aan het einde van de wereld, en van zijn vleugels gaat de wind uit. De Wanen echter voeren deze over zee en land.
Ook stellen de Wanen paal en perk aan het vuur, brengen de golven van het water in beweging en werken in het ontkiemende zaad en de opstijgende sappen van de bomen. Hierdoor nemen de Wanen ook deel aan de mens. Want deze grote werkende kracht is, evenals in alles om hem heen, ook in de mens zelf voorhanden.
Onder de Asen is Odin de oudste. Zijn namen zijn nauwelijks te tellen en bij iedere benaming is hij een ander. Want door zijn daden verandert de god, en na zijn daad is hij niet meer dezelfde als voordien.
Alvader heet Odin wanneer de allerhoogste godheid door hem spreekt. Wanneer hij zijns weegs gaat kan het zijn dat hij zich Wegtam noemt, dat wil zeggen hij die de weg kent. Heeft hij lange tijd gelopen en het erf bereikt, dan is het mogelijk dat hij Gangleri, Wandelaar, heet. Zijn woorden zijn vol raadselen en runenwijsheid. Iedereen die hij ontmoet wil hij op de proef stellen om te zien of deze kan onderkennen wie hij voor zich heeft. Hij zelf openbaart zijn ware naam niet. Hangagod heet hij omdat hij negen nachten lang heeft gehangen aan de 'windige boom':

Ik weet dat ik hing
aan de windige boom
negen nachten lang,
gewond door de speer,
aan Odin gewijd,
zelf aan mij zelf,
aan de wereldboom
waarvan niemand weet
uit welke wortels hij groeit.

Zij gaven mij brood
noch boden mij drank,
ten slotte spiedde ik omlaag;
nam de runen op:
nam de runen op,
nam ze roepende op:
ik viel vervolgens eraf.

Van deze raadselachtige boom zou Odin vernemen, wat hem de macht gaf, in alle dingen de verborgen rune te beluisteren en om te zetten in menselijke taal. Een taal echter, die als een tovermacht werkt! Deze boom was het, die aan de mensen de adem schonk. Hierdoor kunnen wij vermoeden, over welke boom hij spreekt: de boom van de ademhaling, die zich binnen in de borst van elk mens vertakt en wiens wortel altijd daar is, waar de mens adem haalt. Nu beluistert Odin in al het ruisen en murmelen, in het golven en deinen, in het flikkeren en vlammen, in het licht geven en verlichten het *woord* en doordringt de adem ermee. Het roepen, de schreeuw door de adem voortgebracht, wordt een spreken.
Want toen hij aan de windige boom hing, trad Mimir, de Denker, op hem toe, 'Bolthorns roemrijke zoon':

Negen liederen
leerde mij de zoon
van Bolthorn, Bestla's vader,
en ik kreeg een dronk
van de kostelijke mede
uit Odroerir geschept.

Mimir is het, die hem van de 'kostelijke mede', de drank der verlossing, reikt. Zijn heilige bron spiegelt in haar water herinneringen van heel het verleden der wereld. Van dit water drinkt Odin. Zo werd de spraak met de kracht van het geheugen doordrongen. En terwijl de dieren door hun geluid slechts gevoelens tot uiting kunnen brengen, kan de mens dank zij Odins daad zinvol spreken.

Odins zetel heet Hlidskjalf. Wanneer hij op Hlidskjalf zit, kijkt hij uit over de gehele wereld en blijft hem niets verborgen. Twee raven horen bij Odin. Die vliegen overal heen en fluisteren hem geheime kondschap in het oor over alles, wat geschiedt. Zij heten Hugin en Munin, – 'Gedachte' en 'Herinnering'.
Hij zelf beweegt zich voort in het waaien van de wind. Dan rijdt hij op zijn paard Sleipnir, dat acht voeten heeft, door de lucht, met zijn speer Gungnir in zijn rechterhand, terwijl de raven om hem heen vliegen. Twee wolven volgen

hem op de hielen, Geri, de Gulzige, en Freki, de Vraatzuchtige; zij verslinden de lijken van de op het slagveld gevallen krijgers. De ziel van de gevallene wordt echter door Odin gezocht, door hem en zijn dienaressen, de Walkuren. Vandaar ook zijn naam Walvader. 'Valr' is het Oudnoorse woord voor de lijken van de krijgers op het slagveld na de slag. Odins burcht heet Walhalla en is de grootste en prachtigste van alle godenverblijven. Naar Walhalla brengt hij alle in de strijd gevallen helden over, al diegenen, die vol bereidvaardigheid het offer van hun leven brachten. Echter niet degenen, die op het stroleger waren gestorven. Dit heeft geleid tot het oudnoorse gebruik dat een man, die niet het geluk had de dood in de strijd te vinden, zich altijd door een speer liet verwonden wanneer hij op sterven lag.
Odin bekommert zich niet zoveel om de gewone man. Hij is bovenal een vriend van helden en aanvoerders. Volgens de sage heeft hij ook onder de mensenkinderen zonen gehad. Dat waren altijd koningen die in het oude Switjod heersten.

Onder de zonen van Odin is de jongste de geduchtste. Dat is Thor, de god van de donder en de bliksem. Hij is het die strijdt met het gebroed van het geslacht der Joten, met de reuzen van de razende stormen, de verwoestende machten van de vorst, met de reuzen van rijp en rijm, de Hrimthursen, en met de reuzen van de bergen, met al diegenen, die zich verzetten tegen het bestel der goden. Opvliegend is Thor, maar niet haatdragend. In toorn ontstoken nemen zijn krachten onmetelijk toe en dan kan het gebeuren dat hij niet altijd bedachtzaam te werk gaat. Zijn ogen zijn helder en scherp, zijn baard is roodachtig. Iedere keer wanneer hij naar de plaats wil gaan waar een ding, een bijeenkomst van alle goden, wordt gehouden, bij de bron van de Nornen, onder de es Ygdrasil, waadt hij door diepe stromen. Maar hoe diep de rivier ook is, het water reikt hem nooit hoger dan tot aan zijn gordel. Wanneer Thor deze omgespt, wordt ook de kracht, waarover hij als een van de Asen beschikt, verdubbeld.
Maar het beste dat hij bezit is de hamer Mjöllnir, de Verpletteraar. Die vrezen de Hrimthursen en de reuzen van de bergen. Werpt Thor de hamer dan wordt, wat hij treft, verpletterd. Daarna keert Mjöllnir in de hand van de god terug. Trekt hij ten strijde, dan heeft hij een paar ijzeren handschoenen aan. Meestal rijdt hij in een wagen die door twee bokken wordt getrokken. Die heten Tanngnjostr, Tandenknetteraar, en Tanngrisnir, Tandenknarser. Deze bokken hebben een merkwaardige eigenschap: wanneer ze geslacht zijn en hun vlees is gegeten, behoeft Thor alleen maar de botten in hun huiden bij elkaar te leggen en zijn hamer daaroverheen te zwaaien en de bokken zijn weer springlevend.

Wanneer hij over de wolken voortstuift, vechtend met de reuzen van storm en vorst, flitsen de bliksemschichten op onder de slagen van zijn hamer. De donder rolt en gromt, want Thor is niemand anders dan Donar.
Thors liggende have en goed heet Thrudwang, 'Landouw van de kracht'. Daar staat zijn paleis Bilskirnir. Dit wijst op zijn werkdadigheid in het onweer, want deze naam kan als 'opklarend weer' worden geduid.
Terwijl Odin als de beschermer van de machtigen, de vorsten en skalden, de hofdichters, geldt, ontfermt Thor zich graag over de gewone man. Hij vraagt niet naar stam of stand maar let alleen op de eigen kracht van een man, op zijn hart en onverschrokkenheid.
Volgens een oud volksgeloof was de jeneverstruik aan Thor gewijd. En tot de huidige dag toe heeft het afkooksel van groene twijgen van de jeneverstruik de naam een bijzonder reinigende kracht te bezitten.

Van alle goden was Balder de meest geliefde. Hij is de zoon van Odin en Frig, de voornaamste van de godinnen in Asgaard. Balders gelaat straalt heerlijk als de klare dag. Geen welgevormder handen en voeten zijn denkbaar dan de zijne, noch een welgebouwder lichaam. Altijd is hij vriendelijk, nooit komt een toornig woord over zijn lippen, en niemand kan iets kwaads van hem vertellen. Hij is welwillend en zeer wijs. Daarom is zijn oordeel zo rechtvaardig, dat het goden en mensen verbaast.

Balder schenkt de mensen de openbaring van het goede en ware. En zolang hij onder de Asen werkzaam was, aanschouwden de mensen op aarde nog de rijen der goden. Dat was het gouden tijdperk, waarin geen twijfel en geen tweespalt bestond.
Het zou echter geheel anders worden: een duister tijdperk zou aanbreken, toen Balder aan het oog van de mensen werd onttrokken . . .
Balders woning heet Breidablik, de 'Wijd en zijd glanzende burcht', het mooiste oord in Asgaard. Zijn vrouw was de lieftallige Nanna, wier trouw alle vrouwen tot voorbeeld kan strekken. Hun zoon is de goede en rechtvaardige Forseti. Een bloem – de witte kamille – wordt in het Noorden als herinnering aan de licht uitstralende god nog 'Baldrbrár', Balders wenkbrauwen, genoemd. Omstreeks midzomer werd het grote feest van Balder gevierd. Dan werd overal een groot vuur ontstoken, en werd een rondedans om het vuur gehouden, met een springen door het vuur heen.

Tyr, de god van de strijd, is de zoon van Odin en een vrouw uit het geslacht der reuzen. Hij wordt als de dapperste der goden geroemd, en werd door de

Ouden te hulp geroepen, wanneer zij tegen de vijand te velde trokken. Ook de Germaanse stammen deden dit wanneer zij storm liepen op de Romeinen. Zij noemden hem Ziu of Tiu. En wanneer uit duizenden kelen plotseling de strijdkreet losbarstte

'Voor Ziu zwicht Zeus!'

dan rolde dit als een onweer over het slagveld. Het klonk de Romeinse legioenen zo verschrikkelijk in de oren, dat vaak hun knieën begonnen te trillen . . .
Tyr is vermetel en tegelijkertijd verstandig. Vorsten en grote legeraanvoerders noemden zich graag zijn bondgenoten. Voor de vrede getroost hij zich weinig moeite, en wie naar verzoening streeft moet zich niet tot Tyr wenden. Zijn wapen is steeds het zwaard geweest. Hij voert het met de linkerhand, omdat hij de rechter verloren heeft.

Wanneer helden zich voornamen, grote werken te volbrengen en heilige geloften aflegden, riepen zij vaak Bragi als getuige van hun eed aan. Ook Bragi is een zoon van Odin. Op vele plaatsen had hij zijn eigen heiligdommen. Bovenal verstond hij de kunst, steeds het juiste woord te vinden. Daarom stond hij bij de skalden in hoge ere.
De geloften der helden ontstonden als wederzijdse toezeggingen, meestal bij die bijeenkomsten, die ter gelegenheid van bijzondere jaargetijden plaats vonden. Vooral werd omstreeks Kerstmis het oude joelfeest gevierd. Dan werden grote offers aan de goden gebracht. Daarna werden drinkgelagen gehouden. En wat de mannen elkaar bij dergelijke gelegenheden toezegden, gold bij hen vaak als ingevingen van hun goden. Dan was het heilige plicht het beloofde te volbrengen. Ongetwijfeld kon het voorkomen dat menig held dingen beloofde die zijn kracht te boven gingen. Deze zwakheid, te grote woorden in de mond te nemen, werd nu en dan ook Bragi zelf nagehouden.
Bragi is gehuwd met de schone Idun, 'Zij die verjongt'. Zij bewaart in haar schrijn de wonderdadige appels, die de goden telkenmale eten, wanneer de zwakte van de ouderdom hen bedreigt; dan worden ze weer jong.

Er wordt nog een reeks godenzonen uit het geslacht van Odin opgesomd, maar veel weten wij niet van hen. Een sterke god is Hödur of Hod, de blinde broeder van Balder. Hem was beschoren, het grote ongeluk over Asgaard teweeg te brengen. Daarom zien de goden niet graag dat men van hem gewag maakt.
Een andere godenzoon heet Ull. Hij is iedereen de baas wanneer het om

skilopen en boogschieten gaat. In zijn bescherming beval zich aan, wie zich opmaakte tot een tweegevecht of op jacht ging.
Dat de verering van Ull vroeger wijd verbreid was, wordt bewezen door de vele plaatsnamen, die op hem teruggaan.

Ten slotte moet ook Odins zoon Widar worden genoemd. Zijn moeder, Grid, was een vrouw uit het geslacht der Joten, maar was de Asen welgezind. Widar wordt de Zwijgzame genoemd en is naast Thor de sterkste der goden. Zijn volledige kracht kent niemand, omdat hij steeds zeer terughoudend is. Hij zit helemaal aan het benedeneinde van de tafel en bedient de anderen, wanneer zij drinken. Wanneer eens de grote wolf Odin zal verslinden, zal Widar degeen zijn, die zijn vader wreekt. Tot die tijd zullen alle woorden onwaar zijn, en slechts de zwijgzame god heeft de kracht, het leugenbeest te overwinnen.
Toen lang geleden de grote vrede werd gesloten, traden enige goden uit het geslacht der Wanen tot de Asen toe. Dat waren Njord en zijn kinderen Freyr en Freya. En verder nog Heimdall, 'Wereldglans'. Later werden ook deze goden door de mensen vaak als Asen aangesproken.
Njord, zo wordt bericht, heerst over de winden en de golven en over het vuur. Zijn burcht Noatun, 'Schepentuin', staat waar de hemel neerdaalt in zee. Aan deze god moeten allen offeren, die een voorspoedige tocht op volle zee wensen en een rijke visvangst. Njord is onmetelijk rijk en begunstigt zijn vrienden met de voortbrengselen van land en zee.
Njord was met Skadi, de dochter van een reus, getrouwd. Dit huwelijk werd de goden afgedwongen, omdat zij de vader van Skadi hadden gedood – waarom zij dit hadden gedaan zal nog verteld worden – en Skadi genoegdoening had geëist. De goden moesten daarop ingaan en boden aan dat zij uit hun midden een echtgenoot mocht kiezen, waarbij zij echter alleen op de voeten moest afgaan. Skadi zag een paar wondermooie voeten en meende, dat het die van Balder waren. Het waren echter Njords voeten.
Aan zee, waar Njord woonde, beviel het Skadi niet. Want zij was opgegroeid in het barre gebergte rondom Thrymheim, het 'Donderverblijf', de woning van haar vader. Ze kon de vele schreeuwende zeevogels die om Noatun heenvlogen niet uitstaan, en hield daarentegen van het gehuil van wolven, die op jacht zijn naar buit. Toen kwamen Njord en Skadi overeen dat ze afwisselend negen nachten in Noatun en negen in Thrymheim zouden doorbrengen. Een keer echter, toen Njord van een verblijf in Thrymheim terugkeerde sprak hij:

Boos dunkten mij de bergen.
Slechts negen nachten bleef ik er.
Het huilen van de wolven
vervulde mij met weerzin.
Hoe welkom daarentegen
was immer mij
der wilde zwanen zang!

Skadi gaf echter ten antwoord:

De slaap bleef van mij verre
in de veste aan de ree.
Mij wekte elke ochtend
vanuit de volle zee
der meeuwen schril geschreeuw.

De mooie Freyr, Njords zoon, is de beschermer van alles, wat voor de mens bevorderlijk is, voor zijn welzijn en geluk. Hij gebiedt over de afwisseling van regen en zonneschijn, over het groeien op de akkers en het rijpen in de zielen. Zijn paard heet Bloedhoef. Maar hij laat zich ook door een prachtig everzwijn met gouden borstels, Gullinborsti genaamd, voorttrekken over land en zee. Of hij vaart op zijn wonderbaarlijk schip Skidbladnir, 'Gevleugeld hout', door de wolken. Dat kan desgewenst zo groot worden, dat het zich uitstrekt tot in alle hemelstreken, en zo klein, dat het in de zak kan worden verborgen. Freyr is een van de flinkste en bekwaamste onder de goden en verleent deze eigenschappen ook aan de mensen. Al het werk in huis en hof gedijt door de zegen van Freyr, de vredelievende.

Freya is de mooie en machtige zuster van Freyr. Haar schoonheid overschaduwt die van alle andere godinnen. De woonstee van Freya heet Folkwang, 'Beemd van de krijgers', de grote zaal in haar paleis Sessrymnir, de 'Zetelrijke'. Zij rijdt in een wagen die door katten wordt getrokken. Haar kostbaarste kleinood is de halsketting Brisingamen; op grond hiervan draagt zij ook de bijnaam Menglad, 'Zij die zich over de halsketting verheugt'.
Freya is zeer welwillend, en geen van alle godheden heeft een zo open oor voor de noden van de mensen als zij. Toch moet niemand vergeten, dat ook Freya er zeer op uit is, dat men haar offers brengt. Freya werd door haar bruidegom Odr of Odur verlaten. Toen heeft de lieftallige vaak geweend en uit haar tranen ontstonden druppels goud. Odr was in den vreemde gegaan en toen is ook Freya de wijde wereld ingetrokken om hem te zoeken. Op haar

omzwervingen over de aarde gaf zij zich steeds zodanige namen, alsof zij daarmee wilde aanduiden, dat zij uit het land van de maan kwam: Hörn; of Mardöll – 'De uit zee oprijzende' –; Gefn – 'De gevende'.
Of zij Odr ooit gevonden heeft: daarover mag ieder voor zich nadenken. Freya is de godin van de liefde en Odr – wie is hij? Misschien kan zijn naam enige hulp bieden om dit raadsel op te lossen: Odr betekent gemoedsbeweging, hartstocht of, in het algemeen, zieleleven. Dit alles woont echter in elk mensenhart. En daarom kan ieder zich afvragen: wie zoekt Freya als haar verdwenen bruidegom?

Van de vele andere godinnen willen we hier slechts Frigg of Frigga noemen, de machtige echtgenote van Odin. Soms werd zij in later tijd met Freya vereenzelvigd, wat dan tot enige verwarring aanleiding kon geven. Frigg was de dochter van een overigens onbekende god uit het geslacht der Wanen, Fjörgynn; haar liefste zoon was Balder.
Frigg deelde met Odin macht en waardigheid. Hierover bestaat een oude sage: Heel lang geleden, toen de Langobarden nog Winilers ('Vinili') heetten, woonden zij in het hoge Noorden aan de zeekust.
Er waren echter te veel van hen in het land. Daarom kwamen zij overeen dat een derde van de Winilers zou wegtrekken, en om te bepalen wie dit zouden zijn wierpen zij het lot. Zij, die hadden moeten wegtrekken, kwamen in een gebied, Schoringen genaamd, waar zij enkele jaren bleven. Niet ver vandaar woonden de Vandalen, een ruw volk dat prat ging op zijn overwinningen. De Winilers kregen twist met de Vandalen. Die lieten hun weten: 'Òf ge betaalt ons cijns, òf gij wapent u en levert strijd met ons!' Daar de Winilers van mening waren dat het beter was dapper te strijden dan schatting te geven, kwam het tot een oorlog. De Vandalen offerden aan Odin, opdat hij hun de overwinning zou verlenen, en Odin beloofde de wapenen van diegenen succes, die hij het eerst bij zonsopgang zou zien.
Terzelfder tijd offerden de Winilers aan Frigg, opdat zij hen zou helpen. Frigg gaf hun de raad vroegtijdig met hun vrouwen te komen, terwijl deze hun haar als een baard voor hun gezicht naar beneden moesten laten hangen. Toen de zon was opgegaan wekte Frigg haar echtgenoot, en toen deze vanaf zijn troon Hlidskjalf de Winilers en hun vrouwen zag, vroeg hij: 'Wie zijn die langbaarden?' Frigg antwoordde: 'Nu ge hun een naam hebt gegeven, moet ge hun ook de overwinning verlenen!' Deze wens moest Odin wel vervullen. Hij hielp de Winilers in de strijd, en deze noemden zich sindsdien Langobarden, dat wil zeggen langbaarden.

De uit Ymir voortgekomen, door Ygdrasil gedragen wereld is vervuld van de klank van Heimdalls hoorn. Weliswaar is deze klank in de zichtbare wereld verstomd. Want er worden niet de tonen en geluiden mee bedoeld die we overal horen, maar een verborgen klank.
Daarvan spreekt de Wala, de zieneres:

Ik weet verholen
Heimdalls hoorn
onder de heilige
hemelboom . . .
Dat ken ik
wat voor Dellings deur
de dwerg Thiodroerir zong:
voor de Asen macht,
voor de alven geluk . . .
Zijn lied roept
bij de hoogste god
oude mare op.

Heimdall is de wachter van de hemel. Daarom zit hij bij de kleurrijke brug tussen hemel en aarde, waar de regenboog begint. En eens, wanneer het einde der wereld nabij is, zal hij op de Gjallarhoorn blazen, opdat alles ter wereld ontwaakt om deel te nemen aan de grote beslissende strijd.
Uit negen zusters werd voor de aanvang der tijden Heimdall geboren. En Heimdall zelf, de godheid die over klank en geluid heerst, wordt de vader van de mensen genoemd. Want de Wala begint haar lied als volgt:

Stilte verzoek ik
de heil'ge geslachten,
de grote en kleine
kind'ren van Heimdall . . .

Evenals Njord en zijn kinderen trad ook Heimdall uit de rij der Wanen toe tot de kring der Asen. Uit de wijde wereld die de mens omgeeft trad hij diens innerlijke wereld binnen.
Heimdalls woning heet Himinbjorg, 'Hemelsburcht'. Na Balder is hij de stralendste van alle goden. Daarom werd hij de witte Ase genoemd. Van hem wordt verteld dat hij minder slaap nodig had dan een vogel. Ook hoort hij het gras op de weide groeien en de wol op de schapen. 's Nachts ziet hij even scherp als overdag. Van Heimdall kon met recht worden gezegd dat hij goud in

de mond had, want zijn tanden waren van goud. Hij droeg dan ook de naam Gullintani, 'Goudtandige'. Wanneer de zon opgaat en alle schepselen ontwaken is het uur van Heimdall aangebroken. Dan blaast hij op de Gjallarhoorn en uit alle werelden weerklinkt het antwoord.

Wanen : Njord → Asen
Freyr
Freya
Heimdall

Asen : Hönir → Wanen
Mimir

Joten : Loki → Asen

Suttungs mede

Eens ontbrandde er tussen Asen en Wanen een strijd. De oorzaak kan zijn geweest dat beide geslachten aanspraak maakten op de mensen. Meer bijzonderheden zijn niet bekend. Aannemelijk is ook dat andere wereldmachten – reuzen, elfen en dwergen – aan deze strijd deelnamen.

Om nu de vrede te waarborgen, verplichtten zich allen wederzijds met heilige eden, elkaar gijzelaars te geven. Naar de Asen gingen de Wanen Njord, Freyr, Freya en Heimdall over. Van de Asen werd Hönir, van de oermachten de wijze Mimir naar de Wanen gezonden. Naar Asgaard kwam ook een van de bewoners van Jotunheim, de wereld van de reuzen en de Thursen van de rijp. Dat was Loki. Van hem, de schone en sluwe, zal nog vaak gewag worden gemaakt. Want hij zou de aanstichter worden van de ondergang.

De vrede werd met een groot feest bezegeld waarbij alle Asen en Wanen aanwezig waren. Zij kwamen toen overeen in een groot vat te spuwen, om uit het speeksel een klein mannetje te vormen. Aldus geschiedde, en zo is de wijze Kvasir ontstaan. Omdat Kvasir van allen iets had meegekregen was zijn wijsheid schier onuitputtelijk. Nooit was hij om een antwoord verlegen.

Kvasir werd de mensen als ervaren raadsman toegevoegd. Eens werd hij door twee dwergen, Fjalar en Galar, uitgenodigd. Zij namen hem echter in een kamer apart en doodden hem. Zijn bloed lieten ze in twee emmers en een ketel vloeien en vermengden het met honing zodat een kostelijke mede ontstond. Deze mede had de eigenschap ieder die ervan dronk tot een skald en waarzegger te maken.

Aan de Asen vertelden de dwergen dat Kvasir in zijn eigen wijsheid was verdronken, want hij had immers uit louter wijsheid bestaan.

Nu nodigden de dwergen een reus, Gilling genaamd, bij zich uit. Met hem roeiden ze de zee op om te gaan vissen. Maar hun boot stiet op een rif en sloeg om en de reus, die niet kon zwemmen, verdronk. Toen kwam diens zoon Suttung en eiste genoegdoening voor het verdrinken van zijn vader. De dwergen weigerden zo lang hierop in te gaan, dat Suttung ze ten slotte beetpakte en op hetzelfde rif neerzette, zodat de zee ze voortdurend overspoelde. Uit deze hachelijke positie kochten zij zich vrij met de mede. Suttung nam deze in bezit, verborg haar in het binnenste van een berg en beval zijn mooie dochter

Gunlod haar te bewaken. Voortaan werd de mede Suttungs mede genoemd.
Toen Odin dit hoorde, besloot hij de mede van Suttung te bemachtigen. Hij ging naar de hoeve van Baugi, de broeder van Suttung. Op een weiland, niet ver van de hoeve, kwam hij de knechten van Baugi tegen, die met hun zeisen aan het maaien waren. Het waren er negen. Odin, die zich Bölverk, 'Hij die kwaad bewerkt', noemde, bood aan de zeisen voor de knechten te wetten. Toen hij dat had gedaan, werd het gras zo gemakkelijk afgesneden, dat alle negen knechten hem zijn wetsteen wilden afkopen. Bölverk wierp de steen echter in de lucht. De knechten kwamen snel aanlopen om de steen te bemachtigen. Daarbij sneden ze elkaar allemaal de keel door.
Nu betrad Bölverk de burcht van Baugi. Deze bevond zich in grote moeilijkheden omdat al zijn knechten elkaar van het leven hadden beroofd. Bölverk bood aan het werk van de negen knechten te doen, wanneer Baugi als loon hem alleen maar aan een teug van de mede van Suttung wilde helpen. Dit beloofde Baugi en Bölverk diende hem als knecht trouw de hele zomer door. In de herfst, toen hij zijn loon begeerde, viel er met Suttung niet te praten. Toen nam Baugi in het geheim zijn boor, Rati geheten, en boorde er een gat mee in de berg, waarin de mede lag. Eerst wilde Baugi Odin om de tuin leiden, doordat hij Rati niet helemaal tot in het binnenste van de berg liet doordringen. Odin ontdekte echter het bedrog, want toen hij in het gat blies, vlogen de splinters hem terug in het gezicht. Toen moest Baugi zijn boor opnieuw indrijven, tot zij helemaal was doorgedrongen. Odin nam de gedaante aan van een adder en kroop door het gat heen. En zo kwam hij bij Gunlod, Suttungs dochter. Drie nachten bracht Odin bij Gunlod door en won haar liefde, waarop zij hem van de mede liet drinken. De eerste nacht dronk hij de ketel leeg, in de twee volgende de beide emmers, waarin Suttungs drank verborgen was. In het 'Lied van de Hoge' herinnert Odin zich met leedwezen dat hij Gunlod bedriegen moest:

Op een gouden stoel
gaf Gunlod mij
te drinken de mededrank;
ik gaf haar geen goede
vergelding toen
voor de weldaad die zij bewees.

Met een rattentand
maakte ik ruimte voor mij
boorde een gat door de berg;
van onder en boven

stond om mij de rots;
ik waagde daar waarlijk mijn lijf.

Het is ongewis
of ik uit het huis
van de reuzen zou zijn geraakt
als Gunlod niet had
gegeven haar hulp,
die om mij legde haar arm.

Nadat hij had gedronken nam Odin de gedaante van een adelaar aan en verhief zich in de lucht. Toen bemerkte ook Suttung wie er bezig was geweest en wat er gebeurd was. Ook hij nam de gestalte van een adelaar aan en zette de vluchteling na. De tweede adelaar vloog sneller dan de eerste, daar die immers zwaarder was door de mede. In Asgaard stonden de goden klaar met ketels, want zij hadden al van verre de beide adelaars gezien. En daar de achterste erin slaagde, de voorsprong van de eerste steeds meer te verkleinen, heeft de voorste, zwaarbeladene zich wat ontlast, door achter uit zijn lichaam iets van de mede weg te laten lopen. Toen vloog hij over de muur van Asgaard, waar de reus niet overheen kon. Wat hij nog in zich had spuwde hij uit in de ketels van de Asen. Van deze mede genieten de goden en de werkelijke skalden, die het ware verkonden. Van de mede echter, die achter uit de adelaar was weggevloeid, drinken de slechte dichters, die hoogstens spotliederen voortbrengen.

De kleinodiën der goden

De kunst van het smeden verstonden bovenal de dwergen.
Nu had eens Sif, de echtgenote van Thor, haar haartooi verloren, en wel doordat Loki Sif, terwijl zij sliep, geschoren had. Dat was een groot verlies, want van alle godinnen had Sif de mooiste, goudglanzende haren.
Loki kon zijn wandaad echter niet verheimelijken. En Thor dreigde de dief alle beenderen in het lijf te zullen breken, wanneer hij wat Sif verloren had niet zou weten te vervangen.
Toen ging Loki naar een paar dwergen, de zonen van Iwald, en zette ze aan om niet alleen voor Sif gouden haren te smeden, maar om ook de speer Gungnir en een schip, Skidbladnir, te vervaardigen. De speer had de eigenschap dat zij alles trof waarop zij werd gericht. Skidbladnir, 'Gevleugeld hout', was zo gemaakt, dat dit schip evengoed over land als door de lucht of op het water kon zeilen. En het bood plaats aan alle goden. Het kon echter ook opgevouwen worden en was dan zo klein, dat iedereen het in zijn zak had kunnen stoppen.
Loki echter dacht erover na, wat hij met deze dingen wel zou kunnen doen. Toen zocht hij twee andere dwergen op, Sindri en Brok twee broers. Met Brok ging hij een weddenschap aan, dat Sindri nooit in staat zou zijn, dergelijke wonderwerken te smeden als die van de zonen van Iwald. Daarvoor wilde hij zijn eigen hoofd op het spel zetten. Toen Sindri van deze weddenschap hoorde ging hij onmiddellijk aan het werk. Eerst legde hij een zwijnshuid in het smidsvuur en verzocht zijn broeder de blaasbalg te trekken.
Terwijl nu Brok aan de blaasbalg trok, ging Sindri een poosje buiten voor de deur staan. Toen kwam er opeens een vlieg aan; zij ging op de hand van Brok zitten en stak hem. Maar Broks ijver verflauwde niet: hij bleef de balg trekken tot zijn broer weer binnenkwam. Die trok toen de huid uit het vuur en smeedde er een everzwijn van met borstels van goud. Vervolgens wierp hij goud in het smidsvuur en verzocht Brok opnieuw de balg te trekken, terwijl hij zelf een poosje wegging. Maar opeens was de vlieg er weer. Ditmaal ging zij in Broks hals zitten en stak hem zo, dat het veel pijn deed. Maar ook nu verflauwde Broks ijver niet. Toen Sindri terugkwam, nam hij het goud uit het vuur en smeedde er de ring Draupnir, 'Druppelaar', van. Daarna wierp Sindri

ijzer in het vuur en vroeg Brok voor de derde keer de blaasbalg te trekken, terwijl hij zelf wegging. Ook zei hij dat al het werk tevergeefs zou zijn wanneer hij niet zou blijven trekken.
Voor de derde maal kwam de vlieg. Ze ging tussen Broks ogen zitten en stak hem zo erg, dat hij hevig ging bloeden en door het bloed, dat uit de gestoken plek stroomde, verblind werd. Toen wiste hij snel met de hand het bloed uit zijn ogen en trok even minder krachtig aan de blaasbalg. Op hetzelfde ogenblik trad de smid binnen. Toen hij nu zag dat Brok niet aan de balg trok werd hij toornig. Want hij vreesde dat al het werk nu bedorven was. Maar hij nam het ijzer uit de vuurgloed, legde het op het aambeeld en smeedde er de hamer Mjöllnir uit. Everzwijn, ring en hamer gaf hij toen aan Brok, opdat hij ze naar Asgaard zou brengen en de weddenschap zou winnen.
Ook Loki kwam daar voor den dag met de kunstwerken van de zonen van Iwald. Het was niet gemakkelijk een rechtvaardig oordeel te vellen. De goden gingen met elkaar te rade. Odin, Thor en Freyr zouden scheidsrechter zijn. De gouden haren voor Sif waren met zoveel kunstvaardigheid gesmeed dat ze onmiddellijk aan haar hoofd vastgroeiden. De speer Gungnir was voor Odin bestemd, Skidbladnir voor Freyr.
Nu kwam Brok naar voren. Het everzwijn met de gouden borstels schonk hij aan Freyr, de god van de groei en de vruchtbaarheid. Met dit geschenk was veel goeds verbonden. Wanneer Freyr de ever over de pas gezaaide akkers leidde, of over de weilanden wanneer deze in het voorjaar beginnen te groenen, dan werd het land op wonderbare wijze bemest en werd de groei van gras en kruid bevorderd.
De ring Draupnir gaf Brok aan Odin. Die had de eigenschap dat elke negende nacht acht even zware ringen van hem afdruppelden, vandaar de naam Draupnir.
De hamer Mjöllnir schonk hij aan Thor. Die was wel het grootste wonderwerk; alleen was de steel iets te kort uitgevallen door de schuld van de vlieg. Deze hamer kon desgewenst zo klein worden gemaakt dat Thor hem in zijn kleding kon verbergen. Met Mjöllnir in Thors hand hadden de goden een onoverwinnelijk wapen om elke aanval van de reuzen af te slaan. En zij beslisten dat Sindri de meerdere was.
Bijgevolg had Loki de weddenschap verloren. Eerst wilde hij zijn hoofd door goud en goederen loskopen. Daar ging de dwerg echter niet op in. 'Goed, grijp me dan maar', riep Loki. Toen Brok hem wilde beetpakken was hij er echter al niet meer. Want Loki bezat een paar schoenen waarmee hij door de lucht en over het water kon lopen.
Brok vroeg Thor, Loki gevangen te nemen. Dat deed Thor. Nu wilde Brok

Loki's hoofd afslaan. Loki echter zei dat Brok niet het recht had zijn hals te verwonden. Alleen het hoofd kwam hem toe.
Toen haalde Brok een mes te voorschijn en wilde Loki's lippen doorboren en aan elkaar naaien. Maar het mes kwam niet door de lippen heen. Toen riep hij: 'Ach, had ik maar de els van mijn broer!' En reeds hield hij haar in zijn hand. Die boorde gaten, zodat hij de mooie lippen van Loki aan elkaar kon naaien. Wel heeft Loki de leren riemen, waarmee Brok had genaaid, stukgetrokken. Maar de littekens bleven zichtbaar en met het mooie uiterlijk van de ijdeltuit was het gedaan.

De muur om Asgaard

Eens kwam een onbekende bij de Asen, wendde voor een meester-bouwer te zijn en bood aan een muur om Asgaard heen te bouwen. Maar niet voor niets. Als loon bedong hij zich de zon, de maan en de mooiste van de godinnen, de lieftallige Freya.
De Asen gingen met elkaar te rade. De muur was zeer gewenst, maar op een dergelijk verlangen konden zij niet ingaan. Dus wilden zij de onbekende meester toch maar afwijzen. Toen verzon Loki een list: 'Laten we hem een voorwaarde stellen. Het werk mag slechts één winter in beslag nemen. Wanneer de muur dan niet klaar is, is al zijn moeite tevergeefs geweest.'
Dit leek de goden een goede uitweg, om toch nog de muur te krijgen. Want dat hij de gestelde termijn in acht zou kunnen nemen, dat geloofde niemand. De onbekende ging er echter op in. Alleen verzocht hij de goden hem toe te staan gebruik te maken van zijn paard om de bouwstenen aan te voeren. Dat verzoek werd ingewilligd. Daarop ging hij aan het werk. Hij spande zijn hengst Svadilfari voor de slede. Die was echter zo bovenmate sterk, dat hij hele bergen aansleepte. Ontsteltenis beving de Asen, want de muur groeide zo snel, dat zij weldra moesten erkennen dat de meester-bouwer binnen de vastgestelde termijn gereed zou komen. Zij bestookten Loki met harde woorden en dreigementen, omdat hij hun een slechte raad had gegeven. Het was nu zijn plicht, het gevaar af te wenden.
Loki behoefde niet lang na te denken om erop te komen, hoe hij het werk van de meester zou verijdelen. Hij nam de gedaante van een merrie aan en kwam hinnekend aangedraafd uit het bos, juist toen Svadilfari de laatste stenen zou gaan aanvoeren. Toen werd de hengst wild en rukte zich los om de merrie na te zetten.
Toen nu de bouwmeester besefte dat hij er nooit in zou slagen zijn werk ter rechter tijd gereed te krijgen, ontstak hij in een reusachtige woede. Maar toen hij nu zo raasde en tierde, herkenden de goden ook, wie zij voor zich hadden — een reus van de bergen.
Thor was in het oosten geweest. Opeens kwam hij aangelopen en zag de dolleman. Hij aarzelde geen ogenblik, maar wierp hem Mjöllnir naar het hoofd en doodde hem, zonder eraan te denken dat de reus zich op geheiligde, aan de

vrede gewijde grond bevond. Heilige eden waren hierdoor verbroken, evenals de grote vrede. Niets kon het onheil meer een halt toeroepen. Maar aan de muur om Asgaard heen hebben tot het laatst toe enkele stenen ontbroken.
Toch is er ook iets goeds uit voortgekomen. Dat was Sleipnir, het achtvoetige paard van Odin. Want na enige tijd heeft de merrie een veulen geworpen. De kleur ervan was grijs, en toen het opgroeide werd het 't mooiste en snelste paard ter wereld. Slechts zelden beroeren zijn hoeven de aarde. Om te kunnen lopen heeft het genoeg aan de draagkracht van de lucht.
Op Sleipnir rijdt Odin. Vooral wanneer hij de skalden een dronk van Suttungs mede brengt, komt hij aangereden op dit paard van goddelijke afkomst.

Het einde van het gouden tijdperk

Tot de krachten, die de wereld vooruitbrengen, behoort altijd ook de tegenstand. Toch ligt in de tegenstand de grondslag voor datgene, wat ten slotte de ondergang moet teweegbrengen. Dat wisten onze voorvaderen; waarzegger en zieneres verkondigden het.
Tegenstand bieden voortdurend die machten, die oudere werelden niet willen loslaten. Zij houden vast aan het bestaande, bewonen Ymirs beenderen en zijn daarin groot geworden. Jong zijn de goden, nog jonger is het mensengeslacht. Oud zijn de reuzen en Thursen, het gehele geslacht der Joten.

In het oosten zat
de oude in het Ertswoud
en baarde daar
Fenrirs gebroed:
één zal worden
van hen allen
de zonverslinder,
een slechte demon.
- - -
wat weet ge nog meer?

Wie deze oude was, zegt de Edda niet. Vermoedelijk is zij met die tovenares, met die Heid verwant, waarvan in het onderstaande sprake is.
Hoe dit ook zij, de slechte mede, die op de aarde viel, werd door een arglistige vrouw gevonden. In het geheim vermengde zij haar met kwaad bloed, waardoor een vocht ontstond dat de gave van de zwarte kunst schonk aan ieder, die ervan dronk. Nu weerklonken niet alleen laster- en schimpdichten, maar ook vervloekingen en toverspreuken. De verdelgende werking van de vervloeking drong tot in het rijk der Wanen door. Want de bezweringen werden in de wind gefluisterd, in het water getekend, in horens, nagels en boomwortels gekerfd.
In Jotunheim, waar deze vrouw vandaan kwam, heette zij Angerboda, 'Ongelukbrengster'. Ook tussen Asen en Wanen dreigde strijd te ontbranden, want daar trad nu Gullveig, 'Gouddrank', ten tonele. Wanneer zij zich onder de mensen begaf, noemde zij zich Heid.

Driemaal hebben de Asen Gullveig met speren doorstoken en in het paleis van Odin, de Hoge, op een brandstapel van lindehout verbrand. Maar telkens bleef het hart van Gullveig ongeschonden in de as achter. En telkens heeft Loki het daar gevonden en verslonden. Hij moet er wel van gesmuld hebben, want na iedere maaltijd heeft hij een boosaardig monster ter wereld gebracht!
Wat echter in het paleis van de Hoge werd vernietigd, kreeg onder de mensen in Midgaard weer vaste voet. Daar trad nu Heid op, ging rond in huis en hof en goot iedere met haat vervulde ziel iets van het kwade vocht in.
Toen namen de goden op hun rechterstoel plaats en riepen elkaar ter verantwoording. Moesten de Asen ervoor boeten, dat zij Gullveig terechtgesteld hadden? Of moesten veeleer aan alle goden offers worden gebracht? Tussen de Asen en Wanen brak twist uit. Wie had de lucht met leugens doorweven? Wie de geliefde van Odr uitgeleverd aan het geslacht der Joten?
Freya, hier de geliefde van Odr genoemd, stamde uit het geslacht der Wanen. Kon zij door de verbreiding van de zwarte kunsten niet meer in Asgaard blijven? Zo beklaagden zich de Wanen, want zij meenden dat de Asen medeverantwoordelijk waren voor het ongeluk. Want door de drievoudige verbranding van Gullveig was het onheil niet verdelgd maar slechts naar Midgaard verschoven. Dit verwijt ontketende een storm onder de Asen:

Toen slingerde Odin
zijn speer naar de vijand,
voor 't eerst ontbrandde
op aarde de strijd;
toen brak de wal,
de burcht der Asen;
de Wanen betraden
verwoestend het veld.

Nu werd de wereldorde in de hoogste mate bedreigd. Toen traden uit het geslacht der Asen Odin, uit de rijen der Wanen Heimdall naar voren. Odin besloot een offer te brengen. Eén oog laat hij zinken in de bron van Mimir. Dat was Walvaders pand. Heimdall offert de klank, hij, de hoeder van datgene, wat de wereld als geluid doordringt. Van nu af wordt de geheimzinnige samenklank van alle dingen onder de stam van Ygdrasil bewaard. Aldus spreekt de Wala:

Het oog van Odin
weet ik verborgen
in Mimirs bron
bij de stam van de boom.

Mede drinkt Mimir
elke morgen
uit Walvaders pand -
wat weet gij nog meer?

Zij weet verholen
Heimdalls hoorn
onder de heilige
hemelboom;
en heilige wateren
ziet zij stromen
uit Walvaders pand -
wat weet gij nog meer?

Daar, waar de wachter van de wereldgrond heerst, waar het heilige water van het leven stroomt, daar ligt het geestesoog van Odin, de geestesklank van Heimdall. Dat is de plaats, waar tussen Asen en Wanen weer vrede werd gesloten.
Het gouden tijdperk was echter voorbij. Ook al werd de kwade toverkracht door het offer van de goden ingeperkt, toch hadden twist en onenigheid ingang in de wereld gevonden.

De kinderen van Loki

Driemaal had Loki het halfverbrande hart van Gullveig gegeten. Toen is hij zwanger geworden en heeft hij kinderen ter wereld gebracht. Als eerste de Midgaard- of wereldslang, Midgardsormr, als tweede de wolf Fenris en als derde zijn dochter Hel, half wit, half zwart.
Toen de goden dit vernamen greep Odin de slang bij zijn staart beet en wierp hem in de diepe zee die Midgaard omspoelt. Daar voedt hij zich met de eigenliefde van de mensen. Geen wonder, dat hij tot in 't onmetelijke is uitgedijd, zodat hij Midgaard volledig omvademt. Daar ligt hij nu en bijt zich zelf in de staart. Met de wereldslang zal Thor, de hamerslingerende dondergod, moeten strijden.
Fenris was aanvankelijk klein. Niemand van de goden bekommerde zich om hem. Hij groeide echter snel. Want zijn voedsel bestaat uit alles wat gelogen is. Opeens was hij zo groot, dat het de goden heel wat hoofdbrekens kostte om te bedenken, hoe zij hem zouden kunnen uitschakelen. Zij lieten sterke ketenen smeden en zeiden tegen Fenris dat hij zich deze kluisters voor de grap moest laten aanleggen opdat hij kon tonen hoe sterk hij wel was. De wolf liet zich dit welgevallen. De ketenen verbrak hij zo gemakkelijk alsof het kinderspel was. De goden lieten hun ontsteltenis niet merken en bestelden nieuwe ketenen, veel zwaarder dan de eerste. Maar ook die verbrak de wolf. Toen zond Odin in het geheim boden naar enkele dwergen om door hen onverbreekbare boeien te laten smeden. Deze dwergen nu hebben het volgende aaneengesmeed: de wortels van een berg, de baard van een vrouw, het geluid van de voetstappen van een kat, de adem van een vis, het speeksel van een vogel, de pezen van een beer. Hieruit ontstond een boei, Gleipnir genaamd. Gleipnir zag er heel onschuldig uit, licht en soepel als zijde. Daarmee gingen de goden naar Fenris en vroegen hem, of hij het ook tegen Gleipnir wilde opnemen. Toen Fenris echter dit dunne koord zag, kreeg hij argwaan. Slechts wanneer een van de goden de rechterhand in zijn muil zou leggen, wilde hij een poging wagen. Toen hebben de goden elkaar aangekeken, want geen van hen had lust zijn rechterhand daarvoor te lenen. Ten slotte nam de dappere Tyr het besluit hiertoe en legde zijn hand tussen de tanden van de wolf.
Nu liet Fenris zich met Gleipnir binden. Toen hij echter merkte dat dit koord

zich niet liet stukscheuren, ging hij steeds woester te keer om los te komen, met als gevolg dat Gleipnir daardoor alleen maar steeds vaster werd aangetrokken. De goden lachten; Tyr echter niet, want hij raakte zijn hand kwijt.
Fenris brachten zij weg naar een klein eilandje in de zee Amsvartnir. Daar maakten ze de boei vast aan een steen die onwrikbaar diep in de aarde stak. De wolf wentelde zich heen en weer en beet naar de goden. Toen plaatsten ze een zwaard in zijn muil, het gevest op de bodem van de mond, de punt tegen het verhemelte. Hij huilt luid. Het speeksel dat uit zijn muil vloeit vormt in de onderwereld de rivier Vón, 'Afwachting'.
En daar ligt hij tot Ragnarok, de Wereldondergang.
Hel, de laatstgeborene van Loki's kinderen, werd naar de onderwereld overgebracht, dieper nog dan Niflheim. Daar heeft zij haar rijk, duister, ijzig, door hoge muren omsloten, het rijk van de dood. Haar woning heet Eljudnir, 'Ellende', haar tafel Honger, haar beker Dorst, haar dienaar Traagheid, haar bed Ziekbed, de bedgordijnen Dof Ongeluk.
Aan Hel vervallen die zielen, die hun leven niet moedig in de strijd offeren, maar het lichaam liefhebben en traag op hun stroleger wegkwijnen.

Freyr dingt naar de hand van de dochter van een reus

Eens op een dag had Freyr, de zoon van Njord, plaats genomen op de zetel van Odin, Hlidskjalf. Vandaar kon hij over alle werelden uitzien. Opeens zag hij ver in het noorden, in Jotunheim, een wonderschone maagd, die juist uit de woning van haar vader, de reus Gymir, naar buiten trad. Zij hief haar blanke armen op zodat lucht en zee door hun glans lichter werden.
Freyr werd door een diepe zwaarmoedigheid bevangen. Hij sprak geen woord meer, kon niet slapen en niet drinken. Niemand waagde het om hem de oorzaak van zijn kommer te vragen.
Vervuld van zorg over zijn zoon verzocht Njord Skirnir, 'de Glanzende', de wapendrager van Freyr, uit te vorsen, wat de god zo droef stemde. Skirnir had hier echter weinig lust in. 'Ik krijg alleen maar boze woorden te horen', meende hij, 'wanneer ik mijn heer dit vraag.' Ten slotte echter, toen ook Skadi, Freyrs stiefmoeder, aandrong, gaf Skirnir toe en vroeg Freyr, wat de oorzaak van zijn kommer was.
Freyr antwoordde: 'Waarom zou ik je, jeugdige held, de reden van mijn harteleed zeggen? De zon schijnt, verheug je over haar licht. Nooit meer verlicht zij *mijn* sombere dagen.'
Toen herinnerde Skirnir Freyr eraan, hoe zij altijd lief en leed met elkaar gedeeld hadden, en dat nimmer de een zijn gedachten voor de ander verborgen had gehouden. Freyr dacht over deze woorden na en bekende hem zijn ongelukkige liefde. 'Gerd is haar naam, en zij komt mij heerlijker voor dan ooit een meisje aan een jongeling toescheen. Maar noch Asen noch Wanen, noch alven gunnen mij deze bruid. Want zij is de dochter van een reus.'
Skirnir antwoordde: 'Geef mij Bloedhoef, uw paard, dat mij door de walmende rook en het flakkerende vuur rondom Gymirs hofstede heen kan dragen! Geef mij ook het zwaard, dat uit zich zelf op de reus inhouwt! Dan rijd ik naar Jotunheim en ding voor u naar de hand van Gerd.'
Dit gaf Freyr hem graag, evenals geschenken van goud voor de zozeer begeerde bruid.
Toen Skirnir uit Asgaard wegreed sprak hij tot zijn paard: 'Donker dunkt het mij daarbuiten! Maar talmen mogen wij niet. Over bergen, vochtig van de dauw, door verraderlijke wouden leidt onze weg. Of wij keren beiden terug, of

Freyr dingt naar de hand van de dochter van een reus

Eens op een dag had Freyr, de zoon van Njord, plaats genomen op de zetel van Odin, Hlidskjalf. Vandaar kon hij over alle werelden uitzien. Opeens zag hij ver in het noorden, in Jotunheim, een wonderschone maagd, die juist uit de woning van haar vader, de reus Gymir, naar buiten trad. Zij hief haar blanke armen op zodat lucht en zee door hun glans lichter werden.
Freyr werd door een diepe zwaarmoedigheid bevangen. Hij sprak geen woord meer, kon niet slapen en niet drinken. Niemand waagde het om hem de oorzaak van zijn kommer te vragen.
Vervuld van zorg over zijn zoon verzocht Njord Skirnir, 'de Glanzende', de wapendrager van Freyr, uit te vorsen, wat de god zo droef stemde. Skirnir had hier echter weinig lust in. 'Ik krijg alleen maar boze woorden te horen', meende hij, 'wanneer ik mijn heer dit vraag.' Ten slotte echter, toen ook Skadi, Freyrs stiefmoeder, aandrong, gaf Skirnir toe en vroeg Freyr, wat de oorzaak van zijn kommer was.
Freyr antwoordde: 'Waarom zou ik je, jeugdige held, de reden van mijn harteleed zeggen? De zon schijnt, verheug je over haar licht. Nooit meer verlicht zij *mijn* sombere dagen.'
Toen herinnerde Skirnir Freyr eraan, hoe zij altijd lief en leed met elkaar gedeeld hadden, en dat nimmer de een zijn gedachten voor de ander verborgen had gehouden. Freyr dacht over deze woorden na en bekende hem zijn ongelukkige liefde. 'Gerd is haar naam, en zij komt mij heerlijker voor dan ooit een meisje aan een jongeling toescheen. Maar noch Asen noch Wanen, noch alven gunnen mij deze bruid. Want zij is de dochter van een reus.'
Skirnir antwoordde: 'Geef mij Bloedhoef, uw paard, dat mij door de walmende rook en het flakkerende vuur rondom Gymirs hofstede heen kan dragen! Geef mij ook het zwaard, dat uit zich zelf op de reus inhouwt! Dan rijd ik naar Jotunheim en ding voor u naar de hand van Gerd.'
Dit gaf Freyr hem graag, evenals geschenken van goud voor de zozeer begeerde bruid.
Toen Skirnir uit Asgaard wegreed sprak hij tot zijn paard: 'Donker dunkt het mij daarbuiten! Maar talmen mogen wij niet. Over bergen, vochtig van de dauw, door verraderlijke wouden leidt onze weg. Of wij keren beiden terug, of

op de heuvel der roofvogels, de blik van ter zijde naar de Hel gewend. Moge elke spijs u doen walgen, meer dan een man walgt van een kronkelende slang! Word een afschrikwekkend monster voor alle geslachten! Laat iedereen u aanstaren, waar ge ook maar voortsluipt. Mogen kommer, afgunst en berouw aan u knagen, dag en nacht.
Luister, vrouw, naar wat ik u nog meer verkondig: waanzin, chaos en ellende zullen u verteren! Verdorren zult ge, zoals de distel die bij de oogst weggeworpen wordt. Dienstmaagd zult ge zijn van een driehoofdige Thurs. Trollen zullen u kwellen, iedere nacht opnieuw.
De reus van de vorst hale u. Hij moge u gastvrij ontvangen. Weerzinwekkende wezens, die om rottende wortels heen kruipen, zetten u pis voor van bokken. Dat zij uw enige drank, vervloekte deerne! Want Odin is op u vertoornd, Freyr werd u tot vijand, alle godenzonen zijn op u vergramd.
Hoort, reuzen, hoort, Thursen van de rijp, dwergen, kabouters, kobolden: ik ging naar het woud, naar de boom, om de toverroede te halen. Ik heb haar ook gehaald, om de deerne daarmee te slaan.
Drie houten staven haalde ik en ritste daarin drie runen: één voor woede, één voor machteloosheid, één voor waanzin.
Zoals ik ze ritste, zo snijd ik ze af, zou dit eens blijken nodig te zijn.'
Bij het horen van deze vervloeking begon Gerd te beven. Ze stond van haar stoel op en beval haar dienstmaagd, Skirnir de gevulde beker te reiken. 'Gegroet zij de bode der hoge goden', sprak zij, 'nooit heeft Gymirs dochter kunnen vermoeden, dat zij was uitverkoren om de vrouw van een der Wanen te worden.'
Skirnir verlangde echter volledig uitsluitsel, alvorens Jotunheim te verlaten. Hij wilde weten waar en wanneer zij zich met de sterke Freyr zou verbinden. Gerd noemde een geheim woud, Barri; daar wilde zij na negen nachten Freyr, de zoon van Njord, haar gunsten schenken.
Daarop reed Skirnir huiswaarts. Vol ongeduld wachtte Freyr hem op, en de liefdebode was nog niet uit het zadel gestegen of Freyr riep: 'Vlug, mijn vriend, zeg mij, hebt ge in Gymirs hofstee Gerd overeenkomstig mijn wens weten te winnen?'
Toen hij echter vernam dat hij pas na negen nachten met zijn bruid in het huwelijk zou kunnen worden verbonden sprak hij: 'Lang genoeg duurt mij reeds één nacht, nog langer duren twee. Hoe doorsta ik drie? Vaak leek een maand mij korter te zijn, dan een van de nachten, die ons nog scheiden.'

Iduns appels en Thjazi's dood

Eens trokken Odin, Loki en Hönir over woeste bergen en door eenzame streken en hadden de grootste moeite zich het nodige eten te verschaffen. Eindelijk kwamen ze in een dal, waar ze een kudde runderen aantroffen. Ze slachtten een os, ontstaken een vuur en begonnen het vlees tussen hete stenen te roosteren. Toen het vlees gaar scheen te zijn, haalden ze het uit het vuur. Het was echter rauw, en ze moesten het opnieuw in het hete vuur leggen. Na enige tijd haalden ze het er voor de tweede keer uit, maar het vlees was nog even rauw als voorheen. De goden verwonderden zich hierover ten zeerste en vroegen zich af, wat hier wel aan de hand was. Toen hoorden ze een stem uit de top van de eik, waaronder ze zaten, zeggen: 'Het is mijn schuld, dat het vlees niet gaar wordt. Geef mij een deel van uw maal, dan zal het vlees onmiddellijk klaar zijn.'

Toen de goden opkeken ontdekten ze boven in de boom een grote adelaar. Ze beloofden de adelaar wat hij verlangde en onmiddellijk schoot deze naar beneden en zocht het beste vlees uit, de beide achterbouten en de schouderstukken. Loki, die altijd het gulzigst was, werd daar zo boos over, dat hij de adelaar met een lange stok nazette. Maar toen hij naar de vogel sloeg, bleef de stok aan de veren vastzitten. Ook Loki kon opeens de stok niet meer loslaten, maar bleef eraan vastzitten. Vervolgens werd hij heen en weer geslingerd, over heg en steg gesleept totdat hij bijna geloofde dat zijn armen uit zijn lijf werden gerukt. Op jammerlijke toon smeekte hij de adelaar een eind te maken aan de betovering. Die antwoordde: 'Ik ben Thjazi, 'de Stormer'. Gij hebt u aan mijn bezit vergrepen. Want ge bevindt u op mijn grondgebied, en de kudde, die door u werd aangetroffen, is de mijne.' Toen dwong hij Loki hem te beloven, dat hij Idun met haar appels uit Asgaard zou lokken, en liet Loki deze belofte met een eed bezweren. Eerst daarna kwam Loki los van de stok en kon hij naar de beide anderen terugkeren.

Wat de goden verder nog op deze tocht ervoeren, wordt niet verhaald.

Toen het tijdstip, dat met de adelaar was overeengekomen, naderde, ging Loki naar Idun en zei: 'Ik heb in een woud buiten Asgaard een appelboom gevonden. Ik geloof niet dat uw appels de vergelijking met de appels aan die boom kunnen doorstaan.' Met dergelijke woorden wist hij Idun zo te prikkelen, dat

zij hem ten slotte volgde, om zelf de appels van Loki met de hare te vergelijken. Toen zij echter voor de boom stond, kwam opeens de reus Thjazi in zijn gedaante van een adelaar te voorschijn en ontvoerde haar naar zijn woning in Thrymheim, 'Donderverblijf'.
De Asen schrokken niet weinig, toen zij ontdekten dat Idun verdwenen was. Spoedig begonnen zij ook grijs en rimpelig te worden omdat zij niet meer beschikten over de verjongende kracht van Iduns appels. Zij gingen met elkaar te rade en vroegen, wie Idun voor het laatst had gezien en waar. Toen kwam uit dat zij Loki buiten Asgaard was gevolgd en dat niemand haar daarna meer had gezien. Loki werd verhoord en moest wel bekennen. De goden dreigden hem te zullen martelen en doden, wanneer hij Idun niet weer naar Asgaard zou terugbrengen. Loki beloofde dit te zullen doen en ging naar Freya om haar gewaad van valkeveren te lenen. Dat deed zij, en Loki vloog naar Thrymheim.
Thjazi was de zee opgeroeid, maar Idun zat opgesloten in een toren. Loki veranderde haar in een noot, nam die in zijn klauwen en vloog weg. Toen kwam Thjazi echter terug en zag dat Idun verdwenen was. Hij nam zijn gestalte van adelaar aan en zette Loki achterna. Omdat de adelaar geen noot in zijn klauwen had haalde hij de valk steeds meer in.
De Asen zagen al van verre de beide vogels, de achtervolgde valk en de achter hem voortsuizende adelaar. Toen begaven zij zich buiten de muur van Asgaard en brachten daar een grote hoop houtspaanders bijeen. En op hetzelfde ogenblik waarop de valk over de muur heenvloog, staken zij een groot vuur aan. De adelaar kwam zo snel aanvliegen dat hij in het vuur stortte en verbrandde. De Asen kwamen aangesneld en doodden de reus binnen de poorten. Dat was echter geheiligde, aan de vrede gewijde grond.
Toen wapende Skadi, de dochter van Thjazi, zich en trok op tegen Asgaard om haar vader te wreken. De Asen boden aan haar genoegdoening te verschaffen, zoals reeds werd verhaald. Maar zij stelde onmiddellijk tevens de voorwaarde, dat de Asen haar uit haar rouw zouden kunnen halen door haar aan het lachen te brengen. Want zij geloofde niet dat de goden daartoe in staat zouden zijn.
Loki verzon echter iets onbehoorlijks. Hij maakte zich met een koord aan een geit vast en voerde een dolle liefdesdans uit, waarbij hij ten slotte in Skadi's schoot tuimelde. Toen was het met haar ernst gedaan en barstte zij in een luid gelach uit.
Skadi verzocht de goden voor haar vader een waardig gedenkteken op te richten. En Thor nam Thjazi's ogen en wierp ze hoog in de lucht, waar ze twee grote sterren aan het firmament werden.

Thor haalt Hymirs ketel

Niet alle reuzen waren de goden slecht gezind. Er waren ook reuzen die vriendschappelijke betrekkingen met hen onderhielden. Hiertoe behoorde Aegir, de zeegod. Vele jaren lang nodigde hij de Asen, goden en godinnen, uit voor een drinkgelag.
Eens, toen de Asen tijdens een jacht veel wild hadden buitgemaakt, werden zij zeer dorstig. Toen gingen zij bij Aegir aan. Spoedig kwamen zij er echter achter, en wel door runen die zij wisten te duiden, dat de brouwketel van Aegir te klein was. Dat verdroot Aegir zeer. 'Wanneer mijn ketel de goden niet voldoet, moet ge zelf maar voor een grotere zorgen', zei hij – wel wetend dat hij ze daarmee zwaar op de proef stelde. Inderdaad wisten de goden niet waar zij een grotere ketel vandaan konden halen. Toen zei Tyr: 'Ten oosten van Elivagar, de 'Hagelstromen', aan de rand van de hemel, woont mijn stiefvader Hymir, de 'Rijpveroorzaker'. Hij bezit een ketel van werkelijk grote omvang: die is wel een mijl diep.'
'En denkt ge, dat hij ons die ketel wil lenen?' vroeg Thor. 'Zeker wel, wanneer we het maar listig aanleggen', zei Tyr.
Thor en Tyr besloten de ketel van Hymir te gaan halen. Een gedeelte van de weg legden de goden af in de wagen van Thor, door de beide bokken getrokken. Toen brachten ze die onder in de stal van Egil, een vriend van Thor, en gingen te voet naar de burcht van Hymir.
Dicht bij de ingang hurkte een vreesaanjagend monster, een vrouwspersoon met negenhonderd koppen. Kwaadaardig schreeuwde zij de bezoekers toe. En wanneer zij geen goden waren geweest, zouden zij het nauwelijks hebben gewaagd de deur binnen te gaan.
Toen zij de drempel hadden overschreden trad hen een wonderschone, met goud getooide vrouw tegemoet. Zij begroette Tyr als haar zoon en begroette eveneens Thor. 'Hymir is nog niet van de jacht teruggekeerd', zo sprak de vrouw, 'maar wanneer hij komt, zal hij gasten niet vriendelijk gezind zijn. En indien hij toornig wordt, verplettert zijn blik alles, waar hij naar kijkt. Ga daarom achter die grote pijler daar staan en kom pas te voorschijn, wanneer de toorn, die opvlamt in zijn oog, zich heeft ontladen.'
Dat deden Thor en Tyr. Op de pijler rustte een dwarsbalk, waaraan acht zware

ketels hingen. Ze waren allemaal groot, maar één ervan overtrof verre alle andere.
Een tijdlang stonden de goden achter de pijler. Toen dreunde opeens de grond van de tred van de reus die naar zijn woning terugkeerde. 'Heil zij uw deel, o Hymir', sprak de schone vrouw, 'wees niet vertoornd op onze gasten. De met ons vermaagschapte Tyr is gekomen en met hem de bliksemslingerende Thor.'
'Waar houden die kerels zich verscholen?' riep Hymir, terwijl hij zijn hoofd schudde, zodat de ijspegels aan zijn bevroren baard rinkelden. Want het vroor bijzonder hard.
'Kijk, daar, bij de muur van de gevel, achter de pijler', zei de schone vrouw.
Toen ontlaadde zich de vertoornde blik van Hymir met een dergelijke kracht, dat de pijler versplinterd en verbrijzeld werd. De dwarsbalk met de ketels stortte neer, waarbij slechts een ervan, de grootste, heel bleef.
Thor en Tyr kwamen te voorschijn. Uit Hymirs blik was voor deze keer de toorn geweken en hij zelf was zichtbaar kleiner geworden. Nu werden drie stieren geslacht, aan het spit geroosterd en opgediend. Twee ervan heeft Thor alleen verorberd.
Toen Hymir de geweldige eetlust van de hamerslingeraar zag, was hij van mening dat zij de volgende dag op jacht moesten gaan, of moesten gaan vissen, anders zou weldra zijn hele voorraad op zijn. Daarna legden zij zich ter ruste.
Bij het aanbreken van de volgende dag zei Thor dat hij zin had om te gaan hengelen. 'Waar vind ik echter goed aas?' vroeg hij.
'Ieder moet voor zich zelf zorgen', antwoordde de reus, 'zoek maar aas, waar ge wilt.'
Toen ging Thor naar een kudde vee die niet ver van de burcht weidde, en zocht de grootste stier uit. Die heette Himinbriotr, 'Hemelbreker', en was de trots van Hymir. Die pakte Thor bij de horens en rukte hem de kop af. Toen hij met dit aas op het strand kwam, waar Hymir juist de boot in het water bracht, werd de reus zeer vergramd over het verlies van het prachtige dier. Morrend nam hij plaats voor in de boeg en greep de riemen. Thor ging in het achterschip zitten. Beiden roeiden wat zij konden, tot zij bij de visgronden kwamen, waar Hymir gewoon was heilbot te vissen. Maar Thor wilde verder de zee op, want hij was niet van plan naar heilbot te vissen. Hem lokte een geheel andere vangst — naar de Midgardsormr, de wereldslang, wilde hij zijn angel uitwerpen.
Steeds verder roeiden zij, en de angst begon Hymir te bekruipen. Maar voorlopig liet hij niets merken. Eindelijk meende Thor dat ze ver genoeg op zee waren. Ze haalden de riemen binnen en begonnen te vissen. Het eerst werd het snoer bij Hymir naar beneden getrokken, en onmiddellijk daarna haalde hij

twee grote walvissen uit de golven op. Toen nam Thor de kop van de stier, sloeg hem aan de haak en wierp het snoer overboord. Het duurde niet lang of ook zijn snoer werd naar beneden getrokken en wel met een dergelijke kracht, dat zijn vuisten hard tegen de rand van de boot werden geslagen. De grote slang had gebeten, de angel was diep in zijn gehemelte gedrongen. De zee werd door het woest kronkelende monster hoog opgezweept. De boot schommelde heen en weer in de kolkende en schuimende golven en maakte veel water, terwijl Thor uit alle macht begon te trekken. Toen maakte opeens een woede zich van hem meester, zoals slechts in Asen kan ontbranden. Hij drukte zijn voeten met zoveel kracht tegen de scheepswand aan, dat zij er doorheen gingen en op de bodem van de zee kwamen te staan. Zijn vuist balde zich rond de steel van zijn hamer. Van onderaf kwam de kop van de slang naderbij. Werkelijk: niemand heeft ooit iets vreselijkers aanschouwd dan de ogen van de bliksemslingeraar toen hij de gifspuwende wereldslang zag en toen deze de grimmige geweldenaar vanuit de diepte aanstaarde.
Vol schrik had Hymir toegekeken. Maar toen de ijzingwekkende kop langzaam opdook kon hij zich niet langer inhouden. Snel greep hij zijn mes en sneed het snoer door. Thor slingerde de slang zijn hamer achterna – echter te laat. Reeds hadden de donkere golven het Mjöllnir onmogelijk gemaakt zijn doelwit te treffen.
Hymir kreeg echter zo'n slag onder zijn linkeroor, dat hij achterover over de bank heen viel en de hemel zijn hielen liet zien. Daarna roeiden zij terug naar de wal, zonder ook maar één enkel woord te spreken.
Maar toen de kiel over het zand schuurde zei Hymir: 'Nu gaan we het werk verdelen. Draag de walvissen naar huis of duw anders de boot op het land.'
Thor antwoordde niet, maar trok de boot met de walvissen en alles, wat er zich verder nog in bevond, aan land. Daarna legde hij de beide walvissen over zijn schouder en droeg ze door moeras en bos naar Hymirs burcht.
Daar wachtte de schone vrouw hen op met een goede maaltijd. Ook Tyr was aanwezig.
In zijn eigen huis wakkerde Hymirs moed weer aan. Toen het drinken was opgedragen hief hij zijn beker en riep de dondergod toe: 'Gooi deze beker stuk, zo ge kunt, dan zal ik uw kracht roemen.' – 'Geef hem mij', zei Thor, nam de beker en wierp hem tegen een stenen pijler. De pijler brak, de beker bleef echter heel en keerde in Hymirs hand terug. Voor de tweede maal hief Thor zijn arm op om de beker weg te slingeren. Deze vloog echter onbeschadigd terug in de hand van zijn eigenaar. Toen fluisterde de schone vrouw hem in het oor: 'Werp de beker naar het hoofd van Hymir. Zijn schedel is harder dan steen.'

En toen Thor voor de derde maal wierp, gaf hij de beker de schedel van de reus als doelwit. Ditmaal sprong de beker in stukken, maar de schedel bleef heel. Hymir keek naar de scherven en sprak: 'Een voorwerp dat mij dierbaar was is nu gebroken. Maar met de beker mag niet het woord, door een man gegeven, worden gebroken. Neem thans de grote ketel en draag hem weg uit Hymirs burcht.'
Dadelijk stonden de goden op. Eerst wilde Tyr de ketel optillen, maar hij kon hem niet van de grond lichten. Tweemaal probeerde Tyr het, telkens tevergeefs. Toen pakte Thor de ketel met beide handen beet, hief hem op en stulpte hem over zijn hoofd, zodat het hengsel tegen zijn hielen kletterde.
En zo vertrokken de Asen uit Hymirs burcht.

terug weer halen,
tenzij hij mij brenge
Freya tot bruid!

Toen vloog Loki,
het vederhemd ruiste,
tot hij verliet
het land van de reuzen,
tot hij kwam binnen
de burcht van de Asen
en Thor ontmoette
in 't midden van de burcht
en aldus was
Thors eerste woord:

Thor:
Meldt gij een boodschap
uw moeite waard?
Spreek uit de lucht
uw lang bericht!
Want vaak wie zit
verzuimt zijn boodschap
en een die ligt
vaak leugens spreekt.

Loki:
Ik meld een boodschap
mijn moeite waard:
Thrym heeft uw hamer,
de koning der Thursen;
en niemand zal hem
terug weer halen,
tenzij hij hem brenge
Freya tot bruid.

Zij gingen toen heen
naar het hof van Freya
en aldus was
zijn eerste woord:

Bind u, Freya,
het bruidsgewaad!
wij rijden samen
naar het reuzenland.

Boos was Freya,
zij brieste van woede -
en onder haar beefde
de burcht van de Asen,
het Brisingenkleinood
brak aan stukken:
Weet, dat men manziek
mij zal noemen,
als ik rijd met u
naar het reuzenland!

De Asen gingen
allen naar het ding
en ook de Asinnen
allen te zamen,
toen gingen te rade
de machtige goden,
hoe zij weer haalden
de hamer van Thor.

Toen sprak Heimdall
de helwitte god,
hij was wijs van oordeel
als alle Wanen:

Heimdall:
Binden wij Thor
met het bruidsgewaad!
laat hem dan sieren
de Brisingensteen!
laat aan zijn riem
rink'len de sleutels
en vrouwenkleren
zijn knie bedekken

en op zijn borst
de brede juwelen
en laten wij kunstig
kappen zijn haar!

Daarop sprak Thor
de sterke god:
Onman'lijk zullen
de Asen mij noemen,
als ik mij laat binden
het bruidsgewaad!

Toen weer sprak Loki
de zoon van Laufey:
Zwijg toch, Thor,
met zulke woorden!
Weet, dat de reuzen
Asgaard bewonen,
tenzij gij haalt
uw hamer weerom.

Toen bonden zij Thor
met het bruidsgewaad,
en sierden hem met
de Brisingensteen,
lieten aan zijn riem
rink'len de sleutels,
bedekten zijn knie
met vrouwenkleren
behingen zijn borst
met brede juwelen
en lieten hem kunstig
kappen zijn haar.

Toen zei Loki
de zoon van Laufey:
Ik zal als dienaar
u vergezellen:
wij rijden te zamen
naar 't reuzenland!

Snel werden de bokken
naar de burcht gedreven,
aan de dissel gebonden
om duchtig te rennen.
De bergen barstten,
de aarde brandde,
toen naar Reuzenheim
reed Odins zoon.

Toen zei Thrym
de koning der Thursen:
Staat op, reuzen,
bestrooit de banken!
nu brengt men mij
Freya tot bruid,
de dochter van Njord
uit Noatun!

Hier gaan in mijn hof
goudhoornige koeien,
roetzwarte ossen
de reuzen tot vreugde;
ik heb een keur
van kostbaarheden:
maar mij ontbreekt
Freya alleen.

Spoedig viel toen
de schemering
en op de dis
droeg men het bier.
Toen at een os,
een achttal zalmen
en alle toespijs
de sterke Thor
en dronk van de mede
drie volle vaten.

Toen zei Thrym
de Thursenkoning:
Waar zaagt gij een bruid
gretiger bijten?
Nooit zag ik een bruid
gretiger bijten,
noch een meisje drinken
van mede meer!

De slimme dienstmaagd
aan de dis gezeten
vond ras een antwoord
op de reuzenvraag:
Acht dagen lang
at Freya niet,
zo reikhalsde zij
naar 't reuzenland!

Thrym boog tot de kap
om de bruid te kussen;
maar deinsde terug
dwars door de zaal:
Hoe vrees'lijk zijn
Freya's ogen!
mij schijnt in haar blikken
te branden een vuur!

De slimme dienstmaagd
aan de dis gezeten
vond ras een antwoord
op de reuzenvraag:
Acht dagen lang
sloot Freya geen oog,
zo reikhalsde zij
naar 't reuzenland!

En binnen trad
de Thursenzuster,
durfde een gave
voor zich te begeren:
Reik mij van uw arm
de rode ringen,
indien gij wilt
mijn gunst verwerven!

Toen zei Thrym
de koning der Thursen:
Breng mij de hamer
om de bruid te wijden,
leg dan Mjöllnir
het meisje op schoot,
wijd ons huw'lijk
met heilig woord!

Vreugde het hart
van Thor vervulde,
zodra in zijn handen
de hamer hij voelde:
Thrym doodde hij eerst,
de koning der Thursen
en verbrijzelde toen
het reuzengebroed.

Hij doodde toen
de Thursenzuster,
die een gave voor zich
begeren dorst,
slagen kreeg zij
voor schellingen
en hamerslagen
voor halsringen.
Zo haalde Thor
zijn hamer weer.

Thor bij Utgaard-Loki

Ver achter de wereld, waar zij in het niets begint op te lossen, ligt een onmetelijk rijk. Dat is Utgaard, de Buitenhof. Van Utgaard wisten de ouden slechts, dat daar de machtige Utgaard-Loki heerst.
Eens heeft Thor hem ontmoet.
Thor was met zijn bokken uitgereden en Loki begeleidde hem. 's Avonds kwamen de beide goden bij een boer. Zij vroegen hem om een slaapplaats voor de nacht. Dat werd hun niet geweigerd, maar te eten had de boer niet. Toen slachtte Thor de bokken en wierp het vlees om het te koken in een ketel. Vervolgens nodigde hij de boer met heel zijn volk voor de maaltijd uit. Maar Thor zei hun dat zij allen voorzichtig met de botten moesten omgaan, want die behoorden naderhand weer gaaf in de vellen te worden gelegd.
Allen gehoorzaamden, slechts één niet, Thjalfi, de zoon des huizes. Hij kon geen weerstand bieden aan zijn trek in het merg, en in 't geheim spleet hij een schenkelbeen en zoog dit uit.
Vervolgens legden zij zich ter ruste.
In alle vroegte stond Thor op, nam zijn hamer Mjöllnir, hief hem hoog in de lucht en zwaaide hem over de vellen. Fluks sprongen de bokken op, fris en monter; maar van één ervan was de linkerachterpoot niet gaaf. Nu ontstak de god uit Asgaard in hevige toorn. Hij fronste de wenkbrauwen en vroeg, wie zich aan de beenderen had vergrepen. — De boer viel op de knieën. Allen sidderden en smeekten de dondergod hun leven te sparen. Thor zag hun angst en zijn toorn vervloog. Hij nam Thjalfi in zijn dienst en was daarmee tevredengesteld.
Hij liet de bokken nu achter en trok met Loki en Thjalfi naar het oosten, naar Jotunheim en nog verder, over de diepe oceaan. De zee deinde, en de kust die voor hen opdook was woest. Zij gingen aan land en kwamen al spoedig terecht in een wild, onbegaanbaar woud. Thjalfi, die lichtvoetig en vlug ter been was, droeg hun lijftocht. Lang dwaalden ze rond door kreupelhout en struikgewas. Laat in de avond, toen het reeds donker werd, stuitten ze onverwachts op iets dat een huis leek; alleen ontbrak een van de dwarsmuren. Op de tast gingen ze naar binnen en vonden daar ook een kleine, belendende ruimte. Daar verborgen Loki en Thjalfi zich, terwijl Thor voor de ingang ging zitten. Het was

nu stikdonker geworden. Opeens begon de aarde te beven, het kraakte en dreunde, hun behuizing zwaaide heen en weer, zodat ze geloofden dat het dak boven hun hoofd zou instorten. De hele nacht duurde het gespook.
Bij het aanbreken van de dag werd Thor een man gewaar. Die lag in het bos te slapen en was verre van klein, want zijn snurken was de oorzaak van al de nachtelijke onrust. Thor deed zijn gordel om die hem dubbele kracht schonk en greep naar zijn hamer. Toen werd de man opeens wakker en sprong overeind. Thor aarzelde – hij wist niet, wie hij voor zich had. Hij vroeg de vreemdeling hoe hij heette. 'Skrymir', antwoordde deze. 'Maar wie gij zijt, behoef ik niet te vragen. Want ongetwijfeld staat hier niemand anders voor mij dan Asa-Thor. Maar wat nu? – Hebt ge mijn handschoen weggesleept?' Hij bukte zich naar de behuizing, waarin ze de nacht hadden doorgebracht; dat was zijn handschoen. De aangrenzende ruimte was voor zijn duim.
Toen vroeg Skrymir of zij hem niet een eind weegs wilden vergezellen. Dan zou hij hun leeftocht dragen. Thor wilde dat niet afslaan; zij braken op en de gehele dag ging Skrymir hen voor door het woud. Laat in de avond zochten ze een grote eik op, en gingen onder de takken ervan liggen. Skrymir wilde onmiddellijk gaan slapen, – 'Gijlieden kunt echter eerst eten wanneer ge honger hebt', zei hij.
Thor nam de knapzak en wilde hem losrijgen. Hij kon echter op geen enkele wijze de knoop ontwarren. Toen werd hij driftig, greep met beide handen zijn hamer, ging naar Skrymir toe en slingerde hem uit alle macht de hamer naar het hoofd. Skrymir ging overeind zitten en vroeg verwonderd, of een blad van de boom op hem was gevallen; ook, of zij al gegeten hadden en wanneer ze zich ter ruste wilden begeven.
Hierop wist Thor niet veel te zeggen. De drie kameraden gingen onder een andere eik liggen slapen. Midden in de nacht hoort Thor Skrymir snurken. Hij staat op, gaat naar hem toe en treft hem met zoveel kracht, dat de hamer tot aan de steel wegzinkt in de schedel van de geweldige reus. Skrymir wordt onmiddellijk wakker en vraagt: 'Wat is dat? Viel er een eikel op mijn hoofd? Hoe gaat het, Thor, waarom slaapt ge niet?' – Thor antwoordde dat hij zojuist wakker was geworden, en ging snel weer naar zijn makkers terug.
Thor sliep echter niet in, maar wachtte af of er zich geen derde gelegenheid zou voordoen. Dan wilde hij Skrymir zo raken dat er van wakker worden voor hem geen sprake meer zou zijn. Kort voor het aanbreken van de dag hoort hij dat Skrymir in slaap is gevallen. Weer staat hij op, gaat naar hem toe en slaat hem met de hamer op de naar boven gewende slaap, ditmaal met zoveel kracht, dat de gehele steel in de schedel verdween.
Skrymir stond op, streek zich over de wang en vroeg: 'Nestelen er misschien

vogels in deze boom? Ik had het gevoel, dat er iets op mij viel. Zijt ge al wakker, Thor? Het zal wel tijd zijn om op te breken. Het is nu niet ver meer tot aan een burcht die Utgaard heet. Ik heb wel gehoord hoe ge elkaar toefluisterde dat ik bepaald niet klein van stuk ben. Wanneer ge echter naar Utgaard komt zult ge kerels zien van nog heel andere statuur. En ik raad u, daar niet in grootspraak te vervallen. Want de mannen van Utgaard-Loki zullen van wichten zoals gij zijt geen snoeverij verdragen. Wanneer ge hier geen rekening mee wilt houden, doet ge er wijzer aan rechtsomkeert te maken en de thuisreis te aanvaarden. Dat zou in ieder geval voor u het beste zijn. Wilt ge echter toch Utgaard-Loki opzoeken, houdt dan op het oosten aan. Mijn weg leidt naar het noorden.' Na deze woorden nam Skrymir zijn reiszak op en verdween in het bos. En nergens wordt bericht dat de Asen hem een 'het ga u goed' nariepen.

Thor en zijn makkers liepen verder in de aangewezen richting. Tegen de middag stonden ze voor de muur van een burcht. Die was zo hoog, dat ze bijna hun nek verrekten wanneer ze naar de tinnen opkeken. De ingang was met grote balken vergrendeld. Thor rukte er aan, maar slaagde er niet in de poort te openen. Zij hadden geen andere keuze, wilden ze naar binnen, dan tussen de balken door te glippen. Wel vonden zij het niet bijzonder waardig, op deze wijze binnen te geraken.

In de hal gekomen zagen ze op banken aan beide zijden reusachtige kerels zitten. Dat waren de mannen van Utgaard-Loki; zelf troonde deze op een hoog gestoelte. Een hele tijd scheen hij geen acht te slaan op de binnentredenden. Eindelijk echter begroette hij ze en zei: 'Lang duurt het, alvorens bericht uit den vreemde aankomt. Ik vergis me wel niet wanneer ik vermoed dat Asa-Thor op dit ogenblik in onze hal staat. Weliswaar zijt ge veel kleiner dan mij werd medegedeeld. Maar mogelijk zijt ge meer waard dan het mij voorkomt. Want bij ons is niemand welkom, die zich niet in een of andere wedstrijd kan handhaven.'

Toen zei een van het drietal – het was Loki, die helemaal achteraan stond – : 'Ik vertrouw me de kunst toe, sneller dan ieder ander te kunnen eten, en daarin wil ik me graag meten met wie dan ook.' Utgaard-Loki zei: 'Dat is geen slechte kunst. We zullen onmiddellijk zien of ge daarin de meerdere blijft.' Hij riep een man, die achteraan op de bank zat, en die hij Logi, 'Gloed', noemde, naar voren te komen. Een trog vol vlees werd binnengebracht. Loki moest aan het ene uiteinde, Logi aan het andere beginnen. Beiden aten zo snel als zij maar konden en stuitten in het midden op elkaar. Loki had al het vlees opgegeten, Logi echter met het vlees ook de botten en de trog. Toen riepen de omzittenden dat Logi gezegevierd had.

Nu wees Utgaard-Loki naar Thjalfi en vroeg: 'Wat heeft deze jonge man in zijn mars?' – Thjalfi antwoordde dat hij bereid was met iedereen om het hardst te lopen. Utgaard-Loki prees dit als een voortreffelijke kunst. Allen stonden op en gingen naar buiten naar het open veld. Daar riep Utgaard-Loki een kleine jongen, Hugi, 'Gedachte', op om bij hem te komen. Bij de eerste wedloop bereikte Hugi zo snel het doel, dat hij kon omkeren en Thjalfi weer tegemoet liep. Utgaard-Loki moest wel toegeven dat tot nu toe niemand Hugi zo dicht op de hielen had gezeten. Bij de tweede wedloop bleeft Thjalfi een pijlschot achter bij Hugi, en bij de laatste had Thjalfi nauwelijks de helft van de afstand afgelegd, toen Hugi al het doel had bereikt. Zo eindigde deze wedstrijd.
Daarna wendde Utgaard-Loki zich tot Thor. 'Uw roem is ver doorgedrongen, tot in ons rijk. Gij zult ons zeker verbaasd doen staan', zei hij.
Thor antwoordde dat hij graag met iemand een wedstrijd in het drinken wilde aangaan. Dat beviel Utgaard-Loki bijzonder goed; hij liet een hoorn halen, waaruit zijn mannen als straf moesten drinken, wanneer zij iets misdaan hadden. 'Stevige drinkers legen hem in één teug, anderen hebben er twee voor nodig, maar niemand is zo kleinmoedig dat hij hem niet in drie teugen leegdrinkt', zei hij. Thor nam de hoorn in zijn hand. Hij leek hem niet onrustbarend groot, de punt was echter tamelijk lang en gebogen. Maar hij had hevige dorst en dacht dat hij die hoorn wel in één teug zou legen. De Ase zette hem aan zijn lippen en dronk lang. Toen hij echter eindelijk adem wilde halen zag hij dat het vloeistofoppervlak niet noemenswaard gedaald was.
'Ik zou het nauwelijks hebben kunnen geloven', zei Utgaard-Loki, 'wanneer iemand mij ooit tevoren had gezegd dat Asa-Thor een zó matig drinker is.' Thor zweeg en zette de hoorn ten tweeden male aan zijn mond. Hij drinkt zoveel hij maar kan, tot hij adem moet scheppen. Nu merkt hij, dat de punt van de hoorn zich niet laat oplichten. En het schijnt hem toe dat de vloeistofspiegel zo mogelijk ditmaal nog minder gezakt is dan bij zijn eerste poging. Voor de derde maal brengt Thor de drinkhoorn aan zijn lippen, nu in toorn ontstoken. Maar hoe hij ook drinkt, het niveau in de hoorn wil niet dalen. Toen gaf hij de betoverde hoorn aan Utgaard-Loki terug. 'Ik geloof niet', zo sprak hij, 'dat men thuis in Asgaard zou zeggen dat dit flauwhartig drinken is.' Utgaard-Loki zei: 'De jongens in de burcht vermaken zich er vaak mee een kat die hier rondloopt in de lucht te tillen. Wij hechten daar niet veel waarde aan, en ik zou het nooit vermeld hebben wanneer Thor degeen geweest was, waarvoor wij hem tot nu toe hielden.' Reeds kwam de kat aangelopen, grijs en tamelijk groot. Thor ging naar haar toe, pakte haar onder haar buik en begon haar op te tillen. De kat echter gaf mee, en hoe hoger Thor trachtte haar op te heffen, des te hogere rug zette zij op. Ten slotte kon Thor niet hoger komen.

Toen stond de kat op drie poten, de vierde was los van de grond geraakt en hing in de lucht.
Utgaard-Loki zei nu: 'Met deze proef ging het zoals ik wel had gedacht: de kat was te groot voor hem. Thor is een dreumes vergeleken met de kerels die bij ons thuis horen.'
Nu ontstak de Ase in toorn. 'Laat, wie lust heeft met mij te worstelen, maar opkomen!' riep hij uit. 'Al vindt ge me ook nog zo klein, ik ga voor niemand uit de weg.'
Utgaard-Loki wierp een vluchtige blik langs de banken. 'Ik zie hier niemand van wie ik zou kunnen vergen dat hij met u gaat worstelen. Daar komt echter een oud vrouwtje aan, mijn pleegmoeder Elli, de 'Ouderdom'. Die heeft al menige held geveld.'
In een oogwenk had Elli, een stokoude vrouw, zich op Thor geworpen en hem bij de schouders gepakt. Thor wist zich staande te houden maar merkte dat alle kracht uit zijn ledematen begon weg te stromen. Een korte tijd scheen de afloop onzeker. Toen ging het oudje echter listige knepen toepassen en Thor moest wel op één knie neerzinken. Vlug stond Utgaard-Loki op en verzocht de beide partijen de strijd te staken. 'Thor behoeft het hier verder tegen niemand meer op te nemen', zei hij, 'want daarvoor is zijn kracht niet toereikend.'
Onder de reusachtige kerels in de zaal was er echter niet één, die heeft gelachen.
Inmiddels was het avond geworden. De drie makkers werden uitgenodigd aan tafel plaats te nemen en werden op de meest gastvrije wijze onthaald. Zij bleven die nacht in de burcht. De volgende morgen stonden ze alle drie vroeg op en kleedden zich aan. Ze waren van plan zonder veel woorden te vertrekken. Opeens kwam Utgaard-Loki binnen, trad op hen toe en liet een tafel voor hen neerzetten. Het heeft hun toen aan niets ontbroken: niet aan heerlijk eten, noch aan drank of zwierige vertogen. Toen zij gegeten hadden begeleidde Utgaard-Loki hen tot buiten de muren van de burcht. Bij het afscheid vroeg hij aan Thor of hij met zijn verblijf tevreden was, en of zij ooit een machtiger heerser ontmoet hadden.
Thor antwoordde, dat hij allesbehalve tevreden was. 'Met schande en schaamte gaan wij heen', zei hij, 'want ik weet dat ge mij voor een zwakkeling houdt en dat verdriet mij zeer.' Toen antwoordde Utgaard-Loki: 'Nu we ons buiten mijn burcht bevinden, durf ik u de waarheid te zeggen. En zolang ik mijn macht behoud, zult ge nooit meer mijn rijk betreden. Ook dit keer zou ik u niet binnengelaten hebben, wanneer ik vooruit had geweten, hoe geweldig uw kracht is. Bijna zoudt ge het grootste onheil over ons gebracht hebben. Maar ik wist me met bedrog te verweren. Die Skrymir, die ge in het bos ontmoette,

was geen ander dan ikzelf. De zak had ik met een toverknoop dichtgebonden, zodat ge die niet los kon maken. Telkens wanneer ge mij met uw hamer wilde slaan, schoof ik snel een berg ertussen. Daar ziet ge nu drie dalen, het ene nog dieper dan het andere, dat zijn de sporen van uw hamer. De wedstrijden in de burcht hebt ge steeds alleen daardoor verloren, doordat ge niet begreep, tegen wie ge het opnemen moest. Die Logi, waarmee Loki de wedkamp aanging, was de laaiende gloed, die alles verteert. Hugi, de jongen waarmee Thjalfi om het hardst liep, was mijn eigen denken en zinnen. En wat zou sneller dan de gedachte zijn doel kunnen bereiken? Bij het drinken uit de hoorn is de vloeistof bijna niet gedaald – geen wonder, want de punt reikte tot diep in de wereldzee. Maar toch, wanneer ge op het strand staat, zult ge een wonder aantreffen, dat door uw teug is ontstaan. Dat is de eb, die voortaan als herinnering hieraan zal blijven bestaan. Toen de kat door u dreigde opgetild te worden, schrokken we allen. Want die kat was niemand anders dan de Midgardsormr, de wereldslang, die om de aardbol heen gekronkeld ligt. Het heeft weinig gescheeld, of het kruipend gedierte was helemaal van de aarde losgerukt. – Maar het meest schrokken we, toen ge worstelde met de oude Elli. Want die vrouw is de ouderdom zelf, die uiteindelijk iedereen, ook de sterkste, velt. Gij zijt echter alleen maar op één knie neergezonken.'

Terwijl Utgaard-Loki dit allemaal vertelde, waren ze bij een tweesprong gekomen. Toen zei hij: 'Hier scheiden zich onze wegen. En ik wil u niet verhelen, dat het in de toekomst voor ons beiden het beste is, dat wij elkaar nooit meer ontmoeten. Ik althans zal mij in alle geval door mijn begoochelingskunsten weten te verweren.'

Hij was nog niet uitgesproken of Thor hief zijn hamer op. Maar Utgaard-Loki was al verdwenen, evenals zijn burcht. In welke richting de drie makkers ook om zich heen keken, overal strekten land en kust zich leeg en verlaten uit.

Thors strijd met Hrungnir

Eens, toen Thor zich op een tocht naar het oosten bevond, reed Odin uit op zijn achtvoetig paard Sleipnir. Toen hij zo door wind en wolken voorttrok, heeft menig schepsel naar boven gekeken. Hieronder ook de geweldige reus Hrungnir, de 'Bruiser', die hem van Jotunheim uit zag. 'Wie is die man daar boven met zijn gouden helm, omcirkeld door raven? ' riep hij. 'Hij schijnt een goed paard te hebben!' 'Ja', riep Odin hem vanuit de lucht toe, 'daartegen zijn de viervoeters van Jotunheim niet opgewassen!'

Dat nu wilde Hrungnir zich niet laten welgevallen. Hij bezat zelf een paard, Gullfaxi, 'Goudmaan', genaamd. Dat liep nog sneller dan het paard van Odin, meende hij. Hij was terstond bereid dat in een wedren te bewijzen.

Odin ging daar op in. Hij zette zelfs zijn hoofd op het spel voor een overwinning van Sleipnir. Driftig wierp Hrungnir zich op Gullfaxi en galoppeerde Odin achterna. Die gaf Sleipnir echter de sporen en bleef steeds een stuk voor. Terwijl zij nu beiden door de lucht voortjoegen, stormde Hrungnir, voor hij erop bedacht was, de poort van Asgaard binnen. Daar bevond hij zich op heilige, aan de vrede gewijde grond, en de Asen traden hem tegemoet en nodigden hem uit met hen te drinken. Die uitnodiging heeft Hrungnir niet afgeslagen. Nu boden Freya en Idun hem bier aan in de bekers die anders aan Thor werden gereikt. Maar Hrungnir ledigde ze alle zonder enige moeite.

Langzamerhand werd hij dronken en begon te snoeven: hij zou Walhalla overhoopsmijten, alle goden de schedel inslaan en Freya, Idun en Sif meeslepen naar Jotunheim. Maar eerst zou hij al het bier van de Asen opdrinken.

Eindelijk kregen de Asen genoeg van dit gezwets. Zij lieten Thor komen, want die was juist van zijn tocht naar het oosten teruggekeerd. Toen Thor de reus midden in de burcht der goden gewaarwerd, hief hij zijn hamer op en vroeg vol toorn: 'Wie liet u binnen, gij woeste dronkaard, om onder de Asen het hoogste woord te voeren en u door godinnen te laten onthalen?'

Hrungnir wierp van opzij een boze blik op Thor. 'Ik meende hier het gastrecht van de goden te genieten', zei hij. 'Odin zelf nodigde mij uit.' 'Die uitnodiging zal u nog berouwen!' riep Thor.

'Armzalige roem zal Thor oogsten, wanneer hij een weerloze, die ongewapend is, op heilige, aan de vrede gewijde grond doodt. Wanneer ge een hart in 't lijf

hebt, dat niet stokt van angst, ontmoet me dan bij de marksteen tussen onze rijken. Daar, in Grjotunagaard, het door stenen gemarkeerde grensgebied, zullen we met elkaar strijden. Het is alleen jammer, dat ik schild en knots thuis heb laten liggen. Wanneer ik ze bij me had, zoudt ge waarlijk niet lang op me behoeven te wachten!'

Dergelijke drieste taal had tot nu toe nog nooit in de oren van de bliksem slingerende god weerklonken, maar de uitdaging tot een tweegevecht joeg hem in geen enkel opzicht enige vrees aan. Zij werden het eens over plaats en tijd. Ook spraken ze met elkaar af dat ieder een metgezel naar de strijd mee zou mogen brengen.

Hrungnir reed naar Jotunheim terug en werd daar om zijn vermetelheid wijd en zijd geroemd: geen der Joten kon hem, de geweldige, evenaren!

Toen nu de tijd naderbij kwam, waarop de twee elkaar zouden treffen, zagen de reuzen de afloop toch met enige zorg tegemoet. Wanneer Hrungnir het onderspit zou delven konden zij voor hun toekomst weinig goeds verwachten. Daarom verzonnen zij een list. Ze maakten uit leem een man, negen mijl hoog en drie mijl breed. Die stelden ze in Grjotunagaard naast Hrungnir op. Maar zij konden geen hart vinden dat groot genoeg was voor de lemen reus, totdat ze hem het hart van een merrie in de borst plaatsten. Door allerlei toverij trachtten zij hem tot leven te wekken. Het hart wilde echter niet op de rechte plaats blijven, maar waarde in het lichaam van de reus rond als een muis in het stro. Ook het hart van Hrungnir heeft veel van zich doen spreken, want het was van steen, puntig en driehoekig. Bovendien had hij een hoofd van het hardst denkbare steen en een rotsblok als schild. In de hand hield hij een geweldig grote wetsteen. Daarmee wilde hij Thor doden.

Daar stonden ze nu naast elkaar en wachtten op Thor. Thor had Thjalfi als wapenbroeder meegenomen. Toen zij beiden naderden werd de lemen reus door een dergelijke angst overvallen dat hij begon te waggelen, en er wordt zelfs van hem gezegd dat hij in zijn broek waterde. Thjalfi liep enkele schreden voor de dondergod uit en riep Hrungnir toe: 'Pas op reus, weet dat de zoon van Jord vanuit de aarde naar boven komt. Werp uw schild op de grond en ga daarop staan.' – Hrungnir geloofde dit, omdat Jord (of Erda) de aarde is, maar tegelijkertijd ook Thors moeder. Hij ging op het rotsblok staan dat hem tot schild diende, en zwaaide de wetsteen. Toen flitsten opeens bliksemstralen door de lucht en de hamer vloog uit de hand van de dondergod. Ook Hrungnir talmde niet, maar wierp de wetsteen. Hamer en steen troffen elkaar in de lucht. De hamer ging door de wetsteen heen en verpletterde Hrungnirs schedel, terwijl de steen in duizend splinters en stukken uiteenspatte, zodat een regen van kleine wetstenen op de aarde neerdaalde. Alle latere wetstenen zijn af-

komstig van deze ene grote.
Een splinter vloog echter in het voorhoofd van Thor en bleef daar zitten. De slag was zó hevig, dat Thor voorover viel. En daar nu ook Hrungnir ter aarde stortte, kwam de ene voet van de reus over de nek van de god van de donderhamer heen te liggen.
Inmiddels had Thjalfi de lemen reus overwonnen. Die viel op weinig roemrijke wijze en kreeg van het nageslacht de naam van Mökkurkalfi, 'Nevelkalf'.
Thjalfi ging naar Thor toe, maar was niet in staat de voet van Hrungnir op te tillen. Toen liet Thor zijn zoon Magni roepen. Die was nog slechts drie nachten oud, maar reeds zo sterk dat hij de voet van de geweldige reus zonder moeite opzij wierp. 'Jammer', riep hij, 'dat mijn vader mij niet voordat het gevecht begon heeft laten roepen. Bijna geloof ik, dat ik Hrungnir met de blote vuist van kant zou hebben geholpen.'
Thor stond op, prees zijn zoon en zei dat mettertijd een flinke kerel uit hem zou kunnen groeien. Hij gaf hem Goudmaan, het paard van Hrungnir, hoewel dat helemaal niet naar de zin van Odin was. Die had maar al te graag Goudmaan zelf gehad, en hij wierp Thor voor de voeten dat hij de zoon van een reuzin – want dat was Magni – zo'n mooi paard schonk.
Toen werd om een Wala gestuurd. Die moest door haar toverzangen Thor bevrijden van de wetsteen in zijn voorhoofd. Toen er echter beweging in de splinter kwam, overijlde Thor zich. Hij wilde de Wala een plezier doen en begon te vertellen hoe hij haar echtgenoot eens uit Jotunheim had gered, en wat zich bij die gelegenheid allemaal voor avontuurlijks had afgespeeld. De Wala verwonderde zich hierover zozeer, dat zij haar toverliederen vergat. En zo bleef de splinter in Thors voorhoofd zitten.
Sindsdien wordt er gezegd dat men met wetstenen voorzichtig moet omgaan. Want wanneer iemand een wetsteen achteloos neergooit, beweegt de splinter in Thors voorhoofd en dat doet hem altijd veel pijn.

Heimdall roept de standen in het leven

Steeds is het welvaren van het mensengeslacht bovenal de zorg van de goden geweest. Want de mensen werden van oudsher bedreigd, omdat alle machten en wezens elkaar het voorrecht betwistten, hen voor zich te winnen. Deze strijd bracht voortdurend verwarring teweeg. Daarom moesten de goden telkens weer een nieuwe orde instellen.

Op een van zijn tochten kwam Heimdall eens op een strand aan. Hij volgde het groene pad langs het strand en vond daar een hut. De deur stond open en de god trad binnen. Op de vloer van hard aangestampt leem flakkerde een vuurtje. Daarnaast hokte op een bank een vergrijsd echtpaar. De woning was armelijk, hun kleding versleten. Aï en Edda, overgrootvader en overgrootmoeder, luidden hun namen.

Rig – zo noemde de binnengetreden gast zich zelf – begroette hen en ging tussen hen in op de bank zitten. Goede raad kon hij hun geven. Edda nam een bolbrood uit de as, zwart en zwaar van de zemelen; bovendien een schotel vleesnat. Zij braken met elkaar het brood en aten samen.

Drie nachten bleef Rig in het huis, leerde het echtpaar allerlei werkzaamheden en tal van vaardigheden. Toen nam hij afscheid en vervolgde zijn weg.

Toen het voor de negende maal nieuwe maan werd, baarde Edda een zoon. Volgens oud gebruik werd hij met water overgoten. Donker was zijn huid, en hij kreeg de naam van Thrall, 'Knecht'. Thrall groeide op tot een toonbeeld van potige kracht. Al spoedig kreeg hij eelt op zijn handen, zijn vingers werden dik, zijn knieën krom en zijn rug werd gebogen. Zijn hielen wezen ver naar achter. Van de vroege morgen tot de late avond moest hij zich weren en volijverig werken; hij sleepte brandhout aan uit het bos en droeg zware lasten.

Toen kwam op een dag een deerne in huis. Ze was slecht gekleed en had nauwelijks schoenen aan haar voeten. Haar armen waren door de zon bruin verbrand, haar neus was zadelvormig. Zij noemde zich Thyra, 'Meid'. Die ging breeduit op de bank zitten, en naast haar zat Thrall, de zoon des huizes. Daar wisselden ze menig woord met elkaar en vergaten hierbij hun moeitevolle dagen. 's Avonds kropen ze bij elkaar in bed.

Zo hielden zij huis en deelden hun have. Kinderen brachten zij voort, knechten en meiden in groten getale. De knapen kregen namen, ieder naar zijn aard:

Dikkop, Woestaard en Lampoot, Luilak, Heethoofd en Veeknecht, Kromrug, Knoeier, Os en Misbaksel. De dochters heetten Dikbeen en Vetkuit, Wipneus en Kletskous, Spillepoot, Snaterbek, Gieteling en Staartstuk. Nacht en dag waren zij horig en dienden zij in huis en hof: bemestten de akker, voedden de varkens, hoedden de geiten, zwaaiden de zeisen, staken turf.

Zijn weg rechtuit vervolgend kwam Rig bij een hofstee. De deur was gesloten maar niet vergrendeld. De god trad binnen. Ook hier trof hij vuur aan op de deel. Daarnaast zat een echtpaar, ijverig aan het werk. De man was bezig een boom voor een weefstoel te snijden. Zijn baard was geschoren, zijn haar gekamd. Zijn kiel sloot nauw om zijn lijf. De kist met gereedschappen stond naast hem op de grond.
De vrouw was aan het spinnen en liet de wollen draad door haar vingers lopen. Op haar hoofd droeg zij een kap, om haar hals en schouders lag een doek, die door een spang bijeen werd gehouden.
Zo hielden Afi en Amma, grootvader en grootmoeder, samen huis.
Toen de gast op hen toetrad lieten zij hun werk rusten. De man nodigde hem uit te blijven eten en de vrouw haalde uit de voorraadkast een goede maaltijd te voorschijn. Rig ging op de bank tussen hen in zitten. Goede raad gaf hij hun en ook deze lieden leerde hij tal van nuttige vaardigheden. Drie nachten bleef hij bij hen, toen trok hij verder.
En opnieuw, toen het voor de negende maal nieuwe maan werd, baarde de vrouw een zoon. Hij werd met gewijd water overgoten en kreeg de naam van Karl, 'Kerel'. De wangen van het kind waren rood en fris, en zijn ogen flonkerden monter. De moeder wikkelde het in zuiver linnen.
Karl groeide op tot een toonbeeld van stoere kracht. Hij temde stieren en liep achter de ploeg, timmerde huizen en schuren, maakte wagens en sleden, oogstte op zijn akkers wat hij zelf had gezaaid en doorkliefde met zijn boot de zee. Als bruid werd hem een meisje thuisgebracht dat zedig was en goed. Het kwam op een slede aanrijden, mooi gekleed in een geitenpels en met sleutels aan haar gordel. Karl en Snaar – 'Schoondochter', zo heette zij – kregen veel kinderen, die tot krachtige jongelieden en mooie vrouwen opgroeiden. Ook zij kregen namen overeenkomstig hun aard. En op deze wijze stamt het geslacht van de vrije boeren af van Karl en Snaar.

Verder voortgaand op het groene pad kwam Rig bij een statige woning waarvan de deur op slot was. Een kostbare ring hing er als klopper aan. Rig trad binnen. De vloer was met vers stro bestrooid.
Daar zaten man en vrouw, de ogen liefdevol op elkaar gericht, Fadir en Modir,

vader en moeder. De man draaide de pees voor zijn boog en scherpte zijn pijlen, de vrouw liet haar vingers over het golvende gewaad glijden, streek de plooien bij de mouwen glad en bekeek haar eigen handen. Een gouden kleinood tooide haar borst, blanker dan sneeuw was haar hals, haar blauw gewaad had een lange sleep.
Rig ging tussen hen in zitten en begon toen ook dit paar goede raad te geven. De vrouw haalde een doek met een mooi patroon te voorschijn en spreidde het over de tafel uit. Ze liet fijn witbrood brengen, brak het en reikte het de gast. Gelardeerd wildbraad en gebraden gevogelte werd in zilveren schotels opgedragen, evenals kostelijke wijn in glanzende kannen. Zo zaten zij drinkend en genoeglijk koutend bijeen totdat de dag ten einde neigde.
Drie nachten bleef Rig onder hun dak. Toen nam hij afscheid en zette zijn godewaardige weg voort. En toen het voor de negende maal nieuwe maan werd, baarde ook Modir een zoon. Zij wikkelde hem in zijde, en toen hij met gewijd water werd overgoten ontving hij de naam van Jarl, 'Edelman'.
Het haar van de jongen was lichtblond, en zijn ogen fonkelden scherp en schrander als die van een adder. Jarl groeide op en werd lenig en sterk. Hij leerde het zwaard zwaaien, de lans hanteren en de speer werpen. Hij bereed de hengsten, wist de honden aan te drijven en stak zwemmend de fjord over.
Eens, toen hij in het woud op jacht was, trad Rig te voorschijn uit het struikgewas en werd zijn vriend en kameraad. Hij leerde hem de geheime runen, noemde hem zoon en droeg hem op heerser over het land te worden.
Toen zwaaide Jarl zijn schild, gaf zijn hengst de sporen en reed over in nevel gehulde bergen. 's Nachts bereikte hij een burcht. Daar werd het veld door bloed gekleurd en met gevallen vijanden bezaaid. Jarls loon was het land. Als alleenheerser over achttien burchten zond hij boden naar Erna, de 'Flinke', de vorstendochter, de schone en verstandige, om naar haar hand te dingen. Schitterend was hun bruiloft, en van ganser harte hadden Jarl en Erna elkaar lief. Hun kinderen en kindskinderen waren tot heerser geboren en zaten op de burchten van het land. Veel verstonden zij en velerlei wisten zij dat aan anderen verborgen bleef: vijandelijke zwaarden stomp te maken, de golven van de zee tot bedaren te brengen, vuur te blussen. De taal der vogels konden zij verstaan.
In alle gevaren stond de god, die hen tot zijn kinderen had verkoren, hen bij. Alle drie standen echter mochten zich ervan bewust zijn, dat zij Heimdalls kinderen waren. Daarom begint de Wala haar verheven gezang met de strofe:

Stilte verzoek ik
de heil'ge geslachten,
de grote en kleine
kind'ren van Heimdall...

De dood van Balder

Zonder zorgen verliep het leven van de goden nimmer. Steeds bedreigde hen de chaos. Geen dag en geen uur ging voorbij, of zij moesten, wilden zij zich handhaven, weerstand bieden aan tegenstanders.
Zolang echter Balder, de god van licht en vrede, onder hen vertoefde, konden de boze machten zich niet ten volle doen gelden. Balder heerste over het droomleven van de mens. Iedere nacht opnieuw liet hij de mens de grootheid en wijdheid zien van de werkzaamheid der goden. Daarom heette zijn burcht Breidablik, want vandaar uit kon het schouwend oog van de ziel wijd en zijd doordringen in de godenwereld. En zolang deze dromen niet verduisterd waren, kon het leven der goden zich openbaren aan de geest van de mens.
Maar het zou zo niet blijven. Zonder dromen, steeds duisterder werd de slaap van de mens. En het was juist deze verduistering die in de Edda als de 'onheil verkondende dromen' van Balder aangeduid wordt. Want *zijn* dromen kunnen niet gescheiden worden van die van de mens.
Schrik maakte zich van de goden meester toen zij dit vernamen. Zij kwamen bijeen bij de Urdar brunnr, de bron van Urd, onder de heilige es – goden en godinnen. Het viel hun niet moeilijk, de duisternis te duiden die was neergedaald over de vroeger zo heldere, lichtende dromen van Balder. Deze duisternis kondigde de dood aan.
Toen besloot Odin naar Helheim te rijden, want daar wist hij het graf te liggen van de oudste van alle waarzegsters. Hij zadelde Sleipnir, zijn paard, en reed de poort van de hel voorbij, waar de bloedige helhond hem lang aanblafte. Oostwaarts reed hij, naar het graf. Daar steeg hij af en begon machtige, bezwerende toverliederen te zingen. Lang moest hij zingen. Slechts node ontwaakte de al lang geleden ontslapene, verrees met moeite en sprak:

Wat voor man is dat,
mij onbekend
die mij bezwoer
tot de zware tocht?
met sneeuw besneeuwd,
gestriemd door regen,

doornat van dauw,
dood was ik lang.

Odin gaf ten antwoord Wegtam te heten, – 'De aan wegen gewende'. Toen begon hij te vragen: 'Voor wie zijn de banken bij Hel met glanzend goud getooid, voor wie is de zetel met ringen bestrooid?'
De Wala sprak: 'Hier is de hal voor Balder getooid. Reeds staat de beker met schuimende mede gereed, bedekt met een schild. De aan de Asen vermaagschapten bij Hel zijn vol verwachting. Gedwongen sprak ik. Nu wil ik zwijgen.'
Doch Odin hield niet op te vragen: 'Zwijg niet, Wala, spreken moet ge, totdat ik alles weet. Zeg mij, wie zal de dood van Balder veroorzaken? Wie zal de schuld dragen, dat hij van de goden moet heengaan?'
'Hodur zal de zoon van de hoge god naar Helheim verbannen, hij zal de oorzaak van het leed zijn. Gedwongen sprak ik. Nu wil ik zwijgen.'
Maar Odin bleef doorvragen. Hij wilde weten, wie Balder wreken zou, en ten slotte nog dit: 'Wie van de vrouwen zal niet willen wenen? Wie zal juichend haar halsdoek in de lucht werpen?'
Wie deze vrouw was zou maar al te spoedig blijken. Maar aan deze vraag herkende de Wala, met wie zij te doen had. 'Gij zijt niet Wegtam, maar Odin, de oeroude god', sprak zij, – en bevrijdde zich door dit uit te spreken van zijn betovering.
'Ook gij zijt de Wala niet, niet slechts de waarzegster: gij zijt de moeder van drie Thursen!' riep Odin de reeds verdwijnende gestalte na.

Toen Odin weer naar Asgaard terugkwam, was Frig, Balders moeder, de wereld ingetrokken om alle wezens, alle dingen te laten zweren dat zij haar zoon geen letsel zouden toebrengen. Een lange en verre tocht, – maar elk wezen, elk ding bezwoer haar dit onder ede: vuur en water, ijzer en erts, steen en aarde, kruiden en bomen, dieren, vogels, gif en ziekten.
De goden verheugden zich en richtten, om Balder te eren, een groot feest aan. Daar stond hij, temidden van zijn broeders. Zij eerden hem door pijlen op hem af te schieten, stenen naar hem te werpen of hem met het zwaard te bestoken. Het scheen hun een wonder toe dat niets hem kon deren.
Slechts één was er, die vol afgunst dit spel gadesloeg, en dat was Loki. Het geluk dat de goden ten deel viel was hem steeds een doorn in het vlees. Hij nam de gedaante van een oude vrouw aan en ging naar Frig.
'Hoe vrolijk', zo begon het arglistige schepsel, 'weerklinkt van de Idavlakte het spel der Asen! En kan werkelijk niets Balder letsel toebrengen?' 'Hem kan niets ter wereld krenken', antwoordde Frig, 'want niemand heeft geweigerd de eed af te leggen.'

'Zijt ge er echter ook zeker van, iedereen gevraagd te hebben?'
Toen bekende Frig dat zij ten westen van Walhalla een plant was tegengekomen die haar te jong scheen om de plechtige eed af te leggen: de maretak. Nu had het oude mens eruit gekregen, wat het weten wilde. En Loki ging onverwijld de maretak zoeken om daaruit een pijl te snijden. Met deze pijl sloop hij naar de plaats, waar de goden hun spel bedreven. Hodur stond wat afgezonderd van de vrolijke schare. Naar hem, de blinde broeder van Balder, ging Loki toe. 'Waarom eert ge niet, zoals de anderen, uw broeder?' 'Omdat ik hem niet kan zien', antwoordde Hodur.
Toen bood Loki aan voor hem te richten, opdat ook Hodur Balder eer zou kunnen bewijzen.
'Hier, neem de pijl en leg hem tegen de pees', zei hij. 'Laat mijn oog uw hand dienen!'
Toen nam Hodur de pijl uit Loki's hand en schoot.
En zo voltrok zich het grootste onheil dat ooit geschied is. Want de pijl doorboorde Balder, en de god van het licht viel dood ter aarde.
Toen Balder was gevallen, was geen der Asen in staat een woord te uiten. In plaats van zich over het ontzielde lichaam te ontfermen, lieten zij de armen hangen. Ze keken naar de ongelukkige dader. Maar wreken konden zij zich niet op hem, want de grond waarop zij stonden was heilige, aan de vrede gewijde grond. En toen zij probeerden te spreken, barstten ze allen in luid geween uit.
Maar niemand trof het ongeluk zo diep als Odin. Hij voorzag als geen ander, wat dit verlies voor goden en mensen tot gevolg moest hebben.
Eindelijk, toen de Asen zich enigszins hersteld hadden, nam Frig het woord. 'Vragen wil ik', zo sprak zij, 'wie van mijn zonen al mijn liefde en genegenheid begeert te verwerven? Wie daarnaar streeft, moet de weg afrijden die naar beneden, naar Hel leidt, om haar losgeld voor Balder aan te bieden.'
De vermetele Hermod verklaarde zich hiertoe bereid, en Odin leende hem Sleipnir. Hermod besteeg het paard van de Alvader en begaf zich op weg.

De Asen droegen het dode lichaam van de omgekomen god naar zee. Daar stond, gestut op blokken op het strand, zijn schip Hringhorni, 'Ringhoorn', een groot en goed vaartuig. Op dit schip werd het lijk opgebaard. Ook werd veel hout opgestapeld, want de goden wilden het schip, met Balder op deze brandstapel, al varende in vlammen doen opgaan. Toen nu echter alles gereed was en het schip in zee zou worden geduwd, schoten alle goden in kracht te kort. Zij moesten een oude vrouw uit Jotunheim laten komen, Hyrrokin genaamd. Hyrrokin kwam op een wilde wolf aangereden, die zij met adders als

leidsels mende. Het ondier was zo onbeteugelbaar dat vier Berserkers, met bovennatuurlijke kracht begiftigde strijders, het moesten vasthouden, terwijl Hyrrokin het schip in de golven stiet. Dat deed zij met zoveel kracht, dat van de rollen de vuurvonken rondspatten.
Toen Nanna, Balders vrouw, dit zag, brak haar hart van smart, zodat zij stierf. Zij werd naast Balder opgebaard, daarna werd het schip met goud en kleinodiën getooid en in brand gestoken. Odin offerde de ring Draupnir, en Thor wijdde de vlammen met zijn hamer Mjöllnir.

Van de tocht van Hermod naar Hel kan worden verhaald dat hij negen nachten door diepe dalen en donkere ravijnen reed. Hij zag niets, tot hij aan de oever van de rivier Gjöll kwam. Over deze stroom leidt een brug die geheel en al met goud is beslagen. Daar echter, bij die brug, houdt een jonkvrouw, Mödgudur, de wacht. Toen zij Hermod gewaarwerd, vroeg zij naar zijn naam en afkomst. 'Uw wangen hebben niet de kleur van een dode. Verleden nacht reden vijf heerlegers van afgestorvenen hier de brug over. De brug dreunt heviger van u alleen dan van hen allen.' Daarna wees zij Hermod de verdere weg: 'Wanneer ge het huis van Hel wilt vinden, rijd dan in noordelijke richting naar beneden.' Rondom Helheim liep een hoge heining. De poort was zwaar vergrendeld. Toen steeg Hermod van zijn paard en gespte de zadelriem steviger aan. Vervolgens wierp hij zich in 't zadel en gaf Sleipnir de sporen, zodat hij ver over het hekwerk heen sprong.
Toen hij de burcht was binnengetreden zag Hermod zijn broeder Balder op de troonzetel zitten. Zijn gelaat was bleek en vol droefenis. Hermod verbleef een nacht in Hels woning. Toen bood hij haar voor Balder het losgeld der goden aan. Ook verhaalde hij hoe diep de rouw om Balder was. Hel antwoordde dat zij bewijzen wilde zien voor de grote liefde waarop, naar werd beweerd, Balder altijd aanspraak had kunnen maken. 'Wanneer alles ter wereld, zowel de levende wezens als de dode dingen, Balder beweent, dan mag hij naar Asgaard terugkeren. Wanneer echter ook maar iemands oog droog blijft, dan moet hij voortaan in Helheim verblijven.' Met dit bericht moest Hermod de burcht verlaten. Balder begeleidde hem tot aan de drempel en gaf hem voor Odin de ring Draupnir mee terug.
In Asgaard gekomen vertelde Hermod aan de goden, wat hij op zijn tocht naar Hel had vernomen. Toen zonden de Asen boden uit over de gehele wereld om aan alle wezens en dingen te vragen door hun tranen te helpen om Balder uit de hel los te kopen.
En allemaal stortten zij hun tranen: mensen, dieren, bomen, gras, stenen en erts; de dauw ging druppelen, het hars trad te voorschijn, de stenen werden

vochtig, zoals zij dit worden wanneer zij van de kou in de warmte komen. Toen de boodschappers op de terugweg waren met de goede tijding dat alle dingen hun tranen hadden vergoten, werden zij in een grot een oude vrouw gewaar, die zich zelf Thökk, de 'Duistere', noemde.
Ook Thökk werd nu gevraagd, voor Balder te wenen. Maar zij antwoordde:

Droge tranen
wil Thökk wenen
bij Balders baar.
Levend of dood -
hij was mij nooit genegen.
Hel behoude
wat zij nu heeft.

Daar zat zij nu, de oude vrouw, naar wie Odin vroeg, toen de Wala hem het antwoord schuldig bleef.
Wie is zij geweest?
Zo niet Loki zelf, dan toch door Loki opgeroepen.

Loki's schimprede

Maar al te spoedig zou blijken welk verlies de goden door Balders dood hadden geleden.
Aegir, de god van de zee, nodigde de Asen uit voor een drinkgelag. Daar zaten zij allen bijeen, goden en godinnen. Slechts Thor ontbrak, die maakte een tocht naar het oosten. Aanwezig waren echter Odin en Frig, Bragi en Idun, Njord en Skadi. Verder, naar wordt vermeld, Freyr en Freya, Heimdall, Thors vrouw Sif, Widar, Tyr en Loki. Bovendien nog alven in groten getale.
Bijna lijkt het alsof het de goden nog niet duidelijk is, welk aandeel Loki heeft gehad in Balders dood.
Bij dit feest was elke twist verboden. Bier en mede kwamen vanzelf ter tafel. De hal werd door stralend goud verlicht. En de beide dienaren van Aegir, Fimafengur en Eldir, werden ten zeerste geprezen voor hun vlugge bediening van de gasten.
Een tijdje ging alles goed. Het hinderde Loki echter steeds meer dat de dienaren voortdurend geprezen werden. Hij begon te morren en te vitten. En ten slotte sloeg hij Fimafengur dood. Om het gewijde oord niet te ontheiligen grepen de goden slechts naar hun schilden, dreven de boosdoener daarmee de deur uit en joegen hem het bos in.
Na enige tijd keerde Loki terug, maar de toegang werd hem geweigerd. Toen vroeg hij Eldir, die bij de deur de wacht hield, waarover het gesprek ging. 'Over het hanteren van wapens en over vermetele daden', antwoordde deze. 'Wat zeggen ze wel van mij?' vroeg Loki. 'Slechts kwaad', gaf de deurwachter ten antwoord, 'want niemand is u welgezind.' – 'Elke smaad zal ik hun betaald zetten', riep Loki, en drong langs Eldir heen de zaal binnen.
Toen de goden de indringer zagen, zwegen zij. Loki sprak: 'Dorstig betreed ik de zaal van Aegirs feestmaal. Gunt gij mij niets van de zoete mede? Waarom zwijgt ge, verraderlijke goden? Bied mij een plaats aan of wijs mij anders de deur.'
Hierop verhief Bragi zijn stem en zei: 'Geloof me, Loki, de Asen weten wie bij hen hoort en wie niet. Gij zelf zijt er schuld aan dat niemand u groet.'
Nu wendde Loki zich tot Odin met de woorden: 'Nimmer schijnt de Alvader meer aan de eed te denken, die hij mij eens heeft gezworen, dat hij geen bier

noch mede ooit zou proeven, tenzij dit ook mij werd aangeboden.'
Toen Odin aan deze belofte werd herinnerd, verzocht hij zijn zoon Widar op te staan en een beker voor Loki in te schenken. Loki nam hem aan en begroette alle goden en godinnen, slechts Bragi niet. Bragi liet echter niets merken, maar beloofde Loki integendeel prachtige geschenken: een paard en een zwaard, evenals een kostbare ring. Wel moest hij dan verder iedere beschimping achterwege laten.
Als door een horzel gestoken vloog Loki op: 'Waar haalt de arme praalhans dergelijke schatten vandaan? Steeds wanneer de Asen streden stond hij in de achterste gelederen. Ik ken niemand die zo bang is voor schoten als Bragi.'
Bragi antwoordde: 'Stonden we niet op heilige, aan de vrede gewijde grond, dan hield ik al heel gauw het hoofd van een zo laffe leugenaar in de hand!'
Loki sprak: 'In 't blijven zitten waar ge zit zijt ge allen de baas! Bragi, muurbloem, volg me naar buiten. Een dappere held aarzelt niet lang.'
Reeds greep Bragi naar zijn wapens toen Idun, zijn vrouw, tussenbeide kwam: 'Denk toch, Bragi, aan je kinderen en beschermelingen! Laat je niet door de hoon van een nietswaardige tot onbeheerste daden prikkelen.'
Onmiddellijk snauwde Loki Idun toe: 'Hoor me dat manzieke wijf daar eens! Met haar blanke armen omhelsde ze de moordenaar van haar broer. Dat is haar manier om twist te slechten!'
Nu probeerde Odin, Loki terecht te wijzen. Maar verre van in zijn schulp te kruipen begon deze nu ook Odin de schandelijkste verwijten te maken. 'Onrechtvaardig waart ge altijd, en onwaardigen hebt ge de overwinning bezorgd, terwijl ge edele helden als prooi aan de wolven hebt prijsgegeven. En eens, toen ge geen andere uitkomst zag, hebt ge tot heksenkunsten uw toevlucht genomen. Vrouwenwerk noem ik dat!'
Maar Odin bleef hem het antwoord niet schuldig. Hij herinnerde Loki eraan, hoe deze in oeroude tijden acht winters lang onder de aarde had gezeten en zich melken liet door het gebroed, dat hij had voortgebracht, – 'dat noem ik eerst recht vrouwenwerk!'
En toen Frig allen vermaande geen al lang en breed vergeten geschiedenissen op te rakelen, beschuldigde Loki haar van echtbreuk. Steeds schandelijker viel hij goden en godinnen aan, belasterde en hoonde hen en deed al hun zwakheden of door hen begane fouten uit de doeken. Van ieder wist hij iets lelijks te vertellen. Tyr schold hij voor een dwaas uit, omdat hij zijn hand door de wolf Fenrir had laten afbijten. Heimdall beschimpte hij omdat hij de goden als een gewone wachter moest dienen. De vrouwen van de Asen, in 't bijzonder Freya, bespotte hij wegens hun liefdesavonturen. Daarbij had hij nog de brutaliteit zich erop te beroemen, dat hij ze allemaal verleid had.

Ten slotte, toen niemand de giftige lasteraar de mond kon snoeren, barstte Frig in luid geweeklaag uit omdat Balder, haar zoon, omgekomen was, want op hem zou Loki geen enkele blaam hebben kunnen werpen. Daarom zou hij ook als enige in staat zijn geweest tegen Loki op te treden. Op deze smartekreet gaf de onverlaat ten antwoord: 'Weet, Frig, dat ik het was, die Balder, uw lieve zoon, naar Hel heb gezonden!'
Bij deze woorden geraakten de goden in hevige beroering, maar geen van allen wist, wat nu te doen. Toen dreunde het huis opeens van de schreden van Thor. Die was zojuist teruggekeerd van zijn tocht naar het oosten en trad binnen.
Maar ditmaal moest ook Thor zich een beschimping laten welgevallen, voor hij de verwekker van de wereldslang tot zwijgen kon brengen.
Vol leedvermaak begroette Loki hem: 'Zijt ge weer veilig van een tocht naar het oosten teruggekomen? Herinnert ge u nog, hoe ge destijds in een handschoen rond hebt gekropen? In die nacht leek het er weinig op, dat ge de bliksem slingerende god waart!'
Thor hief onverwijld zijn hamer tegen hem op en beval Loki dreigend zo vlug mogelijk te verdwijnen. Maar Loki gunde zich alle tijd om de god nog een beschimping in het gezicht te slingeren: 'Bijna zijt ge toen verhongerd', zei hij giechelend, 'want het lukte u niet, de riemen, waarmee Skrymir de voerzak had dichtgebonden, los te maken!' Toen verhief hij zich snel in de lucht en riep bij het wegvluchten de goden toe:

Hebt ge nu allen
eindelijk gehoord,
wat Loki allang
verlangde te zeggen.
Nimmer en nooit meer
zal Aegir de goden
onthalen op bier.

Loki's straf

Loki zocht een toevlucht op een berg ver van Asgaard. Daar bouwde hij een huis voor zich met vier deuren, opdat hij te allen tijde naar alle hemelstreken zou kunnen uitkijken. Overdag nam hij de gedaante van een zalm aan en verstopte zich onder een waterval in de Franangur, want deze rivier stroomde vlak langs zijn huis voorbij. 's Avonds zat hij bij het vuur in de haard en bepeinsde, wat de Asen wel zouden kunnen verzinnen om hem uit het water te vissen.

'Wanneer ik dat maar wist', zei hij bij zich zelf, 'dan zou ik hun plannen wel weten te voorkomen.' Want hij hield zich voor slimmer dan alle Asen.

Toen hij daar zo zat en dit hem met zorg vervulde, begon hij uit garen een net te knopen – voor de eerste keer in deze wereld. Want deze kunst was, totdat Loki haar uitvond, onbekend.

Nu gebeurde het echter, dat Odin vanaf Hlidskjalf, zijn hoge zetel, over de wereld uitkeek en Loki in zijn huis ontdekte. Toen trokken de Asen er onverwijld op uit om hem gevangen te nemen. Loki merkte niets, tot de Asen voor zijn deur stonden. Snel wierp hij het net in het vuur en sprong door de tegenoverliggende deur in de rivier. Toen nu de Asen binnentraden, vonden zij in de haard de as van het net. Groot was hun verbazing, want geen van hen kon zeggen, wat daar verbrand was.

'Was de wijze Kvasir maar bij ons', zo zeiden zij, 'dan zou de oplossing van dit raadsel niet lang voor ons verborgen blijven.' Toen sprak opeens Kvasirs wijsheid door Odins mond en openbaarde hun de rune van die as. Onmiddellijk begonnen de Asen zelf een net te knopen, hadden dit ook spoedig klaar en gingen ermee naar de rivier. Onder de waterval spanden zij het net dwars over de stroom. Thor liep met de lijn van het net langs de ene oever, langs de andere liepen de overige goden. Zo trokken ze het net stroomafwaarts tot aan zee. Voor hen uit zwom Loki, maar hij waagde zich niet in volle zee. Daarom ging hij tussen twee ronde stenen liggen, en het net gleed over hem heen.

De goden merkten dat hun iets levends tussen de stenen ontglipte. Opnieuw liepen ze stroomopwaarts tot aan de waterval en begonnen weer te trekken. Maar nu bevestigden ze gewichten aan de onderkant van het net, opdat de zalm hun aan die kant niet nog eens zou ontsnappen. Wederom dreven ze Loki

voor zich uit stroomafwaarts. Toen ze echter de uitmonding van de rivier naderden, sprong de vis plotseling over de bovenkant van het net heen en wist zich op die wijze te redden. Nu zagen de goden waar Loki zwom. Ze kwamen overeen dat Thor in het midden van de rivier zou waden, terwijl de anderen zich in twee groepen verdeelden die het net zouden trekken.
Voor de derde maal dreven ze Loki voor zich uit. Die stond nu voor een moeilijke keus: of de open zee op te zwemmen, of een tweede sprong te wagen. Op zee loerde echter, in de gedaante van een zeehond, zijn aartsvijand Heimdall. En dus besloot hij tot de sprong. Maar het lukte Thor hem in de lucht te grijpen. Bijna zou Loki nog aan zijn vuist zijn ontglipt: eerst achter bij de staart slaagde hij erin hem stevig vast te pakken. En dat is de oorzaak, waarom de zalm naar achter toe zoveel smaller is.
Nu was Loki gevangen en smeekte tevergeefs om genade. De Asen brachten hem naar een plek onder een vooruitspringende rots. Daar zochten ze drie platte stukken steen op, sloegen er gaten in en zetten ze op hun kant overeind. Toen haalden ze Loki's zonen Wali en Narfi, die hij bij zijn vrouw Sigyn had gekregen. Wali veranderden ze in een wolf, die onmiddellijk zijn broeder verscheurde. Uit de darmen van de gedode Narfi vlochten zij koorden, en met deze koorden bonden ze Loki op de bovenranden van de stenen vast. De scherpe zijkanten sneden hem in zijn nek, in het kruis en onder de knieholten. Skadi haalde een adder en hing die boven de geboeide god, zodat het bijtende gif hem in het gezicht spoot. Maar Sigyn, Loki's vrouw, ging naast hem staan met een schaal in de hand, om de gifdruppels op te vangen. Maar telkens, wanneer de schaal vol is, moet ze een ogenblik weggaan om haar leeg te gieten. Dan druppelt het gif in Loki's gezicht. Steeds, wanneer dat gebeurt, kronkelt hij zo hevig van de pijn, dat de aarde ervan beeft.
Daar blijft hij liggen tot Ragnarok, de ondergang der godenwereld.

De ondergang der goden

Langzamerhand komt de tijd naderbij, waarop de goden voor het schouwend oog der mensen onzichtbaar moeten worden. Ragnarok, de wereldondergang, het raadsbesluit aan de goden voltrokken, breekt aan. Duisternis zal op aarde heersen. Want daar, waar Balder eens het oog der mensen de lichtende godenwereld liet zien, daar ziet dit oog thans alleen diepe duisternis.
Ook de komst van deze tijd kondigde de Wala aan. Door haar mond vernemen het niet alleen de mensen, maar ook Odin, de Heervader. De voortekenen van de naderbij komende ondergang zijn vele:

> En Guldenkam
> bij de goden kraaide,
> die wekt de helden
> in Heervaders hal;
> een andere kraait
> onder de aarde,
> een bloedrode haan
> in de hal van Hel.

Een winter begint die drie jaren duurt, door geen zomer onderbroken. Want de zon schenkt geen warmte meer, en sneeuwbuien vallen neer uit alle uiteinden en uithoeken van de wereld. IJzige koude heerst, bijtende vorst en snijdende winden. Dat is Fimbulvetr – de reusachtige, lange winter. Hij is het gevolg van de verschrikkelijke krijg die komen moet wanneer mensen de goden vergeten. Broeders doden elkaar uit hebzucht. Zonen sparen het leven van hun vaders niet. Dochters honen hun moeders. Zij die trouw zijn worden dwazen genoemd, die eerlijk zijn leugenaars. Geen volk, geen land blijft hiervan verschoond:

> Broeders bestrijden,
> verslaan elkander;
> bloedverwanten bloedschande plegen.
> Hard wordt het vaderland,
> koud wordt het thuis.

Bijl en zwaard
bepalen het recht.
Schilden splijten -
windtijd, wolfstijd,
eer de wereld vergaat.

Het uur is gekomen, waarop de wolf de zon verslindt. Nooit zullen de mensen een groter verlies lijden. Een tweede wolf haalt de maan in. Bloed spat over de hemel. De sterren vallen, de aarde beeft. Dag en nacht verschillen niet meer van elkaar. Met donderend en dreunend geweld storten de bergen in. Ygdrasil siddert tot in zijn diepste worteling, de bomen verliezen hun houvast in de aardbodem. Nu worden alle kluisters verbroken, elke stut bezwijkt. Loki en de wolf Fenris komen vrij. In zee kronkelt zich in wilde woede de wereldslang, zodat de golven over heel het land heen slaan. Daardoor komt het dodenschip Naglfar vlot. Deze naam heeft het gekregen omdat het van de nagels van gestorven mensen is gebouwd. Daarom moet iedereen ervoor zorgen, dat hij niet met ongeknipte nagels sterft, want Naglfar wordt toch al groot genoeg. Aan het roer van dit schip staat een reus, Hrymr of Hymir, 'Rijpveroorzaker', genaamd.
Nu kruipt de Midgardsormr kronkelend aan land. Niet ver van de slang komt Loki, gevolgd door een grote legermacht van reuzen en Joten. Ook Utgaard-Loki is met zijn scharen aanwezig. Zij worden voorafgegaan door de wolf Fenris. Deze spert zijn muil zo ver open, dat zijn bovenkaak tot aan de hemel reikt en de onderkaak over de grond sleept. Indien er nog meer ruimte was geweest, zou hij zijn bek nog verder hebben opengesperd. Uit zijn ogen en zijn muil spat vuur, terwijl de wereldslang gif spuwt, zodat de lucht over de gehele aardbol nevelig wordt.
In deze chaos splijt opeens de hemel open. Door de opening die hierdoor ontstaat komen de zonen van Muspel, de demonische machten van de wereld-ondergang, in een pantser van vuur en vlammen, aangereden. Surt, de 'Zwarte', de demon van het vuur, voert hen aan. In zijn hand houdt hij een vlammend zwaard, waarvan een zo felle gloed uitstraalt, dat de gehele wereld erdoor verlicht wordt. Zij rijden over de brug van de regenboog Bifrost, die echter onder de hoeven van hun paarden instort.
Al deze scharen ontmoeten elkaar op het slagveld Wigrid. Wigrid is het grootste slagveld dat ooit zal bestaan en meet in alle richtingen meer dan honderd mijl.
Nu staat Heimdall op, de wachter der goden. Hij heft de Gjallarhoorn hoog op en blaast er zo krachtig op, dat alles ter wereld moet luisteren. De dwergen

krimpen ineen achter hun stenen deuren. De alven en elfen, die in de bossen en rivieren wonen, stokt de adem in de keel. Niets is er, geen wezen en geen ding, dat bij het horen van dit geluid niet beeft. De helhond Garm blaft hevig voor de poort van de onderwereld.
Dan rusten ook de goden zich ten strijde toe. In hun leger strijden ook de Einheri's mee, de zielen van diegenen, die op aarde heldhaftig hun leven waagden. Voor allen uit rijdt Odin, de gouden helm op het hoofd, de speer in de hand. Hij, die eens de mensen de spraak schonk, ontmoet thans het leugenbeest, de wolf Fenris. Want tot aan Ragnarok zullen alle woorden hun waarheid verloren hebben. En dat is de reden, waarom de wolf zijn muil tegen Odin opensperren kan.
Thor trekt op tegen de wereldslang. Heimdall strijdt tegen zijn oude vijand Loki, en beiden verwonden elkaar dodelijk. Tyr vecht met Garm, de helhond, Freyr met Surt. Hij zal dan zijn voortreffelijk zwaard missen, dat hij eens aan Skirnir, zijn wapendrager, schonk, toen deze voor hem naar de hand van Gerd dong. Daarom kan hij de geweldige reus van het vuur niet weerstaan en getroffen door Surts vlammend zwaard zinkt hij teneer.
Terwijl zij in deze gevaren verkeren kan Thor de andere goden niet te hulp komen, want hij heeft zelf met de wereldslang de grootste moeite. Voor een laatste worp heft hij zijn arm op en de hamer mist zijn doel niet. Hij treft de kop van de slang en verplettert die. Stervend spuwt het gedrocht echter zoveel gif uit, dat Thor nog slechts negen stappen achteruit kan doen, voor hij in de etter verdrinkt.
Odin wordt door de wolf Fenris verslonden. Dan is echter ook het uur gekomen van Widar, de zwijgzame god. Hij zet zijn rechtervoet in de muil van het ondier. Deze voet wordt beschermd door een wonderbaarlijke schoen. Door alle tijden heen werd het leer verzameld, waaruit deze schoen vervaardigd is. Want hij is van de stukken gemaakt, die de schoenmakers steeds vóór bij de tenen en achter bij de hiel afsnijden. Dat moet iedereen, die zijn schoenen lapt, bedenken en daarom dergelijke stukken niet als onbruikbaar weggooien. Hij moet ze aan arme mensen geven, dan draagt hij ertoe bij, dat de schoen van Widar bestand is tegen de tanden van de wolf.
Widar pakt de bovenkaak van de wolf beet en scheurt zijn muil in tweeën. En dat is de ondergang van de wolf. In de strijd, die zich nu over het gehele slagveld uitbreidt, richten zich bijna allen wederzijds te gronde. Behalve Widar worden slechts enkele overlevenden vermeld: Magni, 'Kracht', de zoon van Thor, en Wali, een zoon van Odin. Ten slotte slingert Surt vuur rond over de gehele aarde, zodat zij verbrandt. Hierna verdwijnt zij, bedekt met as en puin, in de zee.

Na Ragnarok

Alles wat is ontstaan moet eens vergaan. Maar op elk vergaan volgt een nieuw begin. Dat wist de Wala, de zieneres, want zij heeft beide vooruitgezien: Ragnarok, de wereldondergang, en het nieuwe begin, Gimle.

Op ziet zij komen
ten anderen male
etgroene aarde
uit de zee;
beken schuimen
weer schiet de arend
omlaag van de rotsen
belust op vis.

Eén mensenpaar heeft Ragnarok overleefd. Het zijn Lif en Lifthrasir, 'Leven' en 'Levensdrang', die in 'Hodmimirs hout' verborgen waren. Met deze benaming kan slechts het inwendige van de wereldboom bedoeld zijn. Daar komen op een plaats, ver van de wereld en welbewaard, de kinderen tot wasdom die voorbestemd zijn het begin van een nieuw mensengeslacht te vormen.
Dan ziet de Wala, de zieneres, Hem komen die groter is dan allen. Zijn naam mag zij niet noemen. Hij, der goden Godheid, neemt nu op de rechterstoel plaats en kent de wereld haar nieuwe lotsbestemming toe:

Dan komt de verhevene
tot het hoge gericht,
sterk, van boven,
die alles beschikt.

Alle schuld is afgedaan, en eeuwige vrede zal heersen. Hij, de verhevene, zal voortaan de beschermer zijn van de vrede en van de wet. Ook de goden keren dan terug en komen bijeen op de Idavlakte. Lang vertellen zij elkaar de verhalen van de gebeurtenissen uit het verleden, van de woeste slang en van de runen van de grijze voortijd.
De wonderbare, reeds lang verloren gegane gouden tafels, die zij in de oertijd bezaten, worden in 't gras teruggevonden.

Al het boze verkeert in het goede. De akkers worden weer groen en komen, hoewel ongezaaid, tot rijping. Balder komt terug. Hij en Hodur wonen broederlijk bijeen in een ongedeeld Walhalla.

In zonlicht glanzend
ziet zij een zaal,
met gouden daken
op Gimle staan:
wakkere helden
zullen daar wonen,
die vol vreugde
de vrede dienen.

Noodlot der goden - wording der mensen

Wat betekenden voor de mens uit de voortijden zijn goden?
Ja, zo vragen *wij*. Hij, de mens van het oude Noorden, zou de vraag zeker anders hebben gesteld: wat betekenen de mensen voor de goden? Als droomgestalten nam hij de goden waar. Echter niet in zijn slaap. Zij waren aanwezig. En zij werkten en weefden in alles, wat zich als de wereld om hem heen uitstrekte. Bovenal echter in de mens zelf.
Op deze wijze opgevat, was Ymir voor hem nog niet geheel verstard, nog niet volledig in uiterlijke vormen opgegaan. Nee, er was nog leven in alles, wat hem voor ogen zweefde. Dat wil zeggen: de wereld verscheen voor hem als woning der goden. Alles, wat in de natuur geschiedde: het ruisen van de watervallen, de golven van de zee, bliksem en donder, werden voor hem taal en daden van hogere machten. Het kwam hem bijna voor alsof alle dingen doorzichtig waren. Achter bergwanden woonden reuzen, in de wasdom der planten waren alven werkzaam, onder boomwortels kwamen kobolden te voorschijn, in het onweer trok Thor in zijn wagen voorbij.
In een zo geheel van geestelijke machten vervulde wereld zag en voelde de mens zich ook zelf opgenomen. En dat niet op zich zelf staand, niet als een klein, afzonderlijk deel, maar met al het gebeuren verweven. Zijn ziel was in zekere zin niet alleen in hem aanwezig. Zij was half daarbuiten, bij de bliksem en de donder, bij het ruisen van de rivieren, in het deinen van de zee. Wisselende jaargetijden, groeien en verwelken, het licht van de dag en de duisternis van de nacht – dit alles, zoals elk proces, elke ontwikkelingsgang buiten in de natuur, was tegelijkertijd *zijn* ontwikkelingsgang en een proces in hem. Wanneer hij naar het licht van de dag keek, werd hij doorlicht door de helderheid van het wereldruim, waarin alle werelden zich bevinden en bewegen, wanneer hij de lucht inademde, dan meende hij dat de gehele dampkring hem doorwaaide, wanneer hij water dronk, scheen het hem toe dat hij doorstroomd werd door alles, wat water is, en wanneer hij zijn voet op de aarde neerplantte, voelde hij zich gedragen door alle vastheid en stevigheid van de aarde. Hij was het werk der goden. Hij was echter ook hun doel. Maar dat te weten, was hem nog niet gegeven. Daarom vergat hij zijn mens-zijn en verloor hij zich zelf aan die toestanden van geestesvervoering, waarin de goden tot hem

kwamen. Zo machtig kwam hem het zijn der goden voor, dat hij zijn eigen zijn volkomen liet verbleken, zoals ook een zwakke kaars verbleken moet, wanneer zij in het licht van de zon komt.
Dit alles geldt zeer in het bijzonder voor de innerlijke belevingen van de oudnoorse zieneres, de Wala. Wanneer zij haar visioenen had, was zij niet meer in en bij zich zelf. Haar mens-zijn en haar hier-zijn hielden gedurende die ogenblikken op. Zij was dan het schouwtoneel waarop goden, reuzen, alven en dwergen – kortom, alle wezens der wereld – elkaar ontmoetten.
In deze wijze van beleven ligt ook de reden, waarom er voor haar geen grens bestond tussen het zijn der goden en het zijn der mensen.
Maar deze belevingswijze verdween meer en meer. Steeds sterker werd het gevoel van het eigen ik, van het bestaan als persoonlijkheid op zich zelf. Hiermee verbonden was nog iets anders: het verbleken van de goden. Wat oorspronkelijk in een wonderbaar levend schouwen aanwezig was: Odin als degeen die weeft en werkt in de wind, maar tegelijkertijd in de adem, die tot woord wordt; Thor als degeen wiens hamer dreunt in de donderslag van het onweer, maar tevens klopt in het innerlijk van de mens – dit alles bleef slechts als herinnering bewaard. Voor het directe heden waren de goden ten slotte nog slechts aanwezig door hetgeen zij teweegbrachten. Zij zelf verborgen zich. En de wereld, waarvan de mens zich zelf losmaakte, deed zich langzamerhand aan hem voor als een wereld, die van haar goden was beroofd.
Uit de schemertijd van deze oude belevingswijze stammen nog de vele sagen waarin steeds weer wordt verhaald hoe de een of andere godheid de mensen opzoekt, om recht over hen te spreken, hen te helpen of ter verantwoording te roepen. Dan gaat de éénogige met op 't hoofd de slap neerhangende hoed onder hen rond, Gangleri, de wandelaar, Odin zelf. Door zijn raadselvragen en wijze lessen weet hij zijn toehoorders te boeien. Bovenaards werken zijn woorden, de weetgierigheid prikkelt hij. Opeens is hij weer verdwenen. Niemand kan zeggen, vanwaar hij kwam of waarheen hij ging.
Dan echter breken de tijden aan, waarin ook dergelijke bezoeken steeds zeldzamer worden. Zo was het in de laatste eeuw van de viking-tochten. Omstreeks die tijd treffen we steeds meer mensen aan die, wanneer naar hun geloof wordt gevraagd, een merkwaardig antwoord geven. 'Wij', zo beweren ze, 'geloven niet meer aan Odin en Thor, maar aan de mate en macht van onze eigen kracht!'
Maar wat betekent dit, aan de mate en macht te geloven van de kracht die de mens in zich zelf vindt?
Wel beschouwd toch eigenlijk alleen maar, dat deze mensen de goden niet meer als droomgestalten om zich heen hebben, maar in plaats daarvan een

macht in het eigen innerlijk vinden, die zij nu niet meer opvatten als een zijnswijze van de goden, maar als hun eigen mens-zijn.
Op weg naar de mens, dat was het doel van alle goden. Want de mens is hun laatste en grootste werk, geroepen om eens, in een verre toekomst, de gelijke van zijn scheppers te worden, – zoals een zoon de gelijke van zijn vaderen is. Dit is het diepste geheim van de mythe, een geheim dat de mens eerst kon worden geopenbaard na ontelbare offers, door zijn scheppers gebracht.
Zo mag de mens zich zelf beleven als het altaar van de goden, maar tegelijkertijd als degeen, aan wie de offers gebracht werden. Daarop berust de hoge verantwoordelijkheid die hem ten deel is gevallen, evenals zijn bevoorrechte staat ten opzichte van alle andere schepsels. In het innerlijk van de mens trokken de goden zich terug. Hun eigen zijn hebben zij in mens-zijn omgezet, hun lot in onze handen gelegd.
Dat was het grootste offer van de goden:

De lotsbestemming der goden is de wording der mensen.

Verklarende lijst van namen

De namen van de goden en figuren, die in de Edda optreden, wijzen vaak op de diepere betekenis die in deze namen schuilt. Het is echter niet altijd zo, dat zij slechts voor één uitleg vatbaar zijn, evenmin als de wezens, die zij aanduiden. Sommige kunnen zonder veel moeite worden verklaard, andere werpen daarentegen moeilijk te doorgronden problemen op. Want men moet deze namen niet uitsluitend etymologisch willen verklaren en begrijpen, niet alleen op grond van hun oorsprong en geschiedenis, maar zij moeten ook onomatopoëtisch worden beleefd, dat wil zeggen als klanknabootsingen.
In deze lijst zijn de namen en verklaringen die in de oorspronkelijke Duitse uitgave voorkomen volledig opgenomen. Bovendien werd voor de samenstelling ervan de volgende literatuur geraadpleegd:

Edda. Die Lieder des Codex Regius... herausgegeben von Gustav Neckel. II Kommentierendes Glossar. Heidelberg, 1927

The prose Edda of Snorri Sturluson... selected and translated by Jean I. Young. Berkeley / Los Angeles, 1964

Die Edda. Die wesentlichen Gesänge übertragen von Felix Genzmer. Düsseldorf / Köln, 1977

Edda. Goden- en heldenliederen... vertaald en van inleidingen voorzien door dr. Jan de Vries. Deventer, 1978[6]

Die Edda. II Götterdichtung. Uebertragen von Felix Genzmer. Düsseldorf / Köln, 1980[6]

Bartelink, G.J.M. **Mythologisch woordenboek.** Utrecht/Antwerpen, 1978[3]

Branston, Brian. **Gods of the North.** London, 1980[2]

Vollmer's **Wörterbuch der Mythologie aller Völker.** Stuttgart, 1874[3]

Vries, Jan de. **Altgermanische Religionsgeschichte** I – II. Berlin / Leipzig, 1935–1937

Afi 'Grootvader'. Voorvader van de vrije boeren. *Zie ook Amma.*
Aï 'Overgrootvader' of stamvader; de stamvader van de stand der onvrijen.
Alven 'Elfen'. Natuurgeesten. Van de beide grote geslachten van de alven of elfen waren de zwarte alven de boze, de licht-elfen de goede geesten.
Amma 'Grootmoeder'. Van haar en Afi stammen de vrije boeren af.
Amsvartnir de duistere zee in de onderwereld.
Angerboda ('angr' = verdriet; 'bodi' = brenger): 'Ongelukbrengster'. Zie de hoofdstukken 'Het einde van het gouden tijdperk' en 'De kinderen van Loki'.
Annar of Anar, Onar, de tweede man van Nott, de Nacht, en de vader
Audhumla 'Humla' betekent een koe zonder hoorns. Audhumla is een wezen, waarin niets verhard is: 'de rijkelijk schenkende ongehoornde'. van de Aarde. Deze naam hangt mogelijk samen met de wortel 'oan' of 'wan', die nog voortleeft in ons woord 'wanen', 'waan' (het Oudnoorse 'van' betekent 'vooruitzicht', 'verwachting'): dromen, zich verbeelden, vermoeden, verwachten. Het zou zin hebben 'Annar' eenvoudig op te vatten als 'Droom', 'Droomwezen'. De Aarde (Jord) zou dan zijn voortgekomen uit de Nacht, 'zwanger van dromen'. (Men denke ook aan de bekende woorden van Shakespeare — The Tempest, 4, 1, 156/7 — 'We are such stuff As dreams are made on', 'wij zijn zo iets als datgene, waarvan dromen zijn gemaakt'.
Asen Aesir of Asas; in het Gothisch 'Anses'. De wortel 'ans' of 'ant' betekent 'krachtig ademen'. Odin, de vader van het geslacht der Asen, is werkzaam in de wind en als schepper van de spraak in het stromen van de adem. Met 'ans' verwant is ook 'ansa' = gadeslaan, waarnemen. Asen betekent dus 'Zij die ons waarnemen', 'Zij die krachtig ademen'. Zie ook onder Gullveig.
Asgaard 'Hof der Asen' ('gardr' = (om)tuin(ing), hof).
Ask 'Es'. Het eerste mensenpaar werd gevormd uit twee bomen, Ask, 'Es', de man, en Embla, 'Olm', de vrouw.
Balder of Baldur. Deze naam wordt meestal verklaard als 'heer' of 'vorst'. De wortel 'bhel', 'bhol', betekent 'zwellen', 'groter worden', en leeft nog voort in 'bal', 'balg', 'buil' en talrijke andere woorden. Zo opgevat kan de naam Balder in verband worden gebracht met het in kracht toenemende, hoger stijgende licht van de dag of van de lente.
Barri ('barr' = iets dat spits omhoog rijst, vandaar de naalden van een naaldboom, ook de naaldboom zelf en in 't algemeen: boom): 'verborgen, stil woud'.
Bergelmir een reus uit het eerste geslacht der reuzen (zie het hoofdstuk 'Over de reus Ymir en de koe Audhumla'.) De betekenis van deze naam is nog niet overtuigend verklaard: 'Berenhelm' (?), 'Berggebruis' (?). De oudste reuzen hebben namen die op '-gelmir' eindigen, een woord met ons 'galm' verwant.
Bestla 'de Beste'; dochter van Bolthorn en zuster van Mimir; uit haar huwelijk met Bor werden Odin, Wili en Wé geboren.
Bilskirnir 'Opklarend weer' ('skirr' = helder, licht), het paleis van Thor. Met deze naam is de weldadige werking bedoeld van het onweer met wegtrekkende wolken.
Bodn 'Aanbod', 'Aanbieding' ('bioda', 'baud' = aanbieden, aanrei-

ken): een van de drie vaten waarin Fjalar en Galar 'Kvasirs bloed' lieten vloeien. De beide andere waren Odroerir en Son.

Bolthorn de vader van Mimir. De naam is afgeleid van 'bolr', 'romp', en 'thorn', 'doorn'. De betekenis ervan is dus 'Degene die, of hetgene dat in het lichaam binnendringt' (de 'doorn in het vlees'). – Volgens de geesteswetenschap van Rudolf Steiner kan de naam worden verklaard uit het door Steiner beschreven proces van het ontstaan van het herinneringsvermogen, dat tot stand is gekomen door een dieper binnendringen in het fysieke lichaam van de mens van de hogere bestanddelen van zijn wezen. Tegen deze achtergrond moet Bolthorn worden beschouwd als degeen, die dit proces bestuurt; Mimir wordt zijn zoon genoemd.

Bor zoon van Buri ('burr' = zoon), en vader van Odin, Wili en Wé.

Bragi hangt samen met 'bragr', 'de eerste', 'die uitblinkt'; ook heeft 'bragr' de betekenis van 'dichtkunst'. Bragi is de god van de welsprekendheid en de wijsheid, gehuwd met Idun.

Breidablik de 'wijdglanzende' burcht, 'waar men wijd en zijd kan uitzien over de wereld', het paleis van Balder.

Brisingamén de door een dwerg Brising gesmede halsketting van Freya ('men' = halsketting).

Buri de 'Verwekker', de vader van Bor en de grootvader van Odin, Wili en Wé.

Byleist(r) 'Hij die door de hofsteden sluipt', broeder van Loki (Utgaard-Loki?).

Delling of Dellinger, 'Dageraad', de derde echtgenoot van Nott, de Nacht, en de vader van Dagur, de Dag.

Ding oudgermaanse volksvergadering, waar ook rechtszaken werden behandeld. In oorsprong een sacrale bijeenkomst.

Draupnir verwant met het Duitse 'Traufe', 'drup', ' 't druppelen': 'Druppelaar', de wonderring van Odin, vervaardigd door de dwergen Sindri en Brok.

Durin en Dvalin 'Tijdsduur en Sluimer', dwergen.

Edda Over de betekenis van dit woord lopen de meningen nog uiteen; het zou kunnen samenhangen met het oudnoorse 'odr', dichtkunde, poëtica, en zoveel kunnen betekenen als stammoeder of overgrootmoeder.

Einheri's of Einheriar: de zielen van de gevallen krijgers die in Walhalla verblijven. De naam kan worden verklaard als 'strijdlustige individualiteiten', waarbij 'strijdlustig' de energie van de ziel aanduidt.

Elivagar 'Door stormvlagen verwekte golven', 'ijs- of hagelstromen', 'stormgolven'. De zin van deze benaming is die van 'ritmisch zich herhalende golven'. Zie het hoofdstuk 'Over de reus Ymir en de koe Audhumla'. – Deze, evenals menige andere naam wordt begrijpelijker wanneer men de opmerking van Rudolf Steiner ter harte neemt, dat de mythen een fysiologisch aspect bezitten, dat zij, met andere woorden, ook verwijzen naar de natuurlijke levensverschijnselen. Wereld en mens, macrokosmos en microkosmos beantwoorden aan elkaar. *(Zie ook Hvergelmir.)*

Eliwog *zie Elivagar*

Elli (vergelijk het Oudhoogduitse 'elti'): 'Ouderdom'. Zie het hoofdstuk 'Thor bij Utgaard-Loki'.

Embla 'Olm' *(zie Ask).*

Erda zie Jord.

Erna 'de Flinke', de vrouw van Jarl.
Fadir 'Vader'.
Fenrir 'fen' = moeras, grond die niet draagt, onbetrouwbaar is. De wolf Fenrir wil dus zeggen 'de onbetrouwbare wolf', 'het leugenbeest'.
Fimbulvetr ('fimbul' = reuzen-; 'vetr' = winter): 'de reuzen-, de reusachtige winter', de lange winter aan het einde der tijden.
Fjalar 'De veel wetende'; dwerg, die samen met de dwerg Galar uit het met honing vermengde bloed van de wijze Kvasir de dichtermede maakte.
Fjörgynn de vader van Frigg. Naast deze mannelijke god, een reus, komt een vrouwelijke godin Fjörgyn voor. 'Fjörgyn' betekent 'aarde'; godinnen hebben vaak namen, die te kennen willen geven dat zij van de aarde afstammen.
Folkwang 'Landouw van het volk', 'Volksveld', 'Vlakte van het krijgsvolk' ('folk' = krijgsschaar, gevolg, stoet): het verblijf waar Freya de gevallen krijgers ontvangt.
Forseti 'de Voorzitter', 'Rechter', zoon van Balder en Nanna.
Freki *zie Geri en Freki*
Freyr en Freya 'Heer' en 'Vrouwe', 'Heerser' en 'Heerseres', kinderen van Njord en Skadi.
Frigg of Frigga ('fridr' = vrouw): Vrouw, echtgenote. Frigg was de echtgenote van Odin en de moeder van Balder en Bragi.
Gangleri de 'Gaande', 'Hij die op weg is gegaan', de 'Wandelaar'. Een van de bijnamen van Odin.
Gangrad(r) ('rad' = raad; 'god-radr' = goede raad gevend): 'Hij die goede raad geeft', bijnaam van Odin.
Garm(r) 'de Blaffende', 'de Bijterige', 'Hond', die de weg naar Helheim bewaakt; komt overeen met de Cerberus in de Griekse mythologie, en is met deze naam waarschijnlijk ook taalkundig verwant.
Gefjon de 'Gevende'. Dit is ook de naam van een godin, die in het gevolg van Odin voorkomt. Door deze naam wordt derhalve aangeduid dat Gefjon een boodschapster van Odin is.
Gerd 'Ge-Erd', dat wil zeggen 'Uit de aarde'. Gerd, de dochter van de reus Gymir, trouwde met Freyr, die door zijn wapendrager Skirnir naar haar hand liet dingen. Zie het hoofdstuk 'Freyr dingt naar de hand van de dochter van een reus'.
Geri en Freki 'Gulzigheid', 'de Gulzige' en 'Vraatzucht', 'de Vraatzuchtige', de twee wolven die Odin volgen.
Gimle de eeuwig gouden zaal, het vernieuwde Walhalla na Ragnarok.
Ginnungagap Oorsprong: 'Gap Ginnunga'. Gap is taalkundig verwant met gapen: strot, diepte, afgrond enz. 'Ginnung' is afgeleid van het Oudnoorse werkwoord 'ginna': bedriegen, toveren, drogbeelden voorvoorspiegelen. Ginnungagap is dus 'de van toverbeelden of droombeelden, dat wil zeggen van imaginaties, vervulde ruimte of gapende afgrond'. Zie het hoofdstuk 'Over de reus Ymir en de koe Audhumla'.
Gnipaheller 'gnipa' is taalkundig verwant met 'knijpen'. 'Hellekloof', ravijn waardoor de weg naar Helheim voerde.
Gullveig ('gull' = goud; 'veig' = drank): 'Gouddrank'. Achter deze naam gaat een groot raadsel schuil. Uit de samenhang schijnt opgemaakt te mogen worden dat Gullveig tot het geslacht der Wanen behoort. Deze zijn vooral in de opbouwende levenskrachten werkzaam. Wat groeit en leeft vormt het terrein van hun werkzaamheid. Zoals het geslacht van de Asen kan worden geken-

schetst als dat van de 'Zonen van de Dag', zo dat van de Wanen als de 'Dochters van de Nacht'. Want iedere nacht, wanneer het bewustzijn zich tijdens de slaap terugtrekt, vullen de vorm- en levenskrachten datgene weer genezend aan, wat door het actieve, wakende leven tijdens de dag werd verbruikt. Zo bestaat er een strijd tussen die goden, die meer het bewustzijn van de mens stimuleren, en diegenen, die het scheppende, actieve leven dienen. Dit proces wordt weerspiegeld in de mythe van het verbranden van Gullveig in het 'paleis van de Hoge'. Het onverbrande hart duidt op een onverbruikte rest, op een soort voortwoekerend bezinksel, waarvan Loki zich meester kan maken.

Gungnir afgeleid van 'ganga', 'gaan': 'Datgene wat golvend voorwaarts gaat', Odins speer, zinnebeeld van zijn spraakvermogen.

Gylfe of Gylfi: Vorst, koning. *Zie het hoofdstuk 'Over de oorsprong van de Edda'.*

Gymir 'Ge-Ymir', dat wil zeggen 'Van Ymir afstammend', 'de Aardse'. Reus, vader van Gerd.

Hati *zie Skol en Hati*

Heervader naam voor Odin: 'Aanvoerder van het leger der gevallen krijgers'; 'het wilde heir' of 'de wilde jacht' is de omschrijving voor Odin, in de storm voortjagend door de lucht, aan het hoofd van de zielen der gevallen krijgers (zie Einheri's).

Heid ('heidr' = heide, woud): 'Die uit het woud', 'Die van de heide' – een naam voor tovenaressen. Er schijnt een geheime samenhang te bestaan tussen de 'Oude in het ertswoud', Heid, Angerboda en het onverbrande hart van Gullveig.

Heimdall 'de Helle, Heldere uit het heelal', 'Wereldglans', lichtgod; door hem worden de verschillende standen in het leven geroepen.

Hel de heerseres over de onderwereld, het rijk van de doden. Taalkundig verwant met 'hol', 'de hel' enz.

Helheim het rijk van Hel, de heerseres over de onderwereld, het dodenrijk.

Hermod ('hermogr' = krijger, krijgsman), verwant met ons woord 'heir' ('krijgsmacht'): 'Hij die moedig is als een heir'. Hermod is de zendbode, de afgevaardigde van de goden.

Himinbjorg ('himinn' = hemel, firmament; 'biarg' = berg): 'Hemelberg' of 'Hemelburcht', het paleis van Heimdall.

Hlidskjalf ('hlid' = poort, deur) 'bank bij de deur', de troon van Odin, de hoogste zetel van Asgaard, van waaruit hij de hele wereld kon overzien.

Hlorridi 'Bliksemslingeraar', bijnaam van Thor.

Hodmimir 'Hodd' = het Duitse 'Hort', een vorstelijke schat; Hodmimir is 'de schat bewarende Mimir' (de rijkdom van de herinnering). 'Hodmimirs hout' is een geheime benaming voor de levensboom Ygdrasil.

Hödur of Hod, 'de Schatbewaarder' (?) ('hodd' = vorstelijke schat). De betekenis van deze naam is problematisch. De blindheid van Hödur, de blinde broeder van Balder, heeft betrekking op de wereld van de goden. Deze blindheid heeft zich meester gemaakt van de gehele mensheid. Op grond hiervan vertegenwoordigt Hödur als bewustzijnsvorm de aardsgezindheid, het blind zijn voor het goddelijke, het levensgevoel dat aan het louter fysieke organisme gebonden is.

Hönir 'De lokkende, roepende'. De

Indogermaanse wortel is 'chan', met de betekenis van 'zingen', 'lokken', 'roepen'. Deze naam zinspeelt dus op het verband tussen Hönir en het verbeeldingsleven van de mens. Hönir roept de verlokkende voorstellingswereld op. Zie het hoofdstuk 'De goden en hun werken'.

Hraesvelg 'Lijkenverslinder, -verzwelger' ('hrae' = lijk). Hraesvelg is een reus die in de gedaante van een adelaar aan het einde van de wereld zit. Van zijn vleugels gaat de wind uit. De drukkende zwoelheid die aan storm en onweer voorafgaat, werd als ontzielde, levenloze lucht ervaren. De storm verzwolg deze dode lucht. Als imaginatie, als een door de voorstellingskracht opgeroepen beeld, ontstond de reusachtige adelaar, die de wind door zijn vleugelslagen teweegbrengt.

Hrungnir 'de Knarsende', 'Herrieschopper', 'Bruiser'. Zie het hoofdstuk 'Thors strijd met Hrungnir'.

Hugin en Munin 'Gedachte' en 'Herinnering' of 'Geheugen': de twee raven die op Odins schouders zitten.

Hugi 'Zin', 'Gedachte'. Zie het hoofdstuk 'Thor bij Utgaard-Loki'.

Hvergelmir 'Helm' (het gewelfde deksel van een distilleerkolf) 'waarin het wervelt of kolkt', 'bruisketel'. Microkosmisch (zie Elivagar) wordt met Hvergelmir de ontwikkeling van de hersenen bedoeld. De helm is de hersenpan, de werveling, de zich ontwikkelende, zich vormende hersenen. De twaalf rivieren zijn de in de droom beleefde evenbeelden van de zenuwstrengen. Elivagar wijst op het proces van het overgaan in vaste toestand. In overeenstemming hiermee is Muspelheim de wereld van de verbranding, die uit de stofwisseling in het onderlichaam van de mens de warmte produceert. – Deze werelden, in beeldende vormen beleefd, stonden de zieneres voor de geest als terzelfder tijd kosmische en menselijke, de ontwikkeling stuwende krachten. Zie de hoofdstukken 'Over de reus Ymir en de koe Audhumla' en 'Over de es Ygdrasil'.

Hymir een reus; de betekenis van deze naam is onzeker. Waarschijnlijk bestaat er een samenhang met Ymir. Ook kan gedacht worden aan een verband met 'hrim', 'rijp', 'rijm'; 'hrim-kaldr', 'rijp-koud', is een kenschetsing van reuzen. Hymir zou dan kunnen betekenen 'Rijpveroorzaker'.

Hyrrokin ('hyrr' = vuur): 'De in het vuur gerookte', tovenares door de goden geroepen om het schip voor Balders vuurdood los te wrikken.

Idavlakte 'id' = daad, handeling: 'de vlakte, de velden van de handelenden, van de arbeid'.

Idun verwant met 'id', 'daad', 'handeling': 'Zij die handelt', in dit geval 'Zij die verjongt'. Idun is de dochter van een koning der elfen of dwergen, Iwald. Het eten van haar appels schonk aan de goden steeds weer nieuwe jeugd. (Men vergelijke de Griekse mythe van de appels der Hesperiden, die eveneens eeuwige jeugd verschaffen.)

Iwald of Ivaldi 'Hij die vermag', 'Hij die kan', 'die het in zijn macht heeft'. Vader van Idun.

Jarl (het Engelse 'Earl'): 'Edelman', adellijke titel die aan de hogere ambtenaren van de koning toekwam. In het lied van Rig stammen van Jarl de edelen af.

Jarnsaxa ('jarn' = ijzer, kling; 'sax', in het Latijn 'saxum' (steen) = een kort zwaard; de uitdrukking 'sax' stamt uit de steentijd): 'IJzerzwaard', een reuzin bij wie Thor twee zonen verwekte: Modi en Magni.

Jord of Erda, de godin van de

Aarde, dochter van Annar en Nott, de Nacht. Zij werd de moeder van Thor.

Joten *zie Jotunheim*

Jotunheim 'Heim of heem, woonplaats, der Joten'. ('Jotun', oorspronkelijk 'Eoten' = eter, veelvraat). Jotunheim was 'oostelijk' gelegen, aan gene zijde van de Elivagar. Dit moet echter niet alleen maar in ruimtelijke zin worden opgevat. Want wat aan de andere zijde van de Elivagar lag, ging in tijd vooraf aan de wereld, geschapen door Odin, Wili en Wé. De Joten zijn vanuit voorbije tijden met vernietigende krachten werkzaam, en wel 'vretend'. De wijsheid van de Joten heeft altijd betrekking op het verleden. Toen Odin iets over het oerbegin wilde vernemen zocht hij een Jotun, Wafthrudnir, op ('Hij die sterk is in het weven, dat wil zeggen in het opgeven van moeilijk te ontwarren raadsels', 'de ingewikkeld sprekende'). Wanneer hij iets over de toekomst wilde te weten komen, bediende hij zich van de ziel van een mens, en wel van de Wala.

Karl 'Kerel', de naam voor de vrije boer. In het lied van Rig de stamvader van de stand der vrije boeren.

Kvasir 'de Fluisteraar' ('kveda', 'kvad' = geluid geven). Het ontstaan van Kvasir, de wijste van alle schepsels, uit de samenwerking van de beide godengeslachten van de Asen en de Wanen, wijst op het ontstaan van de spraak, respectievelijk op de spraakorganen. Daarom werd gezegd dat uit Kvasirs bloed de dronk der skalden, de dichtermede, was ontstaan ('Kvaedi' = gedicht). Het Noorse 'kwase' en het Russische 'kvas' voor een uit bessen gegiste drank wijzen nog op de samenhang met de mede.

Laufey ('lauf' = loof, blad; 'ey' = eiland): 'Loofeiland' ('Loofhout'?), de moeder van Loki. Wanneer Loki de zoon van Laufey wordt genoemd, heeft het er, volgens de geesteswetenschap van Rudolf Steiner, alle schijn van, dat hiermee zijn herkomst wordt aangeduid uit een toestand van de aarde, die is zoals die van het loof, dat wil zeggen nog niet gemineraliseerd. *(Zie Rudolf Steiner, De wetenschap van de geheimen der ziel).*

Lidskjalf zie Hlidskjalf

Lif en Lifthrasir 'Zij die leeft', 'het Leven'; en 'Hij die op het leven wacht', 'de Levenbegerende', 'Levensdrang'. *Zie de hoofdstukken 'Over de es Ygdrasil' en 'Na Ragnarok'.*

Lodur verwant met het Duitse woord 'lodern', '(op)vlammen', 'branden', 'gloeien'. Lodur is in de bloedwarmte en in de stofwisseling werkzaam. Hij wakkert 'het vuur' aan, datgene wat de mens van binnen uit zijn kleur verleent, kortom wat zijn verschijning bepaalt. *Zie het hoofdstuk 'De goden en hun werken'.*

Logi 'Vlam', 'Gloed'. Zie het hoofdstuk 'Thor bij Utgaard-Loki'.

Loki deze naam is voor meer dan een uitleg vatbaar. Waarschijnlijk hangt hij samen met het werkwoord 'luka', ('lauk'), dat 'afsluiten', 'beëindigen', 'een einde maken' betekent; 'luka upp' is 'ontsluiten', 'afleiden'; 'lok' betekent 'slot', 'eind'. Ook wordt wel een samenhang gezien met 'logi', 'vlam', 'laaie gloed'. Deze ontvankelijkheid voor velerlei uitleg komt geheel voort uit het wezen van Loki. Hij is de Lucifer van de oudnoorse mythe. Tijdelijk is hij met de goden verbonden en helpt hij hen bij tal van moeilijkheden. Door toedoen van Loki echter

maakt de wijsheid zich los van de dingen, die door de schepping waren ontstaan. Door niets meer gebonden ontaardt de wijsheid tot die sluwheid, die Loki zijn macht geeft. Van deze sluwheid gaat een sterke verlokking uit. Zij brengt de mensen zelfzucht (de wereldslang Midgardsormr), de leugen (de wolf Fenris) en ten slotte de dood (Hel): alle drie kinderen van Loki.

Lorridi zie Hlorridi

Magni 'de Sterke' ('magn', oorspronkelijk identiek met 'megin' = kracht, sterkte). Magni is de sterke zoon van Thor.

Maretak (Viscum album) 'misteltein' ('teinn' = twijg), ook vogellijm en met de Engelse naam mistletoe genoemd. Deze plant, die niet in de aarde wortelt maar parasiteert op allerlei bomen, stond de 'Zoon van Laufey', Loki, ter beschikking. Juist omdat hij geen wortel kan schieten in de aarde stamt hij uit hetzelfde verleden van de wereld, waaruit ook Loki is voortgekomen. (Meer bijzonderheden bij Rudolf Steiner, *Welt, Erde und Mensch*, 1908, G.A. 105.)

Menglad ('men' = halsketting; 'gladr' = blij, verheugd): 'Zij, die zich over de halsketting verheugt', bijnaam van Freya.

Midgaard 'De middelste wereld', die aan de mensen was toegewezen. Aan de ene kant, boven, was zij omgeven door Asgaard, de hof der Asen, de goden-burcht; aan de andere kant, beneden, door Jotunheim. Dit in de macrokosmos, in de wereld in het groot. In de microkosmos, in de mens zelf, komt Midgaard overeen met de ritmische mens, dat wil zeggen met hart en ademhaling. – Door de mens uit vroeger tijd werd de borst beleefd als de eigenlijke zetel van de ziel. Van beneden af, vanuit de stofwisseling, bruiste Muspelheim op. Vanuit het gebied van het hoofd voelde hij de wereld van het koude komen.

Mimir taalkundig verwant met 'memoria', 'memory', enz. Mimir draagt in zich de herinnering van de wereld. Door de wijze waarop hij in de Edda is uitgebeeld behoort hij tot de wezens van een hogere orde dan de dichter bij de mensen staande Asen.

Mistletoe *zie Maretak.*

Mjöllnir 'de Verpletteraar', de hamer van Thor ('mölva' = verbrijzelen, vermorzelen).

Modi 'de Moedige', zoon van Thor en de reuzin Jarnsaxa.

Modir 'Moeder'.

Modsognir ('sogn' hangt samen met 'suga', 'zuigen'): 'Zuiger van mede'. Schijnt een bijnaam van Mimir te zijn; Modsognir is echter ook de naam van een van de aanvoerders der dwergen.

Mundilfari de vader van Mani (de Maan) en Sol (de Zon). De naam hangt samen met 'maan' en duidt een bepaald tijdstip aan.

Munin *zie Hugin en Munin.*

Muspelheim 'Oord van vernietigend vuur', vuurwereld. De warme pool bij het ontstaan van de wereld. *(Zie ook Niflheim en Hvergelmir.)*

Naglfar het uit menselijke nagels gebouwde dodenschip, 'Nagelschip'.

Nanna 'De werkzame', de echtgenote van Balder en moeder van Forseti.

Narwe *zie Nör.*

Nidhog (het Oudhoogduitse 'nid' betekent 'haat', 'nijd'; 'högg' = houw, hakken): 'Nijd-hakker', 'N(e)idhart', 'Nijdas', de draak die aan de wortel van Ygdrasil knaagt. De naam duidt op de het leven verterende kracht, die werkzaam is in

het zenuwstelsel. (Vergelijk de Griekse mythe van het hoofd van Medusa met zijn verstenende kracht.)
Niflheim letterlijk 'Nevelheim', nevelgebied. De oude Germanen beleefden de wereld en de mens als ontstaan uit een polariteit. Niflheim duidde de ijzig koude pool aan. *(Zie ook Muspelheim.)*
Njord een van de goden uit het geslacht der Wanen die onder de Asen werd opgenomen. Vader van Freyr en Freya. God van de rijkdom en de vruchtbaarheid. Zie de hoofdstukken 'De Asen en de Wanen' en 'Suttungs mede'.
Noatun 'Hof der schepen', 'Schepentuin', het paleis van Njord.
Nör of Norvi, Norve, 'De in 't nauw gebrachte', 'de Benarde'; 'narwa' is in het Oudgermaans 'nauw', 'smal'. Nör is de vader van Nott, de Nacht.
Nornen afgeleid van 'nyrna', 'heimelijk mededelen': de drie Schikgodinnen, die over het menselijke lot beschikken. Hun namen zijn Urd, Werdandi en Skuld – Verleden, Heden en Toekomst.
Nott of Natt, de Nacht, de dochter van de reus Nör. Zij was driemaal getrouwd, eerst met Naglfari (Lucht of Aether), aan wie zij een zoon Audur (Stof, Voorraad) schonk; daarna met Annar, die de vader werd van Jord, de Aarde; en ten slotte met Delling, de Dageraad. Uit dit laatste huwelijk werd Dagur, de Dag, geboren.
Odin in het Oudhoogduits Wuodan, later Wotan (Wodan). Taalkundig verwant met 'waden' en 'woeden', dat wil zeggen 'krachtig in voorwaartse richting gaan, naar voren dringen'. Odin is de godheid die bij voorkeur werkzaam is in de storm – in de ademhaling die de longen vult, en in de wind die door het woud bruist. Buiten, in de wereld in het groot, laat hij struiken en bomen spreken, kruinen ruisen, takken kraken. – In de mens bundelt hij dit alles in het woord, in woorden die aan klanken van de natuur zelf zijn ontleend. De taal die Odin aan de mensen schonk was een onomatopoëtische, op klanknabootsing gebaseerd, en hierop berustte haar magische werking. Odin-Wotan is verreweg de meest gecompliceerde en complexe godheid onder de noordgermaanse goden.
Odr ook Od of Odur (Oudhoogduits 'wuot'): 'Gemoedsbeweging', 'Hartstocht', 'Zieleleven'. Odr is de bruidegom van Freya.
Odroerir 'Geestverwekker', 'Die de geest in beweging brengt': zowel de ketel, waarin de mede, de skaldendrank, bewaard werd, als deze dichtermede zelf.
Onar *zie Annar*
Raesvelg *zie Hraesvelg*
Ragnarok (hangt samen met 'regin', Gotisch 'ragin', 'de heersenden', 'de goden'): 'het raadsbesluit, aan de goden voltrokken', 'de ondergang der goden', 'wereldondergang', 'godenschemering'. Hiermee is vooral een verandering van het bewustzijn bedoeld, die zich na de dood van Balder moest voltrekken. De oude helderziendheid, die de dingen als in een droom zag, verdwijnt; voortaan is voor de mens slechts datgene 'werkelijk', wat hij met zijn zintuigen duidelijk waar kan nemen.
Regin (Gotisch 'ragin'): 'de Heersenden', dat wil zeggen de goden.
Rig 'Heerser', 'Wezen van een hogere orde' (het Keltische 'ri', tweede naamval 'rig' betekent 'koning').
Rungnir *zie Hrungnir*
Sessrymnir ('sess' = zetel, zitplaats): 'de Zetelrijke', zaal in het

paleis van Freya.
Sif is hetzelfde woord als 'sibbe', 'familie', 'de gezamenlijke verwanten', Sif was de echtgenote van Thor.
Sindri 'De vonkenspattende'. Naam van de dwerg die de hamer Mjöllnir smeedde.
Skadi 'Schade', 'Stammend van de tegenkrachten', dochter van de reus Thjazi, die door de goden gedood wordt. Als genoegdoening hiervoor trouwt Skadi met Njord.
Skidbladnir ('skid' is het Noorse 'ski'; 'blad' = blad): 'Uit planken, zo dun als bladeren gevormd', 'Gevleugeld hout', het opvouwbare schip van Freyr.
Skirnir ('skina' = glanzen, lichten, stralen; 'skirr' = helder, klaar, licht): 'de Schitterende', 'de Glanzende'. Dienaar en wapendrager van Freyr.
Skol en Hati ('skollr' = slinkse streken; 'hatr' = haat): 'de Slinkse, Valse' en 'de Hatende', de beide wolven die zon en maan willen verslinden.
Skrymir afgeleid van 'skräma', 'doen schrikken'. Hiermee verwant is 'skrymt', 'spook', 'verschijning'. Zie het hoofdstuk 'Thor bij Utgaard-Loki'.
Skuld hangt samen met 'skolo' ('skylda'), 'moeten' en met 'skyldr', 'schuldig'. Deze naam heeft betrekking op de toekomst, op datgene, wat de mens overeenkomstig zijn lot moet betalen. Daarom heet een van de drie Nornen, die van de toekomst, Skuld.
Sleipnir taalkundig verwant met 'sluipen': 'De snel sluipende', het achtvoetige paard van Odin.
Snaar 'Schoondochter', de vrouw van Karl, de stammoeder van de stand van de vrije boeren.
Son 'Offer' (taalkundig verwant met 'zoenen' in de betekenis van 'boeten', 'goedmaken'). Een van de drie vaten, waarin de dichtermede, Kvasirs bloed, werd opgevangen.
Surt 'de Zwarte' ('sortna' = zwart worden). De demon van het vuur die Muspelheim met een vlammend zwaard bewaakte.
Suttung 'de Geweldadige' (?) volgens een andere verklaring 'de Zuiper'): zoon van de reus Gilling. Na diens dood kreeg hij van de dwergen Fjalar en Galar als vergoeding de dichtermede, die hij door zijn dochter Gunlod liet bewaken.
Svadilfari 'Die over gladde rotsen heenrijdt', de hengst van de bouwmeester van de muur om Asgaard.
Tanngnjostr en Tanngrisnir 'Tandenknetteraar' en 'Tandenknarser', de twee bokken die Thors wagen trokken.
Thjalfi de betekenis van deze naam is onzeker; mogelijk 'dienaar' (?) Zie het hoofdstuk 'Thor bij Utgaard-Loki'.
Thjazi of Thjassi, 'Stormer' (?); de betekenis van deze naam is onzeker. Vader van Skadi.
Thökk deze naam wordt zowel verklaard in de betekenis van 'Duister' als van 'Dank' ('thakka' = danken). In deze laatste betekenis moet de naam ironisch zijn bedoeld voor de reuzin, wier gestalte Loki aanneemt na de dood van Balder, en die als enige van alle schepsels niet om de dood van Balder treurt.
Thor of Donar, 'Donder'. Door de figuur van Thor werd in de oudnoorse mens zijn eigen ik-bewustzijn wakker geroepen.
Thrall 'Horige', 'Knecht'. Stamvader van de stand der onvrijen.
Thrudwang 'Landouw van de kracht' ('thrud' = kracht), het gebied waar zich de burcht van Thor,

Bilskirnir, bevindt.
Thrym afgeleid van 'thruma', 'donderen', 'geraas maken': 'Donder', reus die tijdens Thors slaap diens hamer steelt.
Thrymheim 'Dreunend heem', 'Donderverblijf' ('thruma' = donderen), de woning van Thjazi.
Thursen 'Duistere wezens' (het woord 'Thurs' legt de nadruk op de weerzinwekkende lelijkheid). Zij worden vaak op één lijn gesteld met de Joten en eenvoudig als reuzen beschouwd. Oorspronkelijk was dit niet zo. Toen noemde men de oerwezens, die verbonden waren met een wereld die aan de huidige voorafging, Thursen. Dit blijkt duidelijk uit een passage in de jonge, de proza Edda ('Gylfaginning', 'De begoocheling van Gylfe'). Daar wordt door Gylfe/Gangleri gevraagd, waar de schepper van de wereld was, toen hij nog niet de huidige wereld had geschapen. Het antwoord luidt: 'Toen was hij bij de Thursen'.
Thyra 'Slavin', '(Dienst)meid'.
Ull 'ull', het Angelsaksische 'wull', Gotisch 'wulla', betekent 'wol'. 'De Wollige' (?), zoon van Sif, stiefzoon van Thor, bekend als skiloper, jager en boogschutter.
Urd 'uit de oertijd', de Norne van het verleden en de belangrijkste van de drie Nornen.
Utgaard ('ut' = buiten, eruit; 'gardr' = (om)tuin(ing), hof): 'Buitenhof', het rijk van Utgaard-Loki, gelegen aan het einde der wereld, het rijk van de ijzige koude.
Utgaard-Loki 'de Loki van de wereld buiten ons'. De Noors-germaanse mythologie onderscheidt tussen twee werkzame beginselen van het kwaad. Het eerste, dat door Loki, de zoon van Laufey, wordt vertegenwoordigd, oefent zijn verleidende werking uit op het gebied van de geest en de ziel. Dat wil zeggen dat Loki uit de rijen van de goden naar de mens toegaat. Het tweede, Utgaard-Loki, bewerkstelligt de begoochelingen die van buiten af de ziel omvangen, om de mens te beletten de diepere werkelijkheid te doorgronden die zich achter de wereld van de zintuiglijke waarneming verbergt. – Bij Saxo Grammaticus, de schrijver (overleden ca 1220) van een geschiedenis van Denemarken vanaf de oudste tijden tot 1184, vinden we een zeer drastische schildering van de onderaardse grotten van Utgaard-Loki. Alles is daar hoornachtig en hard geworden. In het uiterste noorden, waar nooit de zon schijnt, bevindt zich de ingang tot deze met gif gevulde holen.
Valr *zie Walvader*
Wala oudnoors Wolwa of Volva: Waarzegster, zieneres. Letterlijk: 'Zij die vertrouwd is met de offerstaafjes'. Om het lot of de wil van de goden te doorgronden werden op een bepaalde wijze staafjes of met bloed ingewreven spaanders, zogenaamde 'volr', op een hoop gegooid. De runen die hierdoor ontstonden wist de Wala te duiden. – Misschien mag in 'Volva' ook de overeenkomst in klank met 'wolf' worden beleefd, hoewel dit zuiver etymologisch moeilijk kan worden gestaafd. Onder de dieren werd de wolf als een in bijzondere mate *bezeten*, demonisch, wezen ervaren. Daarom werd met 'wolf' heel vaak die merkwaardige relatie aangeduid, die ontstaat wanneer een hogere macht bezit neemt van een mens – in goede zowel als in kwade zin. De vele sagen over weerwolven hangen hiermee samen, vermoedelijk ook het veelvuldig voorkomen van 'wolf' als eind- of be-

ginlettergreep in oudgermaanse namen.

Walhalla 'Hal der gevallenen', het verblijf van Odin.

Walkuren 'Zij die de Wal ('valr') kiezen', 'Dodenkiezers': dienaressen van Odin die door de lucht rijden en op Odins bevel hen aanwijzen, die in de strijd zullen sneuvelen.

Walvader afgeleid van 'valr', de lijken van de gevallenen op het slagveld na de slag: 'Vader van de gevallen krijgers', een van de namen van Odin.

Wanen taalkundig verwant met het werkwoord 'wanen': 'Zij die wanen'. Het Oudnoorse 'van' betekent 'vooruitzicht', 'verwachting': 'Zij die verwachten'. Zie ook onder Gullveig.

War ook Wara, Woer of Wor. Hangt samen met 'var', het Oudhoogduitse 'wâra', 'gelofte van trouw'. War is de godin van de huwelijkstrouw.

Wegtam 'De aan wegen gewende', 'de veel reizende', een van de namen van Odin ('vegr' = weg; 'tamr' = tam, getemd).

Werdandi de Norne van het tegenwoordige, het heden.

Widar ('vida' = wijd, ver): 'De Omvattende', 'De wijd en zijd heersende', zoon van Odin en de reuzin Grid.

Wili en Wé taalkundig verwant met 'Wil' en 'Wijding', 'Heiligdom'. De drievuldigheid Odin, Wili en Wé moet worden opgevat als een uit de geestelijke kosmos stammende werkzaamheid van de ziel. Deze in den beginne werkzame drievuldigheid stemt niet geheel overeen met de latere drievuldigheid Odin, Hönir en Lodur, die werkzaam is bij de schepping van de mens. De laatstgenoemde drievuldigheid vindt haar voortzetting in de krachten van de menselijke ziel van het voelen, denken en willen. Hierbij heeft een verschuiving plaats gevonden. In de eerste drievuldigheid vertegenwoordigt Odin meer het denken, in zekere zin als de uit de wereldgeest scheppende goddelijke kracht, Wili en Wé het willen en voelen. In de tweede, op de mens gerichte drievuldigheid werkt Odin door de adem taalscheppend, terwijl Hönir het gevoel en de zinsbekoring doet ontbranden en Lodur in de warmte van het bloed de wil laat opvlammen. De verschuiving schijnt op te treden doordat de oorspronkelijke, bij de schepping van de wereld werkzame drievuldigheid zich in de mens wijzigt in een viervuldigheid. Bij het denken, voelen en willen voegt zich een vermenging, die opgeroepen wordt met de zintuiglijke waarneming. (Men denke aan de vier koningen in Goethe's 'Sprookje van de groene slang en de schone lelie'.)

Wor *zie War*

Ygdrasil 'Yggr' is de naam van een (krijgs)god en betekent 'de Vreeswekkende'. Odin neemt soms deze naam aan; taalkundig is hij verwant met 'ek' en 'ik'. Het Ik van de godheid riep bij de mensen altijd vrees op. 'Drasil' = 'Drager', 'dragend dier'. Hieruit kan 'Yg(g)-drasil' worden verklaard als 'Ik-drager'. Ygdrasil is de levensboom of wereldboom, die het met een ik begaafde schepsel draagt.

Ymir het alles omvattende oerwezen, waarin alles samen- en ineenvloeit. Meer bijzonderheden hierover deelt Rudolf Steiner mee in de vierde voordracht van zijn cyclus over de *'Egyptische mythen en mysteriën'* uit 1908 (G.A. 106). Hij zegt daar: 'De inwijdeling schouwde in de geest als het ware de oervorm van de godheid. De dieren zag hij als lagere, als 'bij'vormen, ook de planten zag hij als ondergeschikte gestal-

ten. Alles, wat hier als lagere natuurrijken leeft, dat alles zag de Atlantische inwijdeling als voortkomend uit de gestalte van de mens.' Waarschijnlijk is Ymir taalkundig verwant met het Oudiraanse 'Yama', Indisch 'Jama'. Yama was voor de Iraniërs de oermens, Jama was de god van de doden van de Indiërs (Ymir is het eerste wezen, dat ooit is gestorven).